

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
SOCIALINĖS POLITIKOS FAKULTETO
SOCIALINIO DARBO KATEDRA**

**MILDA BLAŽAITIENĖ
SOCIALINIO DARBO MAGISTRANTŪROS IŠTĚSTINĖS
STUDIJOS**

**SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMAS BENAMIAMS:
TEORIJA IR PRAKTIKA**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas: *lektorė Agata Katkonienė*
Konsultantas: *doc. dr. Jautrė Ramutė Šinkūnienė*

Vilnius, 2011

TURINYS

IVADAS	3
1. BENAMYSTĖS SAMPRATA	5
1.1. Benamystę lemiančios priežastys	11
1.2. Benamystės vystymosi fazės	13
2. SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMAS BENAMIAMS LIETUVOJE	17
2.1. Socialinių paslaugų teikimo benamiams teorinės prielaidos	17
2.2. Pagalbos priemonės benamiams	22
3. SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO BENAMIAMS EFEKTYVUMAS	25
3.1. Tyrimo metodika	25
3.2. Empirinio benamių situacijos tyrimo duomenų analizė	25
3.2.1. Benamių socialinė – demografinė charakteristika	25
3.2.2. Benamystės patyrimo duomenų analizė.....	35
3.2.3. Socialinių paslaugų teikimo efektyvumo tyrimo duomenų analizė	39
3.3. Empirinio laikinosios nakvynės namų darbuotojų tyrimo duomenų analizė	47
IŠVADOS	56
REKOMENDACIJOS	57
LITERATŪROS SĄRAŠAS	58
SANTRAUKA	62
SUMMARY	64
PRIEDAI	66

IVADAS

Darbo naujumas ir aktualumas. Benamystė yra vienas ekstremaliausių skurdo ir socialinės atskirties pavyzdžių. Europos Komisija 2010 metus paskelbė Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi metais ir siekia atkreipti dėmesį į socialinės atskirties požiūriu jautriausias visuomenės grupes.

Nors Europos valstybės tradiciškai laikomos turtingomis visuomenėmis, benamystės problema čia yra viena sunkiausiai išsprendžiamų. Kai kuriose šalyse ji vis gilėja. Europos Sąjungos duomenimis, 38 proc. žmonių, kuriems dėl vienokių ar kitokių priežasčių gresia skurdas, daugiau nei 40 proc. disponuojamų pajamų išleidžia būstui išlaikyti – tai daugiau negu dukart palyginti su bendru vidurkiu. Kai kuriose Europos Sąjungos šalyse narėse pastaraisiais metais pastebėta daugiau miegančių gatvėse, elgetaujančių ir valkataujančių – tokia tendencija iš dalies siejama su kone visą pasaulį apėmusiu ekonominiu sunkmečiu¹.

Tikslių skaičių, kiek mūsų šalyje žmonių neturi gyvenamosios vietos, tiesiog nėra. Paskutinio gyventojų surašymo duomenimis, Lietuvoje priskaičiuota 1250 benamių, tačiau ar šis skaičius neatspindi tikrovės. Socialinių tyrimų institutas pabrėžia, kad į šį skaičių nepatenka žmonės, apsistojantys nakvynės namuose, o tik pavieniai asmenys, nakvoję po atviru dangumi. Be to, per visą laiką nuo 2001 metų, kai buvo bandyta suskaičiuoti namų neturinčius žmones, benamystės mastai Lietuvoje tik augo. Gausiausia benamių amžiaus grupė – tai 46–50 metų žmonės, tačiau beveik 3 proc. sudaro ir vaikai iki 15 metų. Didesnė dalis (beveik du iš trijų) benamių glaudžiasi miestuose².

Benamystės reiškinį jau kelis dešimtmečius tiria JAV, Kanados, Didžiosios Britanijos, Vokietijos ir kitų šalių mokslininkai (Ch.Jencks (1994), A.Giddens (2005), L.Aleksejeva (2003), L.Stankevič (2002), I.Karlinskis (2004), G.P.Daly (1996), D.Levinson (2004), J.Ploeg, E.Scholte (1997), V.Polakow, C.Guillean (2001), L.Stivers (2011)). Šie tyrimai dažniausiai atliekami kaip sudėtinė būsto tyrimo dalis. Tačiau benamystė – tai nėra vien būsto neturėjimas. Tai platesnė ir sudėtingesnė socialinė ekonominė problema, apimanti teisinius, ekonominius, psichologinius visuomeninio ir privataus gyvenimo aspektus.

Lietuvoje benamystės problema nėra plačiai nagrinėta. Nagrinėdami socialinę atskirtį šios temos kontekste benamystę minėjo I. Zaleskienė (1998), M. Šaulauskas (2000), A. Poviliūnas,

¹ Benamystė – ekstremalioji socialinė atskirtis. <http://www.2010againstopoverty.eu/export/sites/default/downloads/Topic_of_the_month/LT_homelessness-Benamyste_ekstremalioji_socialine_atskirtis.pdf> [žiūrėta 2011-03-19]

² Ar benamiai – ištis neįkandama problema? <<http://www.selonija.lt/2009/08/26/ar-benamiai-%E2%80%93-isties-neikandama-problema/>> [žiūrėta 2011-02-03]

(2001), M. Taljūnaitė (2001), R. Lazutka (2001), I. Luobikienė, (2004). Plačiau benamystė aptarta 2003 m. atlikto Lietuvos gyventojų, neturinčių gyvenamojo būsto, sociologinio tyrimo rezultatuose. Šio tyrimo metu bandyta įvertinti benamystę ir jos priežastis, numatyti priemonės benamių problemoms spręsti. Šio tyrimo rezultatus aptarė V. Kanopienė ir S. Mikulionienė (2004). Benamystę kaip socialinį reiškinį nagrinėjo E. Kocai (2004 m., 2006 m., 2007 m.), J. Sadauskas (2005 m., 2010 m.). E. Kocai benamystę tyrinėjo kaip socialinę atskirtį, 2001 m. gyventojų surašymo duomenų pagrindų benamystę nagrinėjo lyties aspektu. J. Sadauskas (2005) taip pat benamystę nagrinėjo kaip socialinę atskirtį, nustatė skirtumus tarp moterų ir vyrų benamystės, daugiau atkreipdamas dėmesį į moterų benamystę, socialinės pagalbos teikimo benamiams būdus.

Darbe benamystė nagrinėjama kaip socialinis reiškinys, nurodant ją lemiančias priežastis, apibrėžiant vystymosi fazes, socialinius benamių ryšius bei teikiamas įstatymų bei kitų teisės aktų numatytas socialines paslaugas benamiams.

Tyrimo problema – socialinių paslaugų nepakankamumas benamiams.

Tyrimo objektas – socialinės pagalbos benamiams.

Darbo tikslas – išanalizuoti socialinių paslaugų teikimo benamiams aspektus

Darbo uždaviniai:

- atskleisti benamystės socialinį reiškinį;
- išanalizuoti socialinės pagalbos teikimo benamiams teorines prielaidas;
- iširti socialinių paslaugų gavėjų nuomonę apie socialinių paslaugų teikimo benamiams efektyvumą.
- iširti socialines paslaugas teikiančių darbuotojų nuomonę apie socialinių paslaugų teikimo naudą benamiams.

Atliekant tyrimą naudojami šie mokslinio tyrimo metodai: teisės dokumentų analizė (analizuojami teisiniai dokumentai, literatūra, moksliniai straipsniai bei kiti šaltiniai, susiję su benamyste, socialinių paslaugų teikimu benamiams), lyginimo (lyginamos sampratos, benamystę lemiančios priežastys), pusiau standartizuotas interviu (atliekama Marijampolės socialinės pagalbos centro laikinosios nakvynės namų darbuotojų ir benamių apklausa apie teikiamas socialines paslaugas benamiams ir jų naudą), kokybinė turinio analizė.

Probleminiai klausimai:

Su kuo benamiai dažniausiai bendrauja? Kokie benamių pragyvenimo šaltiniai? Dėl kokių priežasčių benamiai prarado būstą? Kokios socialinės pagalbos buvo suteiktos benamiams? Kokios, apklausiamų benamių nuomone, socialinės paramos, pagalbos jiems reikėtų?

1. BENAMYSTĖS SAMPRATA

Šiame skyriuje bus apibrėžtos benamio ir benamystės sampratos, panagrinėta, kaip šias sampratas pateikė lietuvių mokslininkai ir Europinė su benamiais žmonėmis dirbančių organizacijų federacija, nagrinėjami benamių socialinių ryšiai, nurodomos benamystės priežastys – išnagrinėjus lietuvių ir užsienio mokslininkų pateikiamas benamystės tapimo priežastis bus sudaryta bendra priežasčių lentelė, analizuojamos vyrų, moterų ir jaunimo tapimo benamiu priežastys. Taip pat bus apibrėžiamos benamystės vystymosi fazės, jos trumpai aprašytos, pabrėžiant svarbiausius akcentus.

Kaip nurodo E. Kocai (2006), benamystė kaip permanentinis socialinis reiškinys pradėjo rasti kartu su kapitalistinės visuomenės plėtra ir atgyvenusiu „feodalinių santykių irimu“. Šie procesai Vakarų Europoje ypač pradėjo spartėti nuo XVI a. vidurio. Kaip teigia Europos komisija, benamių skaičius auga visose pasaulio šalyse.

Pasak V. Kriauzaitės (2004) „benamiai – tokie žmonės, kurie dėl skirtingų ir dažnai tragiškų priežasčių ieško prieglobsčio ir pagalbos“ (p. 125).

V. Kanopienė ir S. Mikulionienė (2004) pateikia kiek platesnę šio reiškinio sampratą: „benamiais gali būti įvardijami asmenys, neturintys nuolatinio būsto, nepaisant to, ar jie tikrai neturi jokio stogo, ar turi bent svetimą, laikiną stogą virš galvos“ (p. 50).

E. Kocai (2006) nurodo, jog „benamystė – tai viena iš socialinės atskirties formų, į kurią patekę žmonės dažnai atsiduria už pilietinės visuomenės ribų“ (p. 53).

J. Sadauskas teigia (2010), jog „benamiais taip pat galima laikyti asmenis, neturinčius nuosavo būsto ir laikinai gyvenančius įvairiose institucijose (pvz., vaikų globos įstaigose, ligoninėse, įkalinimo įstaigose ir kt.), besinuomojančius būstą arba besiglaudžiančius pas gimines, draugus ir bet kuriuo metu galinčius atsidurti gatvėje“ (p. 442).

Europinė su benamiais žmonėmis dirbančių organizacijų federacija (toliau – FEANTSA – European Federation of organisations working with the people who are homeless) sukūrė benamystės ir būsto atskirties tipologiją (toliau – ETHOS).

ETHOS tipologija pradeda nuo konceptualaus suvokimo, kad yra trys „namus“ apibūdinantys laukai, kurių nebuvimas gali būti naudojamas benamystei apibrėžti. Namų turėjimas gali būti suvoktas kaip: adekvačių gyvenamųjų patalpų (ar vietos), su kuriomis asmuo ar jo/jos šeima gali elgtis išskirtinai kaip su savo nuosavybe (fizinis laukas), turėjimas; galėjimas išsaugoti privatumą ir palaikyti santykius (socialinis laukas); teisėtas būsto nuosavybės turėjimas (teisinis laukas). Remiantis šiais laukais galima suformuluoti keturis pagrindinius konceptus: bestogiai (gyvenimas lauke), benamystė, nesaugus būstas ir netinkamas būstas. Visi šie konceptai gali būti naudojami namų neturėjimui nustatyti. Tad ETHOS benamius klasifikuoja

remiantis jų gyvenimo ar „namų“ situacija. Šios koncepcinės kategorijos yra suskirstytos į 13 operacionalių kategorijų (žr. 1 priedą), kurios gali būti naudojamos įvairiems politikų tikslams įgyvendinti, tokiems, kaip benamystės problemos stebėjimo, vertinimo, benamystės masto nustatymo politikų kūrimas.

E. Kocai (2006), apibendrindama užsienio mokslininkų tyrimus, skiria trumpalaikę (iki 12 mėnesių), ilgalaikę (trunka ilgiau nei 12 mėnesių) ir periodinę benamystę. Taip pat nurodo, jog užsienio autoriai L. Aleksejeva, M. Porowski kalba apie dvejopą benamystę: visišką (arba dar vadinamą juridinę) ir dalinę. Visiška benamystė laikoma tada, kai žmonės neturi kur gyventi. Žmonės, kurie neturi pastovios gyvenamosios vietos ir dažnai jas keičia, laikomi daliniais benamiais.

Išnagrinėjusi užsienio autorių pateikiamą medžiagą apie benamystę, E. Kocai teigia, jog „Atsižvelgdami į konkrečias benamystės išraiškas, amerikiečių sociologai (Ch. Jencks ir kiti) skiria „gatvės“ (street homeless) ir „prieglaudų“ (shelter homeless) benamius. Tačiau, pasak autorių, griežtos ribos tarp jų nėra, nes benamio žmogaus buvimo vieta paprastai yra nepastovi: vieną dieną jis neturi stogo virš galvos, o kitą gali ieškoti prieglaudos nakvynės namuose“ (Kocai, 2006, p. 56).

Mokslinėje literatūroje išskiriami savanoriai, priverstiniai ir trumpalaikiai benamių tipai. „Daugelyje Europos, Afrikos ir Amerikos šalių plačiai paplitusi savanoriška benamystė. Kai kurie žmonės sąmoningai pasirenka bastymąsi gatvėmis, miegą be jokių patogumų, gyvenimą be suvaržymų, atsakomybės ir pareigų. Jie galėtų dirbti, bet nenori. Galėtų grįžti į šeimas, bet jų atsisako. Retai naudojasi specialiai benamiams skirtomis nakvynės vietomis. Save jie apibūdina kaip „laisvi paukščiai“ – gali daryti viską, ko trokšta siela ir kūnas, nuo nieko nepriklauso“ (Kocai, 2006, p. 59). J. Sadauskas (2010) išskiria dvi benamystės kategorijas: akivaizdžią ir nematomąją. Neturintieji stogo virš galvos ir neturintieji namų priklausytų akivaizdžiai benamystei, o turintieji nesaugų arba nenuolatinį būstą, turintieji nepriimtinas būsto sąlygas, priverstinai ilgą laiką besidalijantys būstu priklausytų nematomajai benamystei.

I. Čepulkauskaitė (2010), remdamasi JAV patirtimi, išskiria dvi benamių grupes: benamių jaunimą ir vyresnio amžiaus benamius. Benamis jaunimas – jaunesni nei 18 metų individai, gyvenantys be tėvų, globėjų ar atitinkamos įstaigos globos. Autorė nurodo, jog paprastai jaunuoliai tampa benamiais dėl kelių priežasčių – šeimos problemų, ekonominių sunkumų bei gyvenamosios vietos nestabilumo. Būna, kad jaunimas palieka namus dėl ten vyraujančio fizinio ar emocinio smurto, netinkamų santykių, žalingų įpročių, tėvų atsakomybės trūkumo. Šiuo ekonominės krizės metu dalis jaunimo gali netekti namų dėl užgriuvusių šeimą finansinių bėdų (pasiimtos paskolos, lizingo, mažų atlyginimų ir pan.), ribotų įsidarbinimo galimybių arba darbo praradimo. Jaunimas tapti benamiais gali ir išėję iš vaikų prieglaudų, kadangi jie turi gana ribotas

galimybes įsigyti būstą, susirasti darbą ar mokytis. Vyresnio amžiaus benamiai – kita kritinė grupė. Paprastai šiai kategorijai priskiriami vyresni nei 50 metų žmonės. I.Čepulkauskaitė teigia, jog šios kategorijos benamiams sunkiau grįžti į normalų gyvenimą. Kaip ir jaunimas, vyresnio amžiaus žmonės benamiais gali tapti dėl tų pačių priežasčių: finansinės padėties, netinkamų santykių šeimoje, žalingų įpročių, darbo praradimo, mažų atlyginimų ir pan (Čepulkauskaitė, 2010).

Taip pat J. Sadauskas (2010) nurodo, kad „galima skirti laikinuosius ir nuolatinus benamius. Laikinaisiais benamiais galima vadinti tuos žmones, kurių mėnesinės pajamos nenuolatinės ir kurie ilgesnį ar trumpesnį laiką priversti kęsti benamystę“ (p. 443). Nuolatiniai benamiai – tie asmenys, „kurie dvejus ar daugiau metų neturi namų, kuriems benamystė tapo gyvenimo norma. Daugelis jų nedarbingi, turintys vienokių ar kitokių psichosomatinių sutrikimų, dėl kurių negali susirasti darbo, pasinaudoti socialinės rūpybos sistemos parama. Nuolatiniai benamiai yra tarsi neformali grupė, kuriai priklausantys asmenys savo elgseną reguliuoja vadovaudamiesi tos grupės aprobuotomis taisyklėmis bei visuomenės požiūriu į šios grupės asmenis“ (p. 443).

Sociologai R. Žukauskienė (2006), J. Kairys (2001), G. Kvietkienė (2005) ypač pabrėžia socialinių ryšių galią, jų kūrybinę vertę bei reikšmę individo asmenybės raidai. Visuomenės struktūra yra socialinė erdvė, kur gyvuoja individų, socialinių grupių ryšiai, reiškiasi jų tapatumas. Ryšiai lemia individo galimybes; reikalui esant, jie padeda žmogui išsikaupti iš rizikingos situacijos.

Kaip teigia A. Vosyliūtė (2004), „Socialiniai ryšiai padeda ir marginalams, bet jiems dažnai būdingi silpnieji (M. Granovetterio pasiūlytas terminas) ryšiai – pvz., darbo paieškos srityje. Stiprūs ir artimi (pvz., santuokos) ryšiai, kurie leistų pakilti socialinėje hierarchijoje, marginalams paprastai neprieinami. Jie įstengia užmegzti draugystės ar bendro gyvenimo ryšius dažniausiai tik su tokios pat padėties asmenimis. Prisirišimas prie vargetos vaidmens, jų bendruomenės dažnai reiškia uždaro tapatumo būklę, o iš išorės – kuri lemia tam tikrą diskriminaciją, nes kito tipo ryšiai jau būna nutraukti ir sunkiai atkuriami. Vis dėlto marginalai dalyvauja visuomenės lauke, tik kitokių ryšių tinkle, jiems būdinga ne vyravimo, bet nusizėmusiųjų, paklusniųjų, „bėdžių“, priklausančių nuo kitų paramos, padėtis.“

Socialinių tyrimų institutas pažymi, jog su artimaisiais marginalų santykiai dažnai jau susvetimėję, jaučiama giliai užslėpta širdgėla. Atlikto tyrimo metu paaiškėjo, jog kai kurie respondentai nenori susitikti su artimaisiais, nes bijo pajuokos ar gailėsčio, savo išvaizda nenori traumatuoti vaikų. Daugelio iš jų vaikai yra saugūs – gyvena su tvarkingu sutuoktiniu ar seneliais,

gauna socialinę pašalpą³. Šie žmonės miesto erdvėje sukuria savo draugiją ir gyvuoja tam tikroje savoje bendrijoje, kur yra savos taisyklės, normos, kur bendraujama ir gaunama pagalba. Jie pasiskirsto miesto teritoriją (kurie konteineriai vienu, o kurie kitu), draudžiama šiukšlių dėžes netvarkingai išrausti, nustatoma tam tikra pirmumo teisė. Jie susidraugauja, atsiranda kartu vaikščiojančių partnerių poros – vyras su vyru, moteris su vyru. Padeda vieni kitiems (gailisi savųjų) ir sergantiems (ypač neįgaliems, už kuriuos jie jaučiasi stipresni), organizuojasi drauge nakvynę (prie upės, sandėliukuose, rūsiuose įsitaiso po kelis, dalinasi reikalingais daiktais, maistu). Šių žmonių gyvenimas yra ir aiškus, paprastas, ir slaptas (gyvena rūsiuose, apleistose vietose, patys prastai atrodo), tad negali užmegzti plačių kontaktų. Jie dažnai išvarinėjami iš įvairių patalpų: ir konfliktuoja, ir turi paklusti. Prisistatyti vaikams jie vengia, nes nenori padaryti blogo įspūdžio, sutrikdyti vaikų, tad nukelia susitikimus ateičiai. Draugai juos priima, kai, pvz., namuose nėra žmonos; taigi tam tikra prasme jie stigmatizuoti. Fizinė, psichologinė, socialinė stigmatizacija, įvairios „normaliųjų“ klijuojamos etiketės juos žeidžia, neleidžia būti atvirais, sulaukti iš aplinkos pasitikėjimo. Socialinis pažeistumas mažina socialinių vaidmenų kiekį, tad santykinai riboti.

Socialinių tyrimų instituto leidinyje „Lietuva stojant į Europos Sąjungą: ekonominė, sociologinė ir demografinė padėties analizė“ (2004) nurodoma, kad „benamiams pralaimėtojų bruožai būdingesni negu tiems, kurie turi kur gyventi, atitinkamai trečdaliui ir penktadaliui. Žmonės, gaunantys oficialių pajamų (pensiją, pašalpą), turi daugiau agresijos ir energijos, reikalingos toms išmokoms gauti (surinkti pažymas, pereiti komisijas, išsireikalauti). Šioje aplinkos ir būdo bruožų sąveikoje pranašumą turi smogiamieji bruožai, kurių ir nurodo daugiausia turį oficialių pajamų gaunantys žmonės“⁴ (p. 115).

Taip pat pažymima, jog kuo ilgiau trunka marginalinės būsenos laikotarpis, tuo daugiau randasi pralaimėtojų bruožų ir mažiau smogiamųjų. Tie asmenys, kurių ši būseną trunka iki 1,5 metų, dar turi veržlumo, ryžto, drąsos ir pan. Tačiau kuo ilgesnė marginalinė būseną, tuo daugiau nusveria pralaimėtojo savybės. Vis dėlto akcentuojama, kad miestelių ir kaimų respondentams mažiau būdingi pralaimėtojų, daugiau – abipusiški bruožai todėl, kad jų materialinė padėtis kiek geresnė, o socialiniai ryšiai stipresni, tad marginalinė gyvensena dar nespėjo sunaikinti abipusių bruožų.

Kaip pažymi V. Kanopienė ir S. Mikulionienė (2004), „Viena svarbiausių socialinės atskirties dimensijų – socialinių santykių atskirtis, t.y. nedalyvavimas įprastoje socialinėje veikloje, bendravimo ryšių su šeima, giminėmis, draugais kaimynais nutraukimas, priklausymo

³ Lietuva stojant į Europos Sąjungą: ekonominė, sociologinė ir demografinė padėties analizė. Socialinių tyrimų institutas. 2004 m. <http://www.sti.lt/leid_pristat/tekstai/europa/VI_dalis.pdf> [žiūrėta 2011-02-10]

⁴ Ten pat.

didesnei bendruomenei jausmo praradimas (Bradshaw, 2000; Burchard, 1999)“ (p. 67). Autorės nagrinėdamos atlikto Lietuvos benamių tyrimo rezultatus, nurodo, kad dauguma šių žmonių kartu su namais prarado ir ryšius su savo ankstesnės aplinkos žmonėmis. Autorės teigia, jog „Tik šeštadalis visų respondentų atsakydami į klausimą, kas jiems padėjo per pastaruosius trejus metus, paminėjo gimines, vaikus, pažįstamus. Nė vienas iš apklaustųjų nebendrauja su savo sutuoktiniu (esamu ar buvusiu), su savo vaikais palaiko ryšius kiek daugiau nei pusė (55 proc.). Su (buvusiais) draugais bendrauja kas antras (53 proc.), su giminėmis – kas trečias (31 proc.), su buvusiais kaimynais ir bendradarbiais – kas penktas respondentas (atitinkamai 19 proc. ir 20 proc.). dažniausiai ryšiai palaikomi su kitais benamiais – tai pažymėjo daugiau nei trys ketvirtadaliai (76 proc.) respondentų. Moterys dažniau palaiko ryšius su vaikais ir buvusiais kaimynais, vyrai – su (buvusiais) draugais ir bendradarbiais“ (p. 67).

Iš tyrimo rezultatų matyti, jog didėjant amžiui, mažėja palaikančiųjų ryšius su draugais (jaunesnio amžiaus grupėje tokių yra 69 proc., vidutinio amžiaus – 54 proc., o vyresnio amžiaus grupėje – 45 proc.) ir giminėmis (šis rodiklis jaunesnio, vidutinio ir vyresnio amžiaus grupėse yra atitinkamai 37, 32 ir 26 proc.). pagyvenę benamiai kiek dažniau (23 proc.), lyginant su jaunais (16 proc.), palaiko ryšius su buvusiais kaimynais (Kanopienė, Mikulionienė, 2004, p. 67).

E. Kocai (2006), nagrinėdama benamius Lietuvoje lyties aspektu teigia, jog „Kartu su namais benamiai prarado ir ryšius su savo ankstesnės aplinkos žmonėmis. Jie beveik nebendrauja su buvusiais draugais ir bendradarbiais, giminėmis. Glaudžiausi ryšiai palaikomi su panašaus likimo žmonėmis, su kuriais susitinka labdaros valgyklose, miesto aikštėse ir gatvėse, stotyse. Benamiai – dažniausiai vieniši žmonės. Kai kurie susiranda benamį draugą/ draugę/ ar draugų ir gyvena, dienas leidžia kartu“. Taip pat autorė nurodo, jog „Vienas iš didžiausių benamiams kylančių sunkumų – rasti nakvynę. Vasarą benamiai miega parkuose, stotelėse, po tiltais, stotyse. Atšalus orams jie glaudžiasi apleistuose pastatuose, daugiabučių rūsiuose, laiptinėse. Apklaustos moterys dažnai nakvoja stotyse arba kur papuola. Dauguma vyrų taip pat nakvoja kur papuola, tačiau kai kurie gyvena nakvynės namuose arba pas pažįstamus, kurie jiems suteikia pastogę, pavalgydina, aprengia, leidžia nusiprausti, susitvarkyti“.

E. Kocai (2008), nagrinėdama socialinę benamių atskirtį ir jos formavimosi veiksnius, nurodo, jog „Socialinėje erdvėje santykiai tarp žmonių yra daugiausia nulemti socialinių vaidmenų ir padėčių visuomenėje. Vienodo statuso grupių nariai pripažįsta ir vertina bendrus interesus ir riboja savo santykius su tais, kurie nuo jų skiriasi. Benamių santykiai įgauna ypatingą kokybinį aspektą. Jie dalyvauja socialiniame visuomenės lauke, tik kitokių ryšių tinkle. Benamiai miestų erdvėje sukuria bendriją su savomis bendravimo taisyklėmis ir normomis. Benamiai gali pretenduoti ne į „fasadines erdves“, o į „užkulisius“, vidinius kiemus (E.

Goffmano sąvokos), kurie dažnai yra apleisti, neišryškinti. Pasak A. Vosyliūtės, jei visuomenę suprasime kaip dinamiškų santykių tinklą (toks požiūris gyvuoja dar nuo G. Simmelio laikų), kintantį, nesibaigiantį procesą, tai marginalai nėra nei veiklūs bendruomenės dalyviai, nei žmonių tarpusavio santykių kūrėjai, skatinantys įvairių struktūrų plėtotę (Vosyliūtė et al. 2004; 5). Marginalai (tarp jų ir benamiai) yra socialinio dalis, tačiau, skirtingai nuo kitų socialinių grupių, jiems būdingi „silpni“ asmeniniai ir visuomeniniai ryšiai. Jiems būdinga ne vyravimo, bet paklusniųjų padėtis. Prastas benamių socialinis tinklas slopina jų ryšius su kitais žmonėmis ir izoliuoja juos visuomenės, stiprina jų marginalizaciją“ (p. 113).

I. Luobikienė (2009) teigia, jog „Akcentuojant benamius kaip tam tikrą, labai skirtingus žmones vienijančių interesų grupę, derėtų akcentuoti jų bendruomeniškumą, tam tikrą garbingumą. Perfrazuojant vieno sąvartyno gyventojų žodžius, pagrindinis tabu – vogti iš savų. Tačiau tyrimai, atlikti įvairiuose nakvynės namuose, rodo, kad benamiai vis dažniau pamina pamatines vertybes ir dėl svaigalų ar „dozės“ pasirengę atimti gyvybę likimo broliui ar sesei“⁵.

Ekonominiu požiūriu benamiai nedalyvauja darbo rinkoje, todėl žemas gyvenimo lygis benamių gyvenimą daro neveiksmingą, riboja jų galimybes, gyvybinius poreikius ir atskiria juos nuo kitos visuomenės dalies.

Benamiai, kaip visuomenės dalis, yra mažiau priklausomi nuo įvairių institucijų (darbo, švietimo, sveikatos apsaugos, paslaugų), silpniau į jas įtraukti. Juos menkai rikiuoja ir kultūrinės tradicijos, jie nėra aktyvūs interesų grupių dalyviai.

Benamių socialiniai ryšiai – silpni, dažniausiai pastebimi tik su tokios pat padėties asmenimis. Ryšiai su artimaisiais – susvetimėję arba visai nutrūkę. Benamiai dalyvauja socialiniame visuomenės lauke, tik kitokių ryšių tinkle – jie turi savas bendravimo taisykles ir normas. Benamiams dažniausiai būdingi pralaimėtojų bruožai.

Taigi, apibendrinant galima teigti, jog apibrėžiant benamio ir benamystės sąvokas, pirmiausiai reikėtų apibrėžti, kas yra „namai“, kurių nebuvimas ir naudojamas šioms sąvokoms apibrėžti. Vis dėlto galima teigti, jog asmuo laikomas benamiu, kai neturi stogo virš galvos, neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, jo gyvenimo sąlygos yra nesaugios, jis gyvena netinkamomis sąlygomis. Benamius ir benamystę galima skirstyti pagal įvairius parametrus: laiko (laikini ir nuolatiniai benamiai; trumpalaikė, ilgalaikė, periodinė benamystė), būsto (gatvės ir prieglaudų benamiai; akivaizdi ir nematomoji arba visiška, dalinė ir situacinė benamystė), iš dalies asmeninius (savanoriai ir priverstiniai benamiai). Koks benamis yra, nemaža dalimi

⁵ Užribio žmonės. Elgetos ir benamiai – tarsi žmonijos dvasinės sveikatos, žmogiškumo indikatorius. Alytaus naujienos. 2009-02-26. <<http://www.alytausnaujienos.lt/alytausnaujienos/paskutinionumeriostraipsniai/?nid=2963>> [žiūrėta 2011-02-10]

priklauso ir nuo to, dėl kokių priežasčių jis tapo benamiu. Vadinasi benamiu galime laikyti tokį asmenį, kuris neturi nuosavo būsto ir gyvena laikinuose namuose.

1.1. Benamystę lemiančios priežastys

Daugeliu atvejų benamystę lemia keletas priežasčių. Pats benamystės sindromas bręsta ilgai. J. Sadauskas (2010) išskiria tokias dvi benamystės priežastis (p. 443):

- benamystė yra susijusi su struktūrinėmis, ekonominėmis ir politinėmis sąlygomis (pvz., nedarbas, skurdas, pigaus nuomojamo būsto stoka);
- benamystė gali būti susijusi su asmeniniais gebėjimais ar negebėjimais, su jais susijusiu elgesiu ir asmens pažeidžiamumu.

Šios priežastys gali būti vidinės ir išorinės. Tuo vadovaujantis sudaryta benamystės priežasčių lentelė (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Benamystės priežastys

Išorinės					Vidinės	
Socialinės	Politinės	Ekonominės	Teisinės administracinės	Atsitiktinės	Asmeninės	Šeimyninės
<ul style="list-style-type: none"> • Menkos socialinės garantijos • Išėjimas iš vaikų globos, auklėjimo įstaigų (būstų trūkumas) • Pagyvenusių žmonių priežiūros ir globos įstaigų stygius • Žmonių su psichine negalia gydymo sąlygų nebuvimas 	<ul style="list-style-type: none"> • Kariniai konfliktai • Politinė šalies sistema (skurdo ir benamystės palaikymas) • Diskriminacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedarbas • Mažas atlygis • Ekonominės krizės • Nelegalus darbas • Kainų augimas • Pigaus būsto trūkumas • Migracija 	<ul style="list-style-type: none"> • Būsto praradimas dėl įsiskolinimų • Išskeldinimas iš būsto dėl teismo nutarties • Machinacijos nekilnojamuoju turtu • Teistumas 	<ul style="list-style-type: none"> • Gamtos katastrofos • Epidemijos • Gaisrai 	<ul style="list-style-type: none"> • Asmeninės (psichologinės) problemos • Alkoholizmas • Narkomanija • Įvairios priklausomybės • Nuotykių ieškojimas • Laisvas apsisprendimas • Neįgalumas • Psichinės ligos • Asocialumas (nenoras dirbti, būti naudingam visuomenei) • Politiniai įsitikinimai 	<ul style="list-style-type: none"> • Nesutarimai šeimoje • Skrybys • Šeimos narių mirtis • Fizinis ar emocinis smurtas šeimoje • Tėvų nerūpestingumas

Šaltinis: pagal J. Sadauskas (2010), E. Kocai (2006), K. Leščinskaitė (2010), J. Ploeg, E. Scholte (1997), E. Volpi (2002), K. M. Ferguson (2006), V. Kanopienė, S. Mikulionienė (2004), L. Stivers (2011), D. Levinson (2004)

Visi autoriai sutinka, kad benamystės priežastis lemia makro (išoriniai) ir mikroveiksniai (vidiniai). Mikroveiksniams priklausytų asmenybės socializacijos ypatumai. Aptariant benamystės priežastis mikrolygiu, taip pat dažnai teigiama, kad nuolatinio būsto neturėjimas yra tam tikrų paties žmogaus asmeninių psichologinių savybių ir elgsenos padarinys (Kanopienė, Mikulionienė 2004, p. 50). Benamystę gali lemti ir neigiamos aplinkybės arba įvykiai šeimoje – skyrybos, smurtas, sutuoktinio mirtis. Kai kurie tyrinėtojai benamystę aiškina kaip pačių benamių sąmoningą tokios gyvenamosios pasirinkimą.

Makrolygiu benamystė ne siejama su žmogaus asmeninėmis savybėmis, bet suvokiama kaip visuomenės raidos padarinys. Jos priežastimis paprastai įvardijami ekonominiai, socialiniai, politiniai, teisiniai administraciniai, atsitiktiniai veiksniai.

Lietuvių mokslininkai ne tik apibrėžė bendras benamystės priežastis, tačiau ir nagrinėjo jas pagal lytį. J. Sadauskas (2010) nurodė, kad moterys benamėmis tampa dėl vyro alkoholizmo, šeimos sudužimo, priklausomybės nuo alkoholio ir narkotikų. E. Kocai nurodė, kad vyrų benamystę lemia šios aplinkybės: išvarė sutuoktinė arba sugyventinė, nes susirado naują partnerį, grįžę iš įkalinimo įstaigų, kuri jiems buvo paskutinė (dažnai net pastovi) gyvenamoji vieta, tiesiog nebeturėjo namų: artimieji būstą pardavė arba jų tiesiog nebeįsileido, dėl sukčiavimų nekilnojamuoju turtu auka – pardavė būstą, bet žadėtų pinigų negavo (2006).

Nagrinėjant aukščiau pateiktą 1 lentelę galima pastebėti, jog suaugusiųjų – ir moterų, ir vyrų, iš esmės tapimo benamiu priežastys gali būti bet kurios iš lentelėje nurodytų priežasčių. Tačiau skaudžiausia, kai benamiais tampa vaikai ir jaunimas.

J. Sadauskas (2010) nurodo, jog jaunystėje tapimą benamiu gali lemti „pats šio amžiaus tarpsnio sudėtingumas. Šiam amžiaus tarpsniui būdingi konfliktai su tėvais, nuotaikų kaita, ekstremalios emocijos, padidėjusi rizika piktnaudžiauti alkoholiu, labai didelis pasitikėjimas savo bendraamžiais ir didelis jautrumas jų įtakai“ (p. 448).

K. Leščinskaitė (2010) teigia, jog vaikų patekimui į gatvę įtakos turi visuomeninis stresas, sukliamas vis sparčiau industrializacijos ir urbanizacijos bei visuotinio susvetimėjimo. Autorė nurodo, kad vaikai tapti benamiais gali dėl įvairių priežasčių: šeimos migracijos, ekonominių priežasčių, dėl tradicinės šeimos struktūros ir vertybių kaitos, dėl šeimos narių mirties, dėl fizinio ar emocinio smurto šeimoje, žalingų šeimos narių įpročių, tėvų nerūpestingumo. Nemaža rizika tapti benamiais yra vaikams, palikusiems vaikų prieglaudą (pagal pateiktus Statistikos departamento duomenis 2007 m. nakvynės namuose gyveno 17 našlaičių, neturinčių būsto, 2008 m. – 13, 2009 m. – 30). K. Leščinskaitė nurodo, jog kartais į gatves vaikai išeina ir dėl politinių įsitikinimų.

J. Ploeg ir E. Scholte (1997) savo knygoje „Homeless youth“ pateikia Zide ir Cherry (1992) nuomonę, jog vaikai palikti namus gali dėl to, jog paprasčiausiai ieško nuotykių – jie

palieka šeimas, nes nori patirti jaudinančių, įdomių nuotykių. Antra grupė vaikų gali palikti namus dėl sutrikusių šeimos ryšių, kadangi joje jie jaučiasi nelaimingi. Trečia grupė vaikų – palikti, atstumti savo šeimos. Jie neturi arba turi labai menkus ryšius su šeima ir nemato motyvo, dėl kurio turėtų grįžti į šeimą. Savo ruožtu ir šeima jų nepageidauja. Autoriai mano, jog šios trys grupės pilnai nepadengia visų benamių vaikų, todėl dar išskiria vaikus, palikusius šeimą dėl įvairių finansinių ar ekonominių sunkumų (pvz., vaikai, kurių šeima neišlaiko finansiškai).

E. Kocai (2006) mini, kad įvairiose šalyse mokslininkai išskiria tas pačias tapimo benamyste priežastis, tik skiriasi jų tvarka pagal svarbumą. Autorė pateikė benamystės tapimo priežastis pagal svarbą Lietuvoje: alkoholizmas, nedarbas ir gyventojų skurdas, turciniai ir finansiniai įsipareigojimai, smurtas ir konfliktai šeimoje, paauglių išėjimas iš vaikų namų ir kitų auklėjimo įstaigų, nuteistųjų grįžimas iš įkalinimo įstaigų, kitos benamystės priežastys (būsto praradimas dėl machinacijų nekilnojamuoju turtu, psichiniai sutrikimai, gaisrai ir pan.).

V. Polakow ir C. Guillean (2001) nurodo, jog benamystės rizika yra trijų priežastingumų: socialinių struktūrų, šeimos ir asmens pažeidžiamumo. Tai ir sudaro sudėtingą priežasčių ir pasekmių sistemą. Nors galima teigti, jog skurdas yra pagrindinis benamystės rizikos veiksnys, bet tai nepakankama priežastis benamystei, nes daug žmonių kenčia nuo ekonominių, finansinių, kultūrinių, socialinių sunkumų, tačiau nėra benamiai.

Taigi, benamystę sukelia daug veiksnių. Priežastys neapsiriboja individualiomis arba santykiškai paremtomis patirtimis, tokiomis kaip skyrybos, netektis, proto negalia, smurtas namuose arba priklausomybė. Struktūriniai veiksniai, tokie kaip ribotos įperkamo būsto galimybės, nedarbas, nelegalus darbas ir diskriminacija, taip pat vaidina svarbų vaidmenį benamystės procese. Taip pat prisideda ir instituciniai veiksniai, tokie kaip prastas paslaugų koordinavimas ir neadekvatus lengvatų bei pašalpų sistemų struktūravimas.

1.2. Benamystės vystymosi fazės

Analizuojant benamystės priežastis galima pastebėti, kad jos daugelyje šalių yra panašios, tik skiriasi savo įtakos pirmumu ir svarbumu, priklauso nuo amžiaus ir lyties. Vyrų ir moterų tapimo benamiais priežastys yra panašios ir jos skiriasi nuo jaunimo tapimo benamiais priežasčių. Jaunimas tapti benamiu gali vien dėl troškimo patirti nuotykių, noro atsiskirti nuo šeimos, savo įsitikinimų, tėvų nerūpestingumo, maištingo amžiaus, kartais netgi politinių įsitikinimų. Didelė rizika tapti benamiais yra vaikams, išėjusiems iš globos ar auklėjimo įstaigų.

Benamiu gali tapti vos ne kiekvienas, o šis procesas trunka ilgus metus. V. Ibińska (2003) ir E. Kocai (2006) pateikia penkias benamystės sindromo fazes:

- Įžanginė (pradinė) fazė (0–2 metai).

- Pirmoji (įspėjamoji) fazė (2–4 metai).
- Antroji (prisitaikymo arba adaptacinė) fazė (4–6 metai).
- Trečioji (chroniška) fazė (6–10 metų).
- Ketvirtoji (pastovi arba ilgalaikė) fazė (daugiau nei 10 metų).

Įžanginės arba pradinės fazės metu žmogus neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, nors gali po mėnesį kitą nakvoti pas atsitiktinius pažįstamus. Neretai taip gyvena išėjusieji iš įkalinimo įstaigų, vyrai pas vienišas moteris ar mažai pažįstamus sugėrovus. Asmuo negalvoja esąs benamis, jis vis dar palaiko ryšius su šeima. Vis dėlto jis pradeda nakvoti laiptinėse, rūsiuose, apleistuose pastatuose. Žmogus vengia nakvynės namų, įvairių prieglaudų, nes mano, kad tada taps „tikru“ benamiu. Jis atkakliai neigia savo benamystę ir pats save įtikinėja, kad išgyvena viso labo pereinamąjį sunkų periodą. Tvirtina, jog susiradęs gerai apmokamą darbą grįš į šeimą ir pakeis gyvenimo būdą. Tuo metu gali stiprėti (jei žmogus turėjo) alkoholizmo liga, o iki tol negėrusieji gali pradėti periodiškai išgėrinėti.

Pirmosios arba įspėjamosios fazės metu (2–4 benamystės metais) žmogus vis dar nelaiko savęs benamiu, viliasi susirasti gerai apmokamą darbą. Ryšiai su šeima gali visai sumažėti, tačiau jis dar apgaudinėja save, kad panoręs sugrįš namo. Tuo pat metu jis tvirčiau įauga į benamių terpę, palaipsniui formuojasi benamiško gyvenimo įpročiai ir refleksai. Nors toks asmuo ir labai slepia, bet šeima paprastai jau žino apie jo socialinę padėtį ir pradeda žygius, kad išregistruotų iš dabar jau menamos gyvenamosios vietos. Šiuo laiku gelbėjimosi lenta tampa sugyventinė(-is), kur pradedama kurti naujų namų iliuzija. Ir vėl tai trunka neilgai, nes žmogus normaliai gyventi nebepajėgia, todėl sugrįžta pas benamius. Jis artimiau bendrauja su kitais benamiais, tačiau viešai dar nepripažįsta savęs benamiu. Girtuokliavimas stiprėja, nors asmuo labai kritiškas kitų benamių, o ypač geriančių, atžvilgiu. Jis nepastebi, kad kartoja tuos pačius ciklus: normalus gyvenimas – benamystė ir gėrimas – normalus gyvenimas – benamystė ir t.t. Dėl visų negandų dabar kaltina aplinkybes, kitus žmones. Save „gelbėja“ alkoholiu.

Antrosios (prisitaikymo) arba adaptacinės fazės (4–6 benamystės metai) metu žmogus jau būna užmezgęs gana tvirtus ryšius su benamių terpe. Šioje fazėje žmogus jau pradeda save identifikuoti su benamiu. Jis jau pažįsta daugelį kitų benamių, žino benamių aplinkoje galiojančias taisykles, tvarką, kur galima gauti nemokamai pavalgyti, susirasti prieglaudą, pernaktoti, gauti nemokamų drabužių, avalynės. Gali būti, kad šiuo metu benamis susiranda darbą, tačiau tai trunka neilgai ir jis vėl grįžta į benamystę. Su šeima santykiai praktiškai jau nebepalaikomi. Jei žmogus gėrė, girtuokliavimas tampa vos ne nuolatinis. Šiuo metu benamiai dėl savo padėties kaltina kitus ir norint padėti žmogui išbristi iš benamystės, jau reikalinga profesionalaus psichologo ir socialinių darbuotojų bei narkologo pagalba.

Trečioji (chroniška) fazė atsiranda 6–10 benamystės metais. Šiuo laikotarpiu žmogus yra visiškai prisitaikęs prie benamystės, ryšių su šeima nebėra ir dėl savo likimo benamis nieko nebekaltina. Jis jau stengiasi patogiausiu susitvarkyti savo turimą buitį, ieško pragyvenimo šaltinių, kad galėtų išgyventi, susimokėti už nakvynę. Gali būti, kad žmogus dirba atsitiktinius ar sezoninius, žemės ūkio darbus. Dažnai gavę pinigų juos prageria. Dėl prastų gyvenimo sąlygų, nuolatinių peršalimų, prastos mitybos benamiams pradeda blogėti sveikata – ir fizinė, ir psichinė. Šiame laikotarpyje benamiams atsiranda stiprus noras išsivaduoti iš benamystės ir tuo pat metu kritiškas savęs ir galimybių įvertinimas.

Ketvirtosios (pastoviosios) fazės metu (virš 10 metų benamystės) žmogus susitaiko su benamyste, yra praradę bet kokią motyvaciją keisti savo gyvenimą, pasitenkina turimu statusu nakvynės namuose. Prasideda asmenybės nuskurdimas. Žmogus jau nebesugeba savarankiškai funkcionuoti visuomenėje – benamių aplinka per daugelį metų sumažino jo reakcijas ir sugebėjimus. Jis nebeturi jokių planų, ambicijų, savigarbos, nemato perspektyvos. Šioje fazėje žmogus nebegali gyventi savarankiškai. Vis dėlto ir iš šio laikotarpio galima grįžti į normalų gyvenimą, jeigu benamiui bus suteikta profesionali pagalba.

J. Sadauskas (2010), rašydamas apie tapimą benamiu teigia, jog „Tapdamas benamiu, asmuo mažiausiai du kartus patiria atsiskyrimo (atskyrimo) ir integracijos procesus. Pirmiausiai vyksta atsiskyrimo nuo visuomenės procesas, tada grįžimo ir įsitraukimo į ją procesas. Išeidamas iš normalios visuomenės, benamis tuo pat metu įsilieja į benamių bendruomenę, patekdamas į marginalinę kultūrą, kurioje jis yra normalus. Grįžimas į normalią visuomenę, vėlgi yra atsiskyrimas (atsiskyrimas) iš benamių tarpo. Tiek atskiriant (atsiskiriant) nuo visuomenės, tiek nuo benamių bendruomenės, neišvengiamai nutrūksta socialiniai santykiai, pasikeičia gyvenimo būdas, asmens poreikiai“ (p. 449).

E. Kocai (2006) nurodo, jog „Benamystės tapimą kokybiniu aspektu galima iliustruoti, remiantis lenkų sociologų B. Bartoš, L. Stankievič siūlomais penkiais etapais (p. 61):

1. Gyvenimo planų žlugimas ir šeimos iširimas.
2. Skurdas.
3. Įvairūs tapimo benamiu aspektai (kultūriniai, egzistenciniai, psichologiniai, etiniai moraliniai).
4. Pripratimas prie benamystės.
5. Tikroji benamystė.

Apibendrinant galima teigti, jog tapimas benamiu apima gana ilgą laikotarpį (maždaug 10 metų laikotarpį) ir laiko aspektu šis procesas yra dinamiškas bei gali turėti penkias raidos fazes. Galima pastebėti, kad žmogui, pereinant iš vienos fazės į kitą, gali stiprėti alkoholizmo liga, jis gali dirbti atsitiktinius arba sezoninius darbus, mažėja ryšiai su šeima, artimaisiais, giminėmis,

draugais, kaimynais, pažįstamais, kol maždaug 6–10 metais visai nutrūksta. Jis artimiau bendrauja su kitais benamiais, dažnai susiranda sugyventinę(-į). 4–6 benamystės metais žmogus jau pradeda save identifikuoti su benamiu. Vis dėlto, nesvarbu, kokioje benamystės sindromo vystymosi fazėje būtų žmogus, galima grįžti į normalų gyvenimą, jeigu benamiui bus suteikta profesionali pagalba.

2. SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMAS BENAMIAMS LIETUVOJE

2.1. Socialinių paslaugų teikimo benamiams teorinės prielaidos

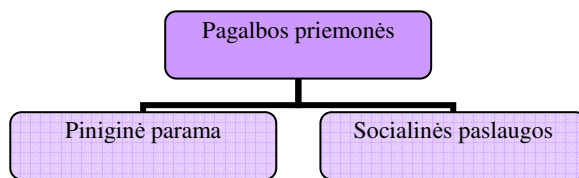
Lietuvoje svarbiausia pagalba benamiams asmenims, siekiant jų socialinės integracijos – socialinė parama. Socialinės paramos paskirtis – užtikrinti būtiniausių poreikių patenkinimą asmenims, kurių pajamų iš darbo, socialinio draudimo ir kitų šaltinių neužtenkantiems poreikiams patenkinti. Be to ji turi teikti pagalbą tiems, kurių gebėjimas pasirūpinti savimi yra nepakankamas. Socialinės paramos veiklos pobūdis yra sudėtingas ir įvairus. Taip yra dėl to, kad teikiant socialinę paramą svarbiausia ją nukreipti kuo tiksliau tokioms gyventojų grupėms, kurioms tokios paramos labiausiai reikia. Analizuojant pateiktą socialinės paramos apibrėžimą galima teigti, kad socialinei paramai būdingi du požymiai. Visų pirma, ja siekiama sudaryti tik būtiniausias gyvenimo sąlygas. Galutinis socialinės paramos bei socialinio darbo tikslas yra asmens savarankiškumas sprendžiant savo socialines problemas. Socialinės paramos sistemą sudaro piniginė socialinė parama ir socialinės paslaugos. Abi šios sistemos dalys papildo viena kitą ir turi veikti koordinuotai. Parama pinigineis išmokomis ne visada pasiteisina. Todėl Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų šalių, plėtojama socialinių paslaugų sistema. Tai yra pagrindinė paramos benamiams teikimo forma. Šiame skyriuje nagrinėjamos socialinių paslaugų teikimo benamiams teorinės prielaidos – nagrinėjami teisės aktai, kurie numato socialinės paramos teikimą benamiams.

Socialinės paslaugos vaidina vieną iš svarbiausių vaidmenų mažinant socialinę atskirtį ir sprendžiant socialines problemas. Socialinės paslaugos tampa ypač svarbiomis ekonominės krizės metu. Tinkamai suteikta socialinė pagalba gali padėti sumažinti krizės įtaką tiems, kurie išgyvena nedarbą, nepriteklių, benamystę (Socialinis pranešimas, 2010).

Savivaldybių darbo su benamiais teisinis pagrindas – LR Socialinių paslaugų įstatymas (Valstybės žinios, 2006, Nr. 17-589). Visus kitus pagrindinius įstatymus, susijusius su paslaugų teikimu benamiams, Lietuvoje, galima sugrupuoti į tris pagrindines grupes:

- Poreikio skirti socialines paslaugas benamiams.
- Valstybės parama būstui įsigyti ar išsinuomoti.
- Piniginė parama benamiams.

Visus pagalbos benamiams būdus galima suskirstyti į dvi dideles grupes: piniginė parama sunkiai besiverčiantiems asmenims ir socialinių paslaugų teikimas (žr. 1 pav.).

1 pav. Paramos benamiams priemonių grupės Lietuvoje.

Šaltinis: adaptuota pagal LR paslaugų katalogą (2006)

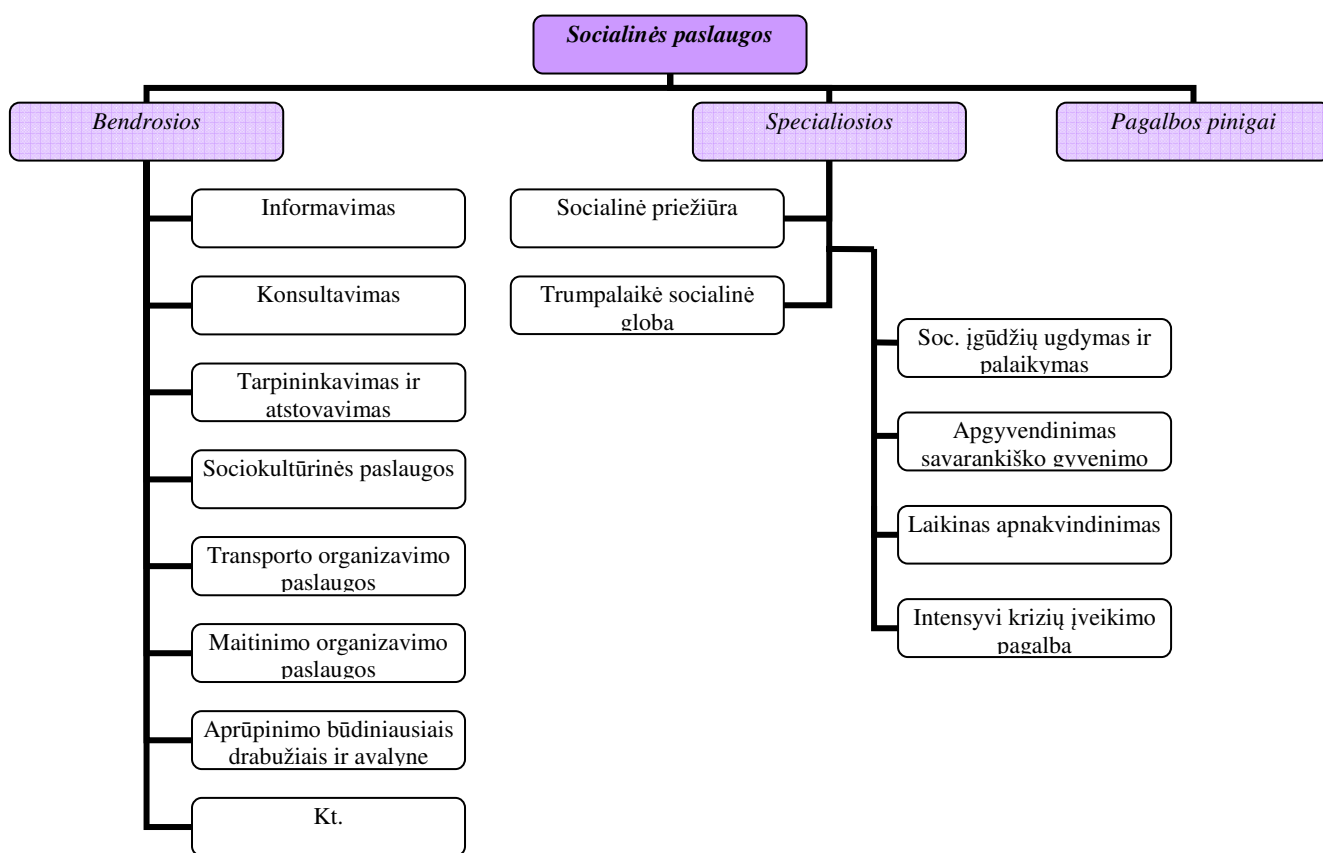
Pasak L. Žalimienės (2003), pagrindinis socialinių paslaugų tikslas – patenkinti asmenų gyvybinius poreikius ir sudaryti žmogaus orumą nežeminančias sąlygas, kai jie patys nepajėgia to pasiekti savarankiškai. Galutinis socialinių paslaugų tikslas – atkurti asmenų gebėjimą funkcionuoti visuomenėje, kad jie patys galėtų savimi toliau savarankiškai rūpintis.

Socialinės paslaugos benamiams yra finansuojamos iš savivaldybės biudžeto lėšų (Valstybės žinios, 2006, Nr. 17-589). Benamiai Lietuvoje gali gauti trijų rūšių socialines paslaugas: bendrąsias, specialiąsias ir (ar) pagalbos pinigus (žr. 2 pav.). Bendrosios socialinės paslaugos teikiamos asmeniui (šeimai), kurio gebėjimai savarankiškai rūpintis asmeniniu (šėimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime gali būti ugdomi ar kompensuojami atskiromis, be nuolatinės specialistų pagalbos teikiamomis paslaugomis. Specialiosios socialinės paslaugos benamiams teikiamos tuomet, kai bendrųjų paslaugų jiems nepakanka. Atskirais savivaldybės nustatytais atvejais, kai bendrąsias socialines paslaugas ir socialinę priežiūrą asmeniui (šeimai) yra veiksmingiau organizuoti pinigais, šios paslaugos gali būti keičiamos į piniginę išmoką – pagalbos pinigus (Valstybės žinios, 2006, Nr. 17-589).

Bendrąsias socialines paslaugas benamiams teikia įvairių sričių specialistai: socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigų, NVO ir kt. darbuotojai, socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai ir kiti specialistai. Jos teikiamos įvairiose institucijose (socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigose, NVO ir kt.), asmens namuose ir kt. (Valstybės žinios, 2006, Nr. 17-589) (žr. 2 priedo 1 lent.). 2010 m. Lietuvoje veikė apie 450 nestacionarių socialinių paslaugų įstaigų (nakvynės namų, krizių centrų, šeimos paramos centrų) teikiančių pagalbą ne tik įvairių socialinių grupių asmenims, bet ir benamiams (Socialinis pranešimas, 2010).

Socialinės priežiūros paslaugas benamiams Lietuvoje teikia socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai, psichologai, esant poreikiui, sveikatos priežiūros specialistai, kiti specialistai. Jos teikiamos šeimos paramos centruose, paramos šeimai tarnybose, vaikų dienos centruose, dienos centruose socialinės rizikos suaugusiems asmenims, bendruomenės centruose, dienos centruose, savarankiško gyvenimo namuose, laikino apnakvindinimo įstaigose, įvykio vietoje (mobilios krizių įveikimo komandos), socialinių paslaugų įstaigose (krizių centre), kt. įstaigose (Valstybės žinios, 2006, Nr. 43-15780) (žr. 3 priedo 1 lent.).

Trumpalaikės socialinės globos paslaugų teikimo vieta priklauso nuo to, ar jos teikiamos suaugusiems socialinės rizikos asmenims, ar socialinės rizikos vaikams. Jei trumpalaikė socialinė globa reikalinga vaikams, šias paslaugas jie gauna krizių centruose, vaikų socialinės globos namuose, psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaigose nepilnamečiams, grupiniuose gyvenimo namuose vaikams, likusiems be tėvų globos, grupiniuose gyvenimo namuose socialinės rizikos vaikams, kitose socialinių paslaugų įstaigose, teikiančiose paslaugas vaikams krizių atvejais, vaikus globojančiose šeimose. Jei trumpalaikė socialinė globa reikalinga suaugusiems socialinės rizikos asmenims, jie šias paslaugas gali įsigyti nakvynės namuose, krizių centruose, laikino apgyvendinimo įstaigose motinoms ir vaikams, psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaigose suaugusiems (Valstybės žinios, 2006, Nr. 43-15780) (žr. 4 priedo 1 lent.).

2 pav. Socialinės paslaugos benamiams Lietuvoje

Šaltinis: adaptuota pagal LR Socialinių paslaugų įstatymą (2006)

Gyvenamasis plotas bendrabučiuose benamiams suteikiamas tada, kai asmuo ar šeima yra įrašyta į Gyventojų aprūpinimo gyvenamosiomis patalpomis bendrabučiuose eilę. Benamiai turi būti apgyvendinti Laikinosiose nakvynės namuose arba atitikti kitus reikalavimus. Prioritetai Gyvenamojo ploto suteikimui bendrabutyje teikiamai našlaičiams ir likusiems be tėvų globos asmenims, neįgaliems asmenims, asmenims, sergantiems lėtinėmis ligomis, šeimoms, kurios augina tris ir daugiau nepilnamečių vaikų, asmenims, grįžusiems iš įkalinimo vietos ir

apgyvendintiems Laikinosios nakvynės namuose. Šios pagalbos benamiams paslaugų teikimą reglamentuoja LR valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatymas (Valstybės Žinios, 1992, Nr. 14).

Socialinio būsto nuomos paslauga gali pasinaudoti tie benamiai, kurie neturi galimybės pasinaudoti kreditu būstui įsigyti, bet turi teisę į socialinio būsto nuomą pagal LR valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti bei daugiabučiams namams modernizuoti įstatymą. Teisę būti įrašytais į socialinio būsto nuomos sąrašus turi teisę asmenys (šeimoms), turintys nuolatinę gyvenamąją vietą, jeigu jie neturi Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise priklausančio būsto arba turimo būsto naudingasis plotas, tenkantis vienam šeimos nariui, yra mažesnis kaip 10 kvadratinų metrų arba yra mažesnis kaip 14 kvadratinų metrų, jeigu šeimoje yra asmuo, kuriam Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka yra nustatytas sunkus ar vidutinis neįgalumo lygis. Remiantis Statistikos departamento duomenimis, 2010 metais į eilę dėl socialinio būsto nuomos buvo įrašyti 28461 asmenys. Galima daryti prielaidą, kad šie asmenys – įrašyti į bendrą sąrašą, priskirtini benamių kategorijai. 2010 m. Iš viso tokių asmenų buvo 10042 (31 proc. visų įrašytų į socialinio būsto nuomos sąrašus) (2010)⁶.

Šeimos ir asmenys, gavę valstybės remiamą būsto kreditą, už kurį įsigytą būstą prarado dėl kreditinių ar kitų įsipareigojimų ar perleido jį kitiems asmenims, ar su kuriais socialinio būsto nuomos sutartis nutraukta šiems pažeidus gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties sąlygas, teisę į savivaldybės socialinį būstą įgyja po penkerių metų nuo būsto praradimo, perleidimo kitiems asmenims ar gyvenamosios patalpos nuomos sutarties nutraukimo dienos pagal šios dalies sąlygas.

Vienkartinė pašalpa skiriama skurdo, benamystės, ligos, neįgalumo, stichinės nelaimės ir kitais atvejais. Pašalpos dydį bei skyrimo tvarką nustato savivaldybės (Valstybės žinios, 2006, Nr. 130) Tobulinant piniginės socialinės paramos teikimą nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims, 2006 m. lapkričio 21 d. priimtas Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms (vieniems gyvenantiems asmenims) įstatymo pakeitimo įstatymas (įsigalioja nuo 2006 m. gruodžio 1 d.).

Prarastiems darbiniais įgūdžiams atstatyti bei turimiems palaikyti nustatyta tvarka benamiai gali būti telkiami viešiesiems ir kitiems apmokamiems darbams. Teritorinės darbo biržos kartu su savivaldybe organizuoja viešuosius darbus bedarbiams ir kitiems asmenims, nustatytą tvarką užsiregistravusiems darbo biržoje laikinai įdarbinti. Asmenims, dirbantiems

⁶ Asmenys (šeimoms), buvę sąrašuose socialiniam būstui nuomoti, Statistikos departamentas < <http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3100201&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSIId=4011&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=> > [žiūrėta 2011-02-10]

viešuosius darbus, už darbo laiką mokamas darbo užmokestis, ne mažesnis už valstybės nustatytą minimalų valandinį atlygį. Asmenys, dirbantys viešuosius darbus, negauna bedarbio pašalpos, jeigu darbo užmokestis yra didesnis už šią pašalpą. Jeigu darbo užmokestis yra mažesnis už gaunamą pašalpą, darbo birža moka darbo užmokesčio ir bedarbio pašalpos skirtumą. Asmenys dirbantys viešuosius darbus, toliau registruojami Darbo biržoje. Jiems taikomos įstatymų nustatytos užimtumo ir socialinės garantijos. Viešieji darbai organizuojami bedarbiams, negaunantiems nedarbo socialinio draudimo išmokos (pasibaigus nedarbo socialinio draudimo išmokos mokėjimo terminui, nutraukus nedarbo socialinio draudimo išmokos mokėjimą), gaunantiems nedarbo socialinio draudimo išmoką (nepasirengusiems darbo rinkai (neturintiems profesinio pasirengimo; neturintiems darbinės veiklos praktikos; turintiems ilgesnę kaip 3 metų darbo pertrauką pagal profesinį pasirengimą ar darbinės veiklos praktiką), kitiems bedarbiams, gaunantiems nedarbo socialinio draudimo išmoką (jiems pageidaujant). Viešųjų darbų pobūdį nustato savivaldybė, atsižvelgdama į padėtį vietos darbo rinkoje ir bedarbių bei kitų nustatytą tvarka užsiregistravusių darbo biržoje asmenų socialinę-kvalifikacinę sudėtį. Viešieji darbai turi padėti palaikyti ir plėtoti vietos socialinę infrastruktūrą. Bedarbiai ir kiti darbo biržos siūsti asmenys viešuosiuose darbuose gali dirbti iki 6 mėnesių (su pertraukomis) per 12 mėnesių laikotarpį (Valstybės žinios, 2002, Nr. 116).

Apibendrinant šį poskyrį galima daryti šias išvadas: savivaldybių darbo su benamiais teisinis pagrindas – LR Socialinių paslaugų įstatymas. Visus pagalbos benamiams būdus galima suskirstyti į dvi dideles grupes: pinigine parama sunkiai besiverčiantiems asmenims ir socialinių paslaugų teikimas. Benamiai Lietuvoje gali gauti trijų rūšių socialines paslaugas: bendrąsias, specialiąsias ir (ar) pagalbos pinigus. Socialinių paslaugų teikimo benamiams procesas Lietuvoje yra pakankamai sudėtingas ir susideda iš kelių hierarchinių lygių. Nėra vieningos sistemos, kuri aiškiai apibrėžtų, kas yra atsakingas už darbą ir teikiamas paslaugas benamiams. Socialinių paslaugų benamiams sistema dažniausiai apsiriboja finansinės paramos teikimu ir jos naudojimo priežiūra. Daugelyje bendro pobūdžio teisės aktų, reglamentuojančių socialinės paramos teikimą, benamiai asmenys nėra išskiriami kaip atskira socialiai remtinų asmenų kategorija. Tais atvejais, kai jie įvardijami kaip atskira socialinių paslaugų vartotojų grupė, specifinės teisės jiems tiesiogiai nesuteikiamos. Tačiau jei šie asmenys atitinka nustatytus bendruosius socialinės paramos teikimo kriterijus, jie gali naudotis šiuose teisės aktuose numatytais garantijomis.

2.2. Pagalbos priemonės benamiams

Socialinių paslaugų benamiams tikslas – sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ar stiprinti gebėjimus ir galimybes savarankiškai spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, taip pat padėti įveikti socialinę atskirtį.

Kaip teigia J. Sadauskas (2010), „Benamiai susiduria su daugybe įvairiausių problemų, todėl ir pagalbos jiems būdai turėtų aprėpti visas problemines sritis. Benamių integracija į visuomenę bus sėkminga tik tada, jei į šią problemą bus žiūrima holistiškai, jei paslaugos bus pritaikytos šių žmonių poreikiams“ (p. 456). Autorius pabrėžia, jog socialiniam darbuotojui, dirbančiam su benamiais, išskirtinį dėmesį reikia skirti paramai ieškant būsto, sveikatos apsaugai ir psichologinei pagalbai, konsultavimui bei emocinei – motyvacinei paramai. Gali būti, kad ne visiems žmonėms bus reikalingos visos šios paslaugos, tačiau daugumai gali prireikti bent jau dviejų ar trijų. Kad būtų užtikrinta lygiavertė parama benamiams, reikalingas pirminis ir nuolatinis asmens poreikių bei siekių įvertinimas, padedantis sukurti individualų pagalbos planą, kuris būtų realus ir kurį pripažintų pats klientas (FEANTSA, 2007).

J. Sadauskas (2010) ir M. Išoraitė (2007) išskiria pagalbą asmenims išėjusiems iš įkalinimo įstaigų. J. Sadausko nuomone, ypač daug dėmesio turėtų būti skiriama grįžtantiems iš įkalinimo įstaigų, paliekantiems globos institucijas padidėjusios socialinės rizikos asmenims svarbu kuo greičiau pastogės netekusiam žmogui surasti prieinamą gyvenamą būstą. Asmenims, turintiems elgesio sutrikimų, chroniškiems benamiams gali padėti bendruomeniniai nakvynės namai, intensyvi atvejo vadyba ir intervencija krizinėmis situacijomis. M. Išoraitė (2007) taip pat teigia, kad asmenys, atlikę bausmę įkalinimo įstaigose, tampa didėjančia socialine bei visuomenine problema. „Į laisvę grįžę kaliniai susiduria ne tik su visuomenėje susiformavusiais stereotipais ir išankstinėmis nuostatomis, bet taip pat su daugybe socialinių problemų – neturi pragyvenimo lėšų, gyvenamojo ploto, darbo, serga įvairiomis ligomis. Be to, ilgus metus kalėję nuteistieji, grįžę į laisvę, būna praradę socialinius ryšius, šeimas, neturi palaikymo bei įprastų gyventi visuomenėje reikalingų įgūdžių“ (p. 288).

„Lietuvoje yra nedaug valstybinių ir visuomeninių organizacijų, dirbančių su asmenimis, grįžusiais iš įkalinimo įstaigų, bei padedančių jiems spręsti aktualias problemas. Bausmę atlikusiems asmenims teikiama socialinė parama. Tai tik vienkartinė pašalpa, terminuotas nemokamas maitinimas, laikinas apgyvendinimas nakvynės namuose ir galimybė užsiregistruoti darbo biržoje. Šios paslaugos daugiau skirtos trumpalaikiams fiziniams gyvenimo poreikiams tenkinti ir neatitinka tikrųjų ateities socialinės integracijos tikslų“ (M. Išoraitė, 2007, p. 289).

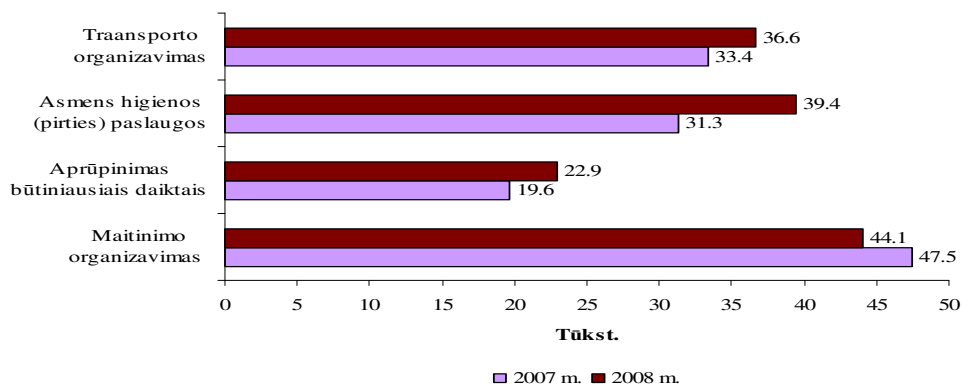
Kita svarbi socialinių paslaugų gavėjų grupė – gatvės vaikai. Siekiant gatvės vaikų socialinės aprėpties bendruomenėje, reikalinga jiems suteikti įvairiapusę pagalbą: psichologinę,

socialinę, edukacinę, teisinę ir kt. Pasak E. Štuopytės (2010), „Socioedukacinė pagalba gatvės vaikams – tai procesas, kurio metu jie yra atitinkamai auklėjami, lavinami bei šviečiami tam, kad galėtų resocializuotis ir vėl integruotis į visuomeninį gyvenimą. Socioedukacinė pagalba įgyvendinama per veiklą“ (p. 105). Benamių vaikų kaip rizikos grupės susiformavimą įtakoja įvairios kompleksinės priežastys. Tam, kad jos būtų sprendžiamos, reikalinga teikti kompleksinę pagalbą gatvės vaikams bendruomenėje. E. Štuopytė, išnagrinėjusi užsienio autorius teigia, kad „kompleksinė socioedukacinė pagalba turi būti teikiama trimis lygmenimis: nacionaliniu, savivaldos ir individo lygmenyje. Socioedukacinės pagalbos teikėjais bendruomenėje gali būti įvairios organizacijos, atstovaujančios tiek valstybiniam, tiek nevyriausybiniam sektoriui, jose dirbantys specialistai. Jų pagalba vyksta gatvės vaikų ir kitų rizikos grupės asmenų socialinės aprėpties procesas“ (p. 105).

Kadangi Lietuvoje nėra konkrečios aiškios socialinių paslaugų teikimo benamiams priemonių kontrolės, vadinasi nėra ir konkrečių statistinių duomenų, rodančių, kokiomis socialinėmis paslaugomis dažniausiai naudojasi benamiai. Dažniausiai įmanomi tik apibendrinti duomenys, rodantys kiek iš viso asmenų naudojosi vienomis ar kitomis socialinėmis paslaugomis, tame tarpe, ir asmenys, susidūrę su benamyste.

3 paveiksle pateikti statistiniai duomenys rodo, kiek žmonių Lietuvoje naudojosi atskiromis bendrosiomis socialinėmis paslaugomis 2007–2008 m.

Populiariausios bendrosios socialinės paslaugos Lietuvoje – maitinimo organizavimas: ir 2007 m., ir 2008 m. šių paslaugų gyventojams minėtu laikotarpiu buvo suteikta daugiausiai. Taip pat pakankamai dažnai gyventojams buvo teikiamos transporto organizavimas ir asmens higienos (pirties) paslaugos. 2008 m. transporto organizavimo, asmens higienos ir aprūpinimo būtiniaisiais daiktais paslaugų buvo suteikta didesniai gyventojų skaičiui nei 2007 m.

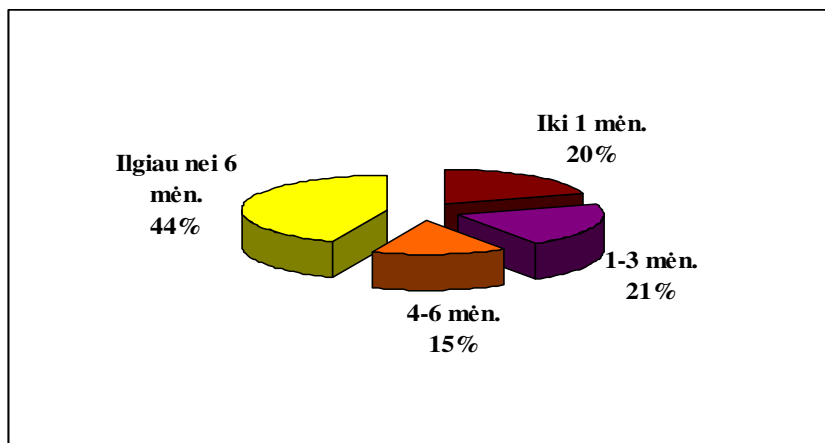
3 pav. Bendrųjų socialinių paslaugų gavėjai 2007–2008 m., tūkst.

Šaltinis: adaptuota pagal LR Statistikos departamentas⁷

⁷ Socialinių paslaugų namuose gavėjai, Statistikos departamentas

<http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2047> [žiūrėta 2011-02-10]

2009 m. nakvynės namuose buvo apgyvendinti 1968 asmenys. Dauguma jų šia gyveno ilgiau nei 6 mėn. (792 asmenys). Viena iš nakvynės namuose gyvenančių asmenų kategorijų – žmonės, neturintys būsto. 2009 m., iš viso nakvynės namuose gyveno 1584 neturintys nuosavo būsto (44 proc. visų apgyvendintų asmenų). Dauguma jų analizuojamoje įstaigoje gyveno ilgiau nei 6 mėnesius (žr. 4 pav.).

4 pav. Benamių, gyvenančių nakvynės namuose pasiskirstymas pagal jų gyvenimo trukmę

Šaltinis: adaptuota pagal LR Statistikos departamentas⁸

Taip pat nemaža piniginės paramos dalis buvo skiriama mažas pajamas gaunantiems gyventojams – 282,27 mln.Lt. Tai sudarė 27 proc. visų valstybės išlaidų socialinei paramai 2009 m.

Apibendrinant galima teigti, kad populiariausios bendrosios socialinės paslaugos Lietuvoje – maitinimo organizavimas. 2009 m. nakvynės namuose buvo apgyvendinti 1968 asmenys. Dauguma jų šia gyveno ilgiau nei 6 mėn. 2009 m. nakvynės namuose gyveno 1584 asmenys, neturintys nuosavo būsto. Lietuvoje nėra konkrečios aiškios socialinių paslaugų teikimo benamiams priemonių kontrolės, todėl sunku nustatyti, kokiomis socialinėmis paslaugomis dažniausiai naudojasi benamiai.

⁸ Apgyvadinimas nakvynės namuose, Statistikos departamentas
<http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3161203&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSIId=6580&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=>> [žiūrėta 2011-02-10]

3. SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO BENAMIAMS EFEKTYVUMAS

3.1. Tyrimo metodika

Tyrimas apie socialinių paslaugų teikimo benamiams efektyvumą buvo atliktas remiantis kokybinio tyrimo metodologija. Pasirinktas interviu metodas, kadangi interviu yra viena svarbiausių duomenų rinkimo priemonių kokybiniame tyrime. Tai yra labai geras priartėjimo prie žmonių suvokimo, reikšmių, situacijų apibrėžimo ir realybės konstravimo (aiškinimo) būdas. Interviu – tai tikslingas pokalbis, kur tyrėjas klauso, kaip žmonės kalba apie save, juos supančius reiškinius, kaip reiškia savo nuomonę apie įvairias situacijas. Pasak R. Tidikio (2003) „tai individualus pokalbis, garantuojantis didesnę patikimumą negu anketinis metodas ar kiti apklausos būdai“ (p. 465).

Tyrimo metu naudojamas pusiau standartizuotas interviu. Šiam interviu iš anksto numatomi būtini ir galimi klausimai. Pusiau standartizuoto interviu procedūra ir klausimai standartizuojami tik iš dalies. Ši rūšis patogi tuo, kad griežtai neformalizuojamas pašnekesys ir tarp klausėjo su respondentu būna laisvesnė atmosfera (Tidikis, 2003).

Interviu duomenys analizuojami, naudojama kokybinė turinio (kontent) analizė. Tai yra technika, objektyviai ir sistemiškai išnagrinėjus tekstą, leidžianti daryti patikimas išvadas. „Kontent–analizės metodo esmė – išskirti dokumento tekste tam tikrus prasminius vienetus, tada skaičiuoti jų vartojimo dažnį, tirti įvairių teksto elementų ryšius tiek vieno su kitu, tiek su visa informacijos apimtimi“ (Tidikis, 2003, p. 498).

Interviu atliktas Marijampolės socialinės pagalbos centro laikinosios nakvynės namuose 2011 metų kovo mėnesį. Tuo metu nakvynės namuose gyveno 11 benamių, tačiau tyrime dalyvauti sutiko 10 benamių. Šiuose nakvynės namuose dirba 5 darbuotojai; tyrime dalyvauti sutiko 4.

3.2. Empirinio benamių situacijos tyrimo duomenų analizė

3.2.1. Benamių socialinė – demografinė charakteristika

Bendri Marijampolės socialinės pagalbos centro laikinosios nakvynės namų benamių, sutikusių dalyvauti tyrime, demografiniai duomenys pateikiami 2 lentelėje.

2 lentelė. Respondentų demografiniai duomenys

Respondento kodas	Lytis	Amžius	Tautybė	Vedybinis statusas	Vaikų skaičius
(1)	Mot.	Virš 60	Lietuvė	Netekėjusi	1
(2)	Vyr.	67	Lietuvis	Išsiskyęs	1
(3)	Vyr.	58	Lietuvis	Nevedęs	1
(4)	Vyr.	51	Lietuvis	Išsiskyęs	3
(5)	Vyr.	20	Lietuvis	Nevedęs	0
(6)	Vyr.	19	Lietuvis	Nevedęs	0
(7)	Vyr.	48	Lietuvis	Vedęs	3
(8)	Vyr.	Virš 60	Lietuvis	Vienišas	0
(9)	Mot.	45	Lietuvė	Netekėjusi	5
(10)	Vyr.	61	Lietuvis	Našlys	0

Tyrime dalyvavo 8 vyrai, 2 moterys. Visi informantai yra lietuvių tautybės, dauguma vyresnio amžiaus (net 6 informantai virš 50 metų): „Mmmm... palauk, tuoj paskaičiuosiu, mmmm... šešiasdešimt septyni metai... Jo, tiek“, „Ką žinau... Prieš kelis metus dar buvo penkiasdešimt devyni. Tai dabar jau yra nemažai“. Du informantai jauno amžiaus – 19 ir 20 metų. Šie vaikinai yra išėję iš globos namų. Vis dėlto beveik pusė informantų yra darbingo amžiaus ir tai nėra gerai visuomenei, siekiančiai socialinės–ekonominės pažangos.

Pusė apklausiamųjų yra nevedę arba netekėjusios, vienas – našlys ir du nevedę. Iš vieno informanto atsakymo taip ir liko neaišku, koks jo vedybinis statusas: „Niu turiu bobą, bet kartu negyvenam... oij seniai jau...“. 4 informantai nurodė neturintys vaikų, kiti – turintys. Kalbėdami apie vaikus informantai jautėsi sutrikę, susigraudinę: „Turiu mergaitę, dvidešimt septynių metų jau būtų... mirus mano dukra“. Trys apklausiamieji turi 3 ir daugiau vaikų, tačiau jie gyvena arba su buvusiomis žmonomis arba globos namuose: „Turiu tris vaikus, tuoj suskaičiuosiu... aštuonpenktų, aštuonešeštų ir aštuonseptintų gimimo. Pas motiną visos gyvena. Viena dirbo, kita univerą baigė, kita gal jau ir dirba, nežinau“, „Turiu. Tris dukras. Su motina gyvena. Girdėjau laimingai labai gyvena... ech... Mokosi dukros. Dvi jau studentės turėtų būti, dar viena vidurinėj mokosi... Vienai dvidešimt keturi, kitai dvidešimt dveji, o mažylei devyniolika. Gražios dukros. Ir žmona gera buvo... Skyrybom dabar padavė...“, „Penkis vaikus. Septyni, vienuolika, keturiolika, šešiolika ir septyniolika metų. Visi vaikai globos namuose... Mokosi čia mokykloje“. Informantų atsakymuose girdisi neuztikrintumas, jie nėra tikri, ar dabar vaikai yra būtent tokioje situacijoje, apie ką jie kalba: „Sūnų turiu šešiasdešimt ketvirtų gimimo. Vilniuj gyvena, dirba vairotoju, na, bent jau dirbo...“. Vienas informantas, neturintis vaikų teigia, jog gal, jei turėtų vaikų, situacija šiuo metu būtų kitokia: „Nea, nespėjom su žmona. Mirė ji jauna labai, tai ir gyvenu vienas visada. Antros šeimos nekūriau, o galėjau, gal nebūčiau dabar toks vienišas“. Iš visų informantų, turinčių vaikų, atsakymų galima pastebėti, jog jie myli vaikus, jų ilgisi.

Informantų domėtasi, ar jie bendrauja su kuo nors iš šeimos (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Benamių bendravimas su šeimos nariais

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Nepastovus bendravimas	„Su broliais po biškį pabendraujam. <...> aš pas juos kartais nueinu“ n=1 „Su baba. Alytų gyvena, kartais nuvažiuoju“ n=1
Nutrūkę ryšiai	„Iš šeimos be dukros nieko neturiu. Nei su ja, nei su kuo nors kitu iš artimųjų nebendrauju“ n=1 „Dabar ryšiai nutrūkę. Turiu ir giminių, bet nepalaikau santykių“ n=1 „Nebendrauju“ n=3
Nėra artimųjų	„Tai kad aš likus vieniša“ n=1 „neturiu aš šeimos, nei giminių... Globos namuose užaugęs, tai nežinau nieko apie savo artimuosius“ n=1 „Kad neturiu nieko. Aš vienas, nei giminių, nei artimųjų... Kažkada valdiškuos namuos augau, tai net nežinau savo artimųjų“ n=1

Apklausiami benamiai jaučiasi nereikalingi namiškiams: „Žinai, kam aš jiems toks reikalingas, jie turi savo šeimas, o aš benamis <...> Per daug ir nesistengiu lįst į akis, ir pats nelabai noriu“, „Dabar aš ubagas... kam aš reikalingas...“, jiems gėda dėl dabartinės jų padėties: „Gėdą darau visiems“, „Bijau vaikams tokia pasirodyti“. Benamystė žlugdo šeimą. Ji suardo beveik visus šeimos gyvenimo aspektus ir paprastai lemia šeimos narių išsiskyrimą. Benamiai neturi kur prisiglausti, neturi pragyvenimo šaltinio, todėl jaučiasi nesaugūs, nereikalingi artimiesiems, pesimistiškai vertina ateities perspektyvas. Vis dėlto kai kurie benamiai turi vilties, kad bendravimas arba atsinaujins, arba pasikeis ateityje: „Gal dar kartą susiras mane... Labai norėčiau, šeimą sūnus turi, vaikų“, „Aišku, būtų įdomu sužinoti, kas ir kaip, bet... Pagalvojus tai norėčiau sužinoti bent kaip atrodo... Gal lengviau gyventi būtų...“, „Kai gausiu socialinį būstą, tada bandysiu juos susigrąžinti“.

Taigi, kaip matyti iš benamių apklausos, bendravimas su šeimos nariais yra atsitiktinis, nepastovus arba ryšiai su šeima yra iš viso nutrūkę – dėl to nėra patenkinamas saugumo poreikis. Nepatenkintas poreikis keičia žmogaus jausmus, emocijas, daro įtaką žmogaus elgesiui ir būsenai, keičia jo vertybių sistemą. Galima spėti, jog dėl to dažnas benamis ir pradeda piktnaudžiauti įvairiomis psichotropinėmis medžiagomis, alkoholiu.

Interviu metu benamių teirautasi, koks yra jų bendravimas su kaimynais, draugais, pažįstamais, bendradarbiais (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Bendravimas su kaimynais, draugais, pažįstamais, bendradarbiais

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Kasdienis bendravimas	„Bendrauju. Školėj, profkėj. Visi grupiškai kaip ir pažįstami, draugų mažai yra“ n=1
Nepastovus, atsitiktinis bendravimas	„Tai mieste susitinku su bendradarbiais. Pasišnekam ir viskas“ n=1 „Jei atsitiktinai kur susitinkam, tai pasikalbam, bet specialiai tai neinu pas juos... Taip va biškį pasišnekam ir viskas“ n=1 „Susitinku, keletas draugų yra“ n=1 „Su globos namais šiokį tokį ryšį palaikau“ n=1 „Kai susitinkam, tai pasišnekam, bet šiaip tai ryšių nepalaikom“ n=1
Ryšių nepalaikymas	„Dabar ne... Išvažinėję mano draugai į užsienius...“ n=1 „Nea. Visi ryšiai nutrūko, kai iš šeimos išėjau“ n=1 „Ne“ n=1

Dažniausiai apklausti informantai dar turi šiokių tokių ryšių su pažįstamais, tačiau tie ryšiai nepastovūs, atsitiktiniai. Kai kurie respondentai gėdinasi dabartinės savo padėties, todėl ir nenori bendrauti: „Visi ryšiai nutrūko, kai iš šeimos išėjau. Baisu net ką gatvėj sutikti. Dažniausiai apsimetu, kad nematau“, viena moteris gal ir norėtų bendrauti, bet baiminasi, kad vėl pradės gerti: „Norėtuši dažniau pabendrauti su kuo nors, bet gal taip ir geriau. Vėl gal pradėčiau gerti“.

Apibendrinant galima teigti, jog daugumos benamių ryšiai su šeimos nariais, giminaičiais, pažįstamais, bendradarbiais, kaimynais yra arba nutrūkę, arba nepastovūs, atsitiktiniai. Respondentai gėdinasi savo dabartinės padėties, patys nelabai trokšta bendrauti, galvoja, kad ir su jais jau artimieji nebenori bendrauti, jie yra nereikalingi.

Interviu metu buvo klausta, ar informantai bendrauja su likimo pažįstamais (benamiais). Iš gautų atsakymų sudarytos subkategorijos su jas patvirtinančiais teiginiais pateiktos 5 lentelėje.

5 lentelė. Bendravimas su kitais benamiais

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Kasdienis bendravimas	„Su visais. <...> Tik pasišnekam ir viskas“ n=1 „Aišku, kad bendrauju, kur dėsiesi“ n=1 „Daug bendrauju“ n=1 „Taip“ n=1 „Stengiuos draugiškai su visais čia bendrauti, bet į draugystes nesileidžiu“ n=1
Bendravimas su pasirinktais benamiais	„Su tais kur po konteinerius ieško, tai nebendrauju, bet čia su savais tai pabendrauju. Ne per daug, bet vis tiek pašnekam“ n=1 „Bendrauju su tais, kurie daug metų negeria. Tai anoniminiai, kur tą klubą lankau“ n=1 „Mmm... Nelabai su kuo čia bendrauju... Ech, tik su tais, kurie taip pat iš globos namų išėję vargšai...“ n=1
Ryšių nepalaikymas	„Stengiuos nebendrauti“ n=1

Iš informantų atsakymų galima pastebėti, jog likimo pažįstami (benamiai) pačių benamių dar yra skirstomi į tam tikras grupes – „savi“, pažįstami, ir kiti, su kuriais dėl kažkokių priežasčių nebendraujama. Vienas benamis teigė, jog jam gėda bendrauti su likimo pažįstamais: „Kažkaip gėda, ypač mieste. Dar gali pagalvoti, kad ir aš koks bombas. Che.. Che..“, kiti – kad reikia būti atsargesniam: „Baisu čia, dingsta daiktai, negali pasitikėt niekuo“, kad bendravimas vyksta geriant alkoholinius gėrimus: „Daugiausia prie bonkutės ar prie konteinerių. Kartu ieškom metalų, stiklų, po to baliavojam“. Moterys yra atsargesnės bendraudamos su likimo pažįstamais: „Čia moterų nedaug, tai tie vyrai labai nori manęs... Nu, kad valgyt aš jiems padaryčiau ar šiaip ką... Bet aš jiems nieko nedarau, tik pasišnekam ir viskas... Nu, kartais tai padarau, bet labai retai“, „Kiek reikia, tiek bendrauju“.

Apibendrinant galima teigti, jog dauguma vyresnio amžiaus benamių bent jau minimaliai bendrauja su likimo pažįstamais (benamiais), o jaunesni nenori bendrauti, gėdinasi.

Nakvynės namų gyventojų buvo klausta, kokia šiuo metu yra jų sveikata (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Benamių sveikata

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Gera	„Gera. Labai gera“ n=1 „Gera sveikata“ n=1 „Sergu retai“ n=1
Yra nedidelių sveikatos sutrikimų	„Oi, niekuo nesiskundžiu. Sveikas kaip ridikas. <...> priekyje dantys jau baigia išpūti“ n=1 „Nebloga. <...> tai vidinis skausmas“ n=1
Serga įvairiomis ligomis	„Astmą turiu“ n=1 „Kojų uždegimai vargina“ n=1 „Turiu opą dvylikapirštę“ n=1 „Cukraligė man“ n=1

Benamiai nenori lankytis pas gydytojus, tačiau yra nakvynės namų reikalavimas tikrintis sveikatą, todėl jie priversti nuolat apsilankyti gydymo įstaigoje: „Nenoriu aš tų daktarų. <...> Nu prieš tris mėnesius buvau, kai čia atėjau, tai reikėjo eit“, „Nu čia reikia vis pasitikrinti sveikatą, kai pasako, kad jau reikia, tai nueinu pasitikrinti. Ką darysi...“, „Nuolat čia pas juos reikia eiti, nes kitaip neleistų čia gyventi. Vis patikrina ir gerai“, „Reguliariai lankausi pas gydytojus, nes reikia, kitaip neleistų čia gyventi“, „Pasako čia, tai einu pasitikrinti, o šiaip tai neinu“, „Prieš kokią savaitę buvau“, „Va, vakar kaip tik pas gydytojus buvau“, „Tikrinuosi nuolat, tokios čia taisyklės“, „Dažnai einu, nes cukraligė man <...> Dažnai einu, maždaug kartą per savaitę“. Apklausiamieji teigė nenorintys kreiptis pas gydytojus, bijantys gydytojų: „Nenoriu aš tų daktarų“, „Pas gydytojus tai neinu, net nežinau kodėl, bijau aš jų, sunku man nueit pas juos“, „<...> šiaip tai neinu“, einantys tik tuomet, kai jau priverčia liga: „Kai susergu, tai nueinu pas gydytojus, išrašo vaistų, nebrangių“, „Nueinu tik kai reikia, pas dantistą būtu

gerai nueit, nes priekyje dantys jau baigia išpūti, bet bijau, o dar mokėti reiktų turbūt“. Vienas respondentas sakė, kad jo liga – pagirios: „Pagirioju... Žinok, kai pagiriotas, tai kaip velnias jaučiuosi... Mano ligos – tai tik pagirios“. Viena moteris teigė, jog turi psichologinių problemų: „Nors būna dienų, kai jaučiuosi labai blogai... Bet tai vidinis skausmas... Niekas jo neišgydys“.

Apibendrinant galima teigti, jog dauguma apklaustų benamių, jeigu nebūtų nakvynės namų reikalavimo pasitikrinti sveikatą pas gydytojus, gydymo įstaigose nesilankytų. Pas gydytojus pastoviai lankosi tik rimtų sveikatos sutrikimų turintys benamiai arba kreipiasi tik tuomet, kai rimčiau suserga. Taip pat sveikatos problemų turi vyresnio amžiaus benamiai ir jos didėja augant respondentų amžiui.

Interviu metu respondentų domėtasi, koks jų išsilavinimas (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Benamių išsilavinimas

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Pradinis	„Aštuonias klases baigus“ n=1 „Keturias klases baigiau“ n=1
Pagrindinis	„Kaip ir dešimta klasė skaitosi. Devynias baigiau ir iš karto stojau į profkę“ n=1
Vidurinis	„Vidurinis – profesinė mokykla“ n=1 „Vidurinis“ n=2 „Vienuolika klasių“ n=1
Profesinis	„Profesinis“ n=1 „Traktorininkas“ n=1
Aukštesnysis	„Technikumą baigiau kažkada... inžineriją, vat“ n=1

Kaip matyti iš benamių atsakymų, jų turimas išsilavinimas yra įvairus. Vis dėlto tarp apklausiamų benamių nebuvo nei vieno, turinčio aukštąjį išsilavinimą ir tik vienas, turintis aukštesnįjį išsilavinimą. Dvidešimtmetis respondentas tikisi, kad vėliau dar mokysis: „Kai atsistosis ant kojų, gal stosis į kolegiją“.

Taigi, interviu duomenys rodo, kad tapimą benamiais galėjo nulemti ir žemas išsilavinimas bei labai silpnas profesinis pasirengimas. Tai iš tiesų susiaurina galimybes susirasti gerai apmokamą darbą ir įsitvirtinti visuomenėje.

Vis dėlto pagal respondentų atsakymus matyti, jog dauguma jų specialybės neturi, nes be vidurinės daugiau nieko daugiau nebaigė. Turi specialybės 4 respondentai: „Šaltkalvis“, „Apdailininkas“, „Technikumą baigiau kažkada... inžineriją, vat“, „Traktorininkas“, o neturi – 6 respondentai: „Nu, mokslų baigus slaugėsi tai nebuvau, bet dirbau vis tiek“, „Neturiu“, „Jokios“, „Kaip ir ne“, „Ne, neturiu“, „Kaip ir ne“.

Kaip matyti iš informantų atsakymų, dauguma benamių specialybės neturi. Vienas jaunas respondentas tikisi, kad specialybę dar įgis: „Kolkas jokios, bet norėčiau į kompiuterius įstoti... Mokykloj neblogai mokslai sekėsi“.

Interviu metu domėtasi, ar šiuo metu respondentai dirba. 9 respondentai oficialaus darbo neturi: „Nieką“, „Dabar nedirbu“, „Nedirbu“ n=2, „Nedirbu oficialiai“, „Ne“. Vienas respondentas minėjo, jog šiuo metu atidirba už socialinę pašalpą: „Niu dar kitaip sakant, tai šiuo metu atidirbu už socialinę pašalpą. Gaunu kempenklas valandas per tris mėnesius darbo valandų. O dirbu tai viską, ką seniūnas liepia. Tie darbai tai tokie: švarinimas miesto. Darbo birža irgi siūlo visokių darbų, bet mėšlą siūlo, tai neinu. O kam eit, pašalpą gaunu. Niu dar atsitiktinių darbų gaunu, tai užsidirbu. Tik žiemą sunkiau jų rasti“. Keletas respondentų teigė, jog turi padenius arba neoficialius darbus: „Šiaip jeigu ką susirandu. Ar sniegą nukasti ar šiaip ką.“, „Metalą renku, stiklą. Nešu parduoti. Verčiuosi kaip išmanau“. Tik viena moteris teigė dirbanti: „Taip, jau mėnesis kaip siuvime įsidarbinus. Per darbo biržą mane paėmė“. Garbaus amžiaus benamiai teigė jau ir nebepajėgiantys dirbti: „<...> pensininkas aš, nepajėgiu jau dirbt. Labai tas kojas skauda“, „Ką be kojos aš čia dirbsiu... Nepajėgčiau“. Šie duomenys netiesiogiai liudija, kad praradus darbingumą (invalidumas, senatvė) žmogus gali atsidurti už visuomenės ribų. Valstybės suteiktos socialinės pašalpos negelbsti nuo skurdo, o žemos kvalifikacijos specialistų uždarbis yra mažas, ir jis neužtikrina ekonominio ir socialinio saugumo.

19 metų benamis teigė šiuo metu dar besimokantis, todėl ir nedirbantis: „Mokausi. Nedirbu“. Viena respondentė mano, kad gal pavyks gauti darbo: „Tvarkau dokumentus ir visas. Tada žiūrėsiu, kaip bus“.

Taigi, galima teigti, jog dauguma apklaustųjų oficialaus darbo neturi. Keletas vis ieškosi padenių, atsitiktinių darbų, keletas jau dirbti nebegali dėl turimų sveikatos problemų.

Nagrinęjant benamių atsakymus apie jų išsilavinimą ir šiuo metu turimą darbą, galima pastebėti, jog iš tiesų daugumos apklaustųjų benamių išsilavinimas nepakankamas norint gauti geriau apmokamą ar kvalifikuotą darbą.

Paklausus benamių, kiek laiko jie nedirba, gauti atsakymai rodo, kad dauguma benamių nedirba jau daug metų: „O jau... Nežinau kiek... daug... dešimt metų turbūt“, „Daug... kokius... kaip blokada prasidėjo“, „Oficialiai tai vaje... ilgai... septynis – aštuonis metus... Čia to atidarbimo tai neskaitau darbu“, „Aš visą laiką pradirbau kolūky, bet juos sunaikino... Tai ką žinau... Gal kokio penkiolika metų jau nedirbu“, „Šešiolika metų jau bus šį rudenį“. Ilgalaikiai bedarbiai – tai pakankamai didelė ir viena iš labiausiai socialiai pažeidžiamų gyventojų grupių, kuri ne visada objektyviai suvokia savo padėtį darbo rinkoje. Tai yra ypač pavojingas reiškinys benamiams, kadangi ilgą laiką nedirbantis asmuo pripranta prie sąlygų, kurios yra priešingos darbo rinkai, prie pinigų stygiaus.

Vienas benamis teigė neatsimenantis, kiek metų jis nedirba, vienas teigė, jog niekada nedirbo. Keletas benamių nedirba neilgai: „Metus laiko“, „Baigiau mokslus ir nedirbu. Nuo

liepos mėnesio. Diplomą pasiėmiau ir viskas. Biržoj sakė, gal viešų darbų duos... Ech, gerai būtų“, „Tris metus kokius nedirbau prieš įsidarbinant“.

Kaip matyti iš informantų atsakymų, dauguma iš jų neturi darbo jau ilgai, todėl domėtasi, o kokie gi jų yra šiuo metu pragyvenimo šaltiniai? Gauti atsakymai suskirstyti į subkategorijas ir pateikti 8 lentelėje.

8 lentelė. Benamių pragyvenimo šaltiniai

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Atlyginimas	„Socialinę pašalpa gaudavau, o dabar jau atlyginimą gausiu“ n=1
Pensija	„Pensiją gaunu, trys šimtai šešiasdešimt septyni litai. Va tokia mano pensija“ n=1 „Nu ką, invalidumas, pensija“ n=1
Socialinė pašalpa	„Socialinė pašalpa trys šimtai penkiolika litų“ n=1 „Tris penkiolika gaunu, nes biržoj registruotas“ n=1 „Gaunu kas mėnesį penkis šimtus dvidešimt litų. Kol mokysiuosi iki dvidešimt keturių metų, tai dar gausiu“ n=1
Atsitiktiniai pinigai	„Draugai padeda ir viskas... Nu bendradarbiai padeda daug. Duoda kas mėnesį dvidešimt litų“ n=1 „Jeigu taip ką užsidirbu, tai turiu“ n=1 „Metalo pardavimas, buteliai“ n=1 „Buteliai. Kiek prirenku, tiek turiu“ n=1

Kaip matyti iš gautų informantų atsakymų, daugumos benamių pragyvenimo šaltiniai yra atsitiktiniai uždarbiai arba socialinės pašalpos. 20 m. jaunuolis tikisi gauti pašalpą: „Tipo gausiu tą pašalpą, nu žinai, kai išėini iš globos namų, tai pragyvenimui duoda, nu ne pragyvenimui, bet būstui įsigyti ar kokios technikos nusipirkti. Kol kas tai nieko neduoda, nes dar būsto neturiu, o čia technikos tai nepirksi, negalima“.

Per paskutinę savaitę apklausiami benamiai iš atsitiktinių uždarbių uždirbo įvairias sumas pinigų: „Penkiasdešimt litų“, „Šimtą litų turėjau. Kažkur“, „Dvylika litų. Kartais dvidešimtuką pavyksta uždirbti“, „Penkiolika litų“. Vienas turėjo gautos pensijos pinigų: „Nu tai pensija mano, kiek išsileidžiu, tiek turiu. Dabar tai neturiu beveik. Tik kelis litus. Laukiu kada kita pensija bus“, „Tris šimtus litų kažkur. Neįgalumą gavau kaip tik“. Viena moteris ir vienas vyras teigė nieko neuždirbę: „Ničnieko, vaikelį, ničnieko“, „Tiesą sakant tai nieko“. Vienas respondentas teigė turintis tiek pinigų, kiek yra jo maisto kortelėje: „<...> man juos praveda į maisto kortelę, tai apsiperku „Iki“ parduotuvėje. <...> Pinigų man užtenka kiek gaunu, kiek toj kortelėje yra, tai net nežinau. Gal trisdešimt litų“.

Apibendrinant galima teigti, jog visi apklausiami benamiai kažkiek pinigų vis turi – gauna pensijas, socialines pašalpas, neįgalumo pašalpą, užsidirba iš atsitiktinių darbų, netgi gauna iš pažįstamų.

Interviu metu benamių klausta, ar jie yra turėję apmokamą darbą. 7 informantai teigė, kad taip: „*Taip, nuo šešiolikos metų dirbu... apie devyniolika metų kažkur*“, „*Metale dirbau, dar plytinėj, naujakely, fermose, kolūkyje suvirintoju. Daug kur dirbau*“, „*Turėjau*“, „*Taip*“, „*Taip, kai dirbau inžinieriumi kolūkyje*“, „*Taip, ir dabar turiu*“, „*Taip, prieš kokia dvidešimtmetį*“. Jaunuoliai darbo dar neturėję: „*Nu dar netekę*“, „*Tipo oficialų? Ne*“. Vienas respondentas teigė to neatsimenantis: „*Ale nu senokai jau neturėjau, neatsimenu jau*“.

Paskutiniame turėtame darbe apklausiami benamiai dirbo nekvalifikuotus, mažai apmokamus darbus: „*Pas žmones dirbau prie ūkio*“, „*Dirbau metai prieš. Saugojau plantacijas, kitaip sakant gėles*“, „*Prie ūkio (juokiasi)*“, „*Sargu dirbau*“. Kai kurie dirbo ir geriau apmokamus kvalifikuotus darbus: „*Slauge ir dirbau... tai buvo mano vienintelis darbas*“, „*Statybininku nuo 1977 metų*“, „*Statybininkas. Plytas nešiojau*“, „*Traktoristu. Oi, geri laikai buvo*“, „*Kepykloj, duonos gaminius keptavom*“.

Apibendrinant galima teigti, jog dauguma apklaustųjų benamių yra turėję apmokamą darbą, tačiau vis tik daugumos jis buvo mažai apmokamas, kai kurių ir nekvalifikuotas darbas ir taip yra greičiausiai dėl to, kad jų turimas išsilavinimas nėra pakankamas norint gauti kvalifikuotą, gerai apmokamą darbą.

Interviu metu klausta benamių, dėl kokių priežasčių jie neteko darbo ar patys išėjo iš paskutinės darbovietės. Priežasčių subkategorijos pateiktos 9 lentelėje.

9 lentelė. Priežastys, dėl kurių benamiai neteko darbo arba patys išėjo iš paskutinės darbovietės

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Asmeninės	„ <i>Nu ką žinau. Norėjau kitur išvažiuoti</i> “ $n=1$ „ <i>Išmetė, nes gėriau</i> “ $n=1$ „ <i>Dėl gėrimo</i> “ $n=2$
Etatų mažinimas	„ <i>Mažino žmones, paliko kelis, tai ir išėjau</i> “ $n=1$ „ <i>Nu žinot, kaip visur... Etatus mažino, karoče taip išėjo, kad ne aš vienas išėjau</i> “ $n=1$ „ <i>Privačiai dirbau, nelegaliai, baigėsi darbai</i> “ $n=1$ „ <i>Ta įmonė užsidarė, paskui ta liga</i> “ $n=1$

Kaip matyti iš benamių atsakymų, darbo netekimo priežastys yra labai įvairios, nors daugiausiai (trys benamiai teigė, jog dėl piktnaudžiavimo alkoholiu).

Apklauskos metu domėtasi, kokius galiojančius asmens dokumentus turi nakvynės namuose esantys benamiai, kadangi vienų ar kitų dokumentų turėjimas atskleidžia žmogaus ryšį su visuomene. Be to, benamių galimybės pasinaudoti socialine pagalba žymia dalimi priklauso nuo asmens dokumentų ir socialinio draudimo pažymėjimo turėjimo. Visi, išskyrus vieną, turi įvairius dokumentus: „*Turiu visus dokumentus. Daug dokumentų. Be jų čia niekas nebūtų priėmęs. Tad pirmiausiai juos ir pasidariau*“, „*Pasą, pensininko pažymėjimą*“, „*Kortelę, sodrą,*

darbo biržos knygelę, maisto kortelę, kur pinigus praveda“, „Asmens tapatybės kortą, sodros pažymėjimą, ištuokos liudijimą, biržos lapelį“, „Asmens tapatybės kortelę, sodros pažymėjimą“, „Pasą, asmens tapatybės kortelę, gimimo liudijimą. Mmm... daugiau kaip ir nieko“, „Pasą“, „Taip, turiu, visus kokius reikia: pasas, sodros pažymėjimas darbo pažymėjimas“, „Asmens kortelę, invalidumo kortelę“. Vienas apklausiamasis interviu ėmimo metu neturi paso, tačiau jis jau daromas: „Dabar nieko neturiu. Kitą savaitę aisim paso pasiimti. Jau padarytas, sakė bus. Užstatęs buvau, tai dingęs buvo“.

Informantų domėtasi, kiek laiko jie jau neturi nuosavo būsto. Gauti atsakymai surašyti į 10 lentelę.

10 lentelė. Kiek metų benamiai neturi nuosavo būsto

Kategorija	Subkategorijos	Patvirtinantys teiginiai
Laikas (metais)	2–4 metai	<i>„Tris metus... spalį jau bus trys metai“ n=1</i> <i>„Trys metai“ n=1</i>
	4–6 metai	<i>„Nu jau kokie penki metai“ n=1</i>
	6–10 metų	<i>„Nu koks desėtkas metų“ n=1</i> <i>„Dešimti metai jau“ n=1</i>
	Daugiau kaip 10 metų	<i>„Nuo 2000 metų“ n=1</i> <i>„Nuo 2004 metų, kai pabėgau į Vilnių“ n=1</i>
	Neturėjo nuosavo būsto	<i>„Visą gyvenimą jo neturiu“ n=1</i> <i>„Nuo trejų metų, bet ir tai nežinau, ar tokius turėjo tėvai, jei juos taip galima būtų pavadinti“ n=1</i> <i>„Nuosavo niekad namo neturėjau, žmona turėjo, tai pas ją ir gyvenau“ n=1</i>

Kaip matyti iš benamių atsakymų, trys apklausiamieji išvis neturėjo nuosavo būsto (du jaunuoliai yra iš globos namų, vienas gyveno žmonos name), kiti netekę namų 3–5 arba jau maždaug 10 metų. Analizuojant būsto neturėjimą pagal benamystės sindromo vystymosi fazes, galima pastebėti, kad nuosavo būsto neturėjo du jaunuoliai, išėję iš globos namų (įžanginė (pradinė) benamystės fazė). Dažniausiai, esantys šioje fazėje benamiai neigia savo benamystę, vengia nakvynės namų, todėl yra teigiama tai, kad jaunuoliai bando ieškoti išeities iš esamos padėties, kreipėsi pagalbos.

Informantai jau neturi būsto 2–4 metus, t.y. jiems jau yra pirmoji (įspėjamoji) benamystės sindromo vystymosi fazė. Šie asmenys vis dar nelaiko savęs benamiais. Vienas benamis neturi būsto 4–6 metus, t.y. jis priklauso antrajai (prisitaikymo arba adaptacinei) benamystės vystymosi sindromo fazei. Šios fazės asmenys jau būna užmezgę gana tvirtus ryšius su benamių terpe ir jau pradeda save identifikuoti su benamiu. Su šeima santykiai praktiškai jau nebepalaikomi.

Taip pat du benamiai būsto neturi jau 6–10 metų ir tai jau trečioji (chroniška) benamystės sindromo vystymosi fazė. Šiuo laikotarpiu žmogus yra visiškai prisitaikęs prie benamystės ryšių, ryšių su šeima nebėra.

Tyrime dalyvavo ir du benamiai, priklausantys ketvirtajai (pastoviajai) benamystės sindromo vystymosi fazei. Čia žmogus jau susitaikęs su benamyste, yra praradęs bet kokią motyvaciją keisti savo gyvenimą, pasitenkina turimu statusu nakvynės namuose.

Apibendrinant socialinius demografinius apklausiamų benamių atsakymus, galima teigti, jog dauguma šių benamių yra vidutinio amžiaus, lietuvių tautybės, jų ryšiai su šeima ir pažįstamais arba jau visai nutrūkę, arba atsitiktiniai, nepastovūs. Vaikai, kuriuos turi benamiai, gyvena arba su buvusia šeima, arba globos namuose. Su likimo pažįstamais (benamiais) bendraujama, tačiau ir tarp jų yra „savų“, ir tų, su kuriais nenorima bendrauti. Sveikatos problemų vyresnio amžiaus benamiai jau turi, tačiau pas gydytoją lankosi tik dėl to, jog toks yra nakvynės namų reikalavimas. Pastoviai pas gydytoją lankosi tik turintis labai rimtų sveikatos problemų benamis. Daugumos benamių išsilavinimas nėra toks, kad gautų gerai apmokamą kvalifikuotą darbą. Dirba tik viena iš apklausiamų benamių, du gauna pensijas, kiti pragyvena gaudami socialines pašalpas, dirbdami atsitiktinius darbus, rinkdami metalą, stiklą, gaudami pinigų iš pažįstamų. Darbo apklausiami benamiai neteko dėl įvairių priežasčių – dėl piktnaudžiavimo alkoholiu, etatų mažinimo. Visi apklausiami benamiai turi galiojančius asmens dokumentus. Trečdalis benamių išvis neturėjo savo nuosavo būsto, trečdalis būsto neturi 3–5 metai, likusieji – daugiau kaip 5 metai.

3.2.2. Benamystės patyrimo duomenų analizė

Interviu toliau domėtasi būsto praradimo priežastimis, kur respondentai gyveno iki tapimo benamiu, ir kitų būsto ir benamystės patyrimo klausimų.

Informantų atsakymų, kur ir su kuo gyveno iki tol, kol tapo benamiu, subkategorijos surašytos 11 lentelėje.

11 lentelė. Namai, kuriuose respondentai gyveno iki tampant benamiais

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Sugyventinio (-ės), draugo (-ės)	<p>„Aš turėjau link Prienų pas draugą gyvenau ir dujos sudegė. Likau be namų“ n=1</p> <p>„Gyvenau pas moteriškę, trisdešimt metų gyvenom kartu. Mirė mano Janina. Aprašius viską anūkams buvo. Tai išėjau“ n=1</p> <p>„Su boba“ n=1</p> <p>„Su šeima“ n=1</p>

11 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Nuosavas būstas	„Turėjau žmoną, tačiau mus išskyrė... išsiskyrėm... žinai, „pendelis“ man buvo... padarė... gražiai išdūrė. Surežisuota kaip reikiant“ n=1 „Su savo žmona“ n=1
Globos namai	„Gaila, bet tik vaikų globos namuose“ n=1 „Globos namuose“ n=1
Kalėjimas	„Lagery gyvenau... Tris metus su pertraukom... Nu kalėjime“ n=1
Nelegaliai užimtas sodo namelis	<...> sodo nameliuose“ n=2

Kaip matyti iš benamių atsakymų, daugiausiai iš apklaustųjų neturėjo savo būsto, gyveno sugyventinio ar draugo namuose, globos namuose.

Informantų interviu metu klausta, dėl kokių priežasčių jie neteko būsto (žr. 12 lentelę).

12 lentelė. Priežastys, dėl kurių respondentai prarado būstą

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Problemos šeimoje	„Žmona išvijo, sakė – aš girtuoklis, gėdą šeimai darau, bet aš tik alaus. Nu nenori, tai ir nereikia“ n=1 „Nes praradau darbą, tai boba ir išvijo“ n=1 „Nu tai mirė mano Janina ir viskas. Ten buvo jos namas, savo neturėjau, o jos anūkams, tai aš svetimas buvau“ n=1 „Mirė žmona, atsirado jos giminių, pasidalino mūsų turtus. Išėjau“ n=1
Alkoholis, nusiklastoma veikla	„<...> gėriau daug, gydžiausi ir praradau... nu žinai, kaip būna... Pragėriau“ n=1 „Alkoholis pražudė viską“ n=1 „Apsivogiau... Bet aš iš gerų žmonių nevogiau. Tik iš tų, kurie kontrabandą varė. <...> ir alkoholio reikėjo“ n=1
Kritinė situacija	„Aš turėjau link Prienų pas draugą gyvenau ir dujos sudegė. Likau be namų“ n=1
Gyvenimo būdas	„Pats gal tokį gyvenimą daugiau pasirinkau“ n=1

Kaip matyti iš benamių atsakymų, kai kuriems respondentams yra ne viena priežastis, kodėl prarado būstą (alkoholis ir nesutarimai šeimoje, žmonos mirtis ir savanoriškas benamystės pasirinkimas, išsiskyrimas su žmona ir nusikalstama veikla). Du jaunuoliai gyveno globos namuose ir baigus mokyklą teko iš jų išeiti: „Pilnametis, baigiau vidurinę, reikėjo išeiti. Daugiau nelaike jau“, „Globos namų niekada nelaikiau namais, nes kai tapau pilnametis, tai išspyrė, nelabai geras ten buvau, tai daugiau nelaikė. Paskum slapčia sodo nameliuose gyvenau. Vasarą tai gerai būdavo, tiek kad vasarą soduose ilgai žmonės būna sode, ilgai tekdavo laukti, kol jie išvykdavo. Atsibodo toks gyvenimas. O tikrus namus tai nežinau kada praradau. Turbūt kai į globos namus atvykau. Trys metai buvo“. Apžvelgus asmens, kuris teigė, jog pats pasirinko tokį gyvenimo būdą, visus atsakymus į interviu klausimus, galima būtų daryti prielaidą, jog

benamystė iššaukiama tam tikrų psichologinių problemų, su kuriomis pačiam žmogui be profesionalios pagalbos sunku susitvarkyti.

Kadangi apklausiami benamiai neturi nuosavo būsto, domėtasi, kur jie nakvojo paskutiniu metu. Gauti informantų atsakymai pateikti 13 lentelėje.

13 lentelė. Vietos, kuriose paskutiniu metu nakvojo benamiai

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Nakvynės namai	„Jau tris mėnesius kaip gyvenu čia“ n=1 „Dabar tai čia gyvenu nuo lapkričio mėnesio“ n=1 „Nakvynės namuose“ n=8
Draugo namai	„<...> kartais pas kokį draugą lieku“ n=1
Laiptinės	„Laiptinėse“ n=1

Kadangi apklausa vyko kovo mėnesį, tai natūralu, kad daugiausiai atsakymų buvo „nakvynės namuose“, nors keletas benamių minėjo, kad kitais metų laikais jie nakvoja ir kitur, ne tik nakvynės namuose: „Šiaip tai rasdavau kur gyventi, kai tarnavau, tai vis pas žmones būdavau. Jei vieni nepatikdavo, tai eidavau pas kitus“, „Vasarą tai namely kokiam sode randu dar prisiglausti. Pamatau koks apleistas, tai lieku“. Pora benamių pabrėžė, jog jie nėra tokie, kurie miega gatvėje: „Gatvėje neteko nakvoti niekada“, „Dar nepagyvenau tiek, kad gatvėje būtų reikėję miegoti“.

Apibendrinant galima teigti, jog visi apklausiam benamiai altuoju metų laiku stengiasi nakvoti nakvynės namuose, o šiltuoju metų laiku jie nakvoja ir kitur – laiptinėse, apleistuose sodo nameliuose.

Interviu metu domėtasi, iš kur benamiai paskutiniu metu gavo maisto. Gauti atsakymai pateikti 14 lentelėje.

14 lentelė. Vietos, kuriose pastaruoju metu benamiai gavo maisto

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Nakvynės namai	„Sriubos kaip sakant duoda... uch, skani. Nemirštu iš bado, tikrai, pasirūpina čia mumis“ n=1 „<...> sriubos čia duoda kiekvieną dieną karštos, skanu“ n=7
Caritas, Lietuvos krikščioniškas labdaros ir gailėstingumo fondas (Samarija)	„<...> dar iš Carito maisto gaunu, makaronų, kruopų, miltų“ n=3 „Iš Samarijos“ n=1
Pažįstami duoda	„<...> pažįstami<...> pažįstami – tai buvę bendradarbiai daug visko duoda, padeda man jie man labai“ n=1 „Pas draugus pavalgau“ n=1

14 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Patys nusiperka, pasigamina	„Iš pensijos nusiperku“ n=2 „<...> dar pats nusiperku“ n=2 „Bet dažniausiai tai čia pasidarau kažką“ n=1 „Užsidirbdavau iš butelių“ n=1 „Pasigamindavau pati, nusipirkdavau už socialinę pašalpą“ n=1 „Profkėj kartais pavalgau“ n=1
Konteineriai	„Randu maisto <...> Maisto tai tose dėžėse randu, gero maisto žmonės išmeta, bet aišku visko neimu, tik tai, kas gražiai atrodo“ n=1
Labdara	„Gaunu produktus“ n=1

Visi benamiai paminėjo, jog nakvynės namuose jie kasdien gauna šiltos sriubos. Dauguma minėjo, kad patys nusiperka iš gaunamos pensijos, socialinės pašalpos ar gaunamo atsitiktinio uždarbio. Dar padeda Caritas, pažįstami.

Informantų klausta, kokių kitų problemų jie turi. Gauti atsakymai pateikti 15 lentelėje.

15 lentelė. Benamiams kylančios problemos

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Būsto trūkumas	„<...> norisi savo, ne valdiško buto“ n=1 „<...> būsto neturėjimas“ n=1 „<...> tai su juo kažkaip galvojom eit butą nuomotis, bet kainos didelės“ n=1 „<...> dabar reikia sulaukti būsto“ n=1
Vagystės	„Vagystės. Va pavogė ir telefoną, ir dvidešimt litų“ n=1
Nedarbas	„Didžiausia problema yra ta, kad neturiu darbo“ n=2
Skurdas	„<...> skurdas“ n=1
Nėra sąlygų mokytis	„Norėčiau toliau mokytis, bet šiuo metu sąlygų neturiu“ n=1
Alkoholis	„<...> nebent alkoholis. Reikėtų mesti gerti, bet kažin ar jau noriu“ n=1
Atimti vaikai	„Norisi vaikus susigrąžinti, jų pagarbą, pasitikėjimą, meilę“ n=1
Asmeninės	„Taip dar būtų smagu kada normaliai su kuo pasikalbėti. Močiutė galėtų arčiau gyventi. Jos dabar sveikata prasta. Norėčiau kuo padėti, bet niekuo negaliu“ n=1
Sveikata	„<...> ir kojos neklauso. Labai sunku būna, kai reikia ryte iš čia išeiti ir tik vakare grįžti. Kur man dėtis, kai taip kojas skauda, aš jau senas“ n=1 „Kojos trūksta“ n=1
Nėra	„Kad neturiu“ n=2

Kaip matyti iš benamių atsakymų, jie skundžiasi labai įvairiomis problemomis. Vis dėlto, daugiausiai benamių pasigenda nuosavo būsto, jiems norisi turėti savo, o ne valdišką būstą. Kiti skundžiasi nedarbu, sveikata. Vienas jaunuolis pasigenda nuoširdaus pašnekesio, kitas norėtų toliau mokytis, bet tam neturi sąlygų.

Toliau interviu benamių klausta, kas šiuo metu jiems labiausiai rūpi. Benamių atsakymai pateikti 16 lentelėje.

16 lentelė. Benamių rūpesčiai

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Gauti būstą	„Kad gaučiau tą, nu... socialinį... nu būstą tą <...> Noriu savo buto, savo kampo, nu žinai, kad mano būtų, o ne valdžios“ n=1 „Kad gaučiau nuosavą būstą“ n=2 „Gauti kambarį“ n=1
Susirasti darbą	„Susirasti darbą“ n=1
Gauti pavalgyti	„<...> kad valgyt visada turėčiau“ n=1
Turėti, kur pernaktoti	„Kad čia dar galėčiau gyventi iki kol juos <namus> gausiu“ n=1 „<...> kad turėčiau kur šiltai pernaktoti“ n=1
Niekas nerūpi	„O kad nė nežinau, turbūt niekas... aš pats“ n=1
Susigrąžinti vaikus	„Galimybė susigrąžinti vaikus“ n=1

Kaip matyti iš benamių atsakymų, daugumai rūpi koku nors būdu gauti būstą ir geriau nuosavą, o ne valdišką: „<...> barake gyvent tai nenoriu, noriu buto, nes tuos barakuose tai vieni bombai ir kalėmčikai gyvena, nenoriu su tokiais gyventi. Noriu savo buto, savo kampo, nu žinai, kad mano būtų, o ne valdžios“. Matosi, kad kai kurie nusivylę ir nesitiki, kad gaus nuosavą būstą: „<...> bet turbūt jau nesulauksiu, savivaldybėj buvau, tai du šimtai penkiasdešimt ketvirtas esu, tai kur čia sulauksi... didelė eilė... ech“. Vienas benamis tikisi išvykti į užsienį pas draugus – tuomet jau situacija pasikeis: „Šiaip tai dar man galioja lygtinumas, kai jis baigsis, tai varysiu į užsienį, pas draugus, tada jau neprapsiu“. Jaunuolis tikisi vasarą išvykti pas močiutę: „Išvaryt pas močiutę gyvent. Vasarą jau gal pas ją varysiu gyvent“. Vienas benamis yra viskuo nusivylęs ir to neslepia: „O kas čia gali rūpėt, kai toks gyvenimas“.

Apibendrinant galima teigti, jog dauguma benamių neturėjo savo būsto, gyveno sugyventinio ar draugo namuose, globos namuose. Turimą būstą apklausiamieji prarado dėl įvairių priežasčių: būstas buvo ne jo, dėl nesutarimų šeimoje, alkoholio, gaisro. Šaltuoju metų laiku benamiai dažniausiai nakvoja nakvynės namuose, o šiltuoju – ir laiptinėse, apleistuose sodo nameliuose. Maisto apklausiami benamiai gauna nakvynės namuose, šelpia Caritas, nusiperka iš gaunamos pensijos socialinės pašalpos. Daugumos benamių didžiausia problema – būsto neturėjimas. Jie pageidautų turėti savo, o ne valdišką būstą.

3.2.3. Socialinių paslaugų teikimo efektyvumo tyrimo duomenų analizė

Interviu metu informantų domėtasi, kokią socialinę pagalbą jie gauna, kas jiems padeda, suteikia informacijos, konsultuoja.

Benamių nakvynės namuose klausta, ar jie yra apdrausti socialiniu draudimu. Iš respondentų atsakymų matyti, jog kai kurie nelabai supranta, kas tai yra: „O ką žinau, gal. Reikės tos socialinės paklausti, nelabai čia gaudausi toj sistemoj“, „O ką žinau. Ne turbūt“. Vienas teigė, jog ne: „Dabar tai ne“. Likusieji teigė esantys apdrausti socialiniu draudimu: „Tai pensiją gaunu“, „Biržoj stoviu“, „Taip, biržoj gi registruotas. Šiaip tai niekad jo ir nemokėjau, kai nedirbau. Kam čia reikia“, „Mmm... Nežinau. Ai, nu jo – biržoj stoviu“, „Taip“, „Nu taip“.

Benamių domėtasi, kiek laiko jie jau yra šiuose nakvynės namuose. Jų atsakymai pateikti 17 lentelėje.

17 lentelė. Laikas, kurį benamiai gyvena nakvynės namuose

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
1–6 mėnesiai	„Tris mėnesius“ n=1 „Nuo lapkričio mėnesio. Tu suskaičiuok, kiek čia gaunasi, man sunku kažkaip“ n=1 „Pusmetį“ n=1 „Keturis mėnesius“ n=1
7–12 mėnesiai	„Mmm... jeigu tiksliai, tai nuo balandžio pirmosios... Metai beveik“ n=1 „Nuo rugsėjo mėnesio“ n=1 „Mmm... nuo rudens... mmm... rugsėjo kažkelintos dienos“ n=1
1–3 metai	„Trys metai kaip gyvenu“ n=1 „Lygiai metus“ n=1 „Du metus“ n=1

Kaip matyti iš benamių atsakymų, daugiausiai jų nakvynės namuose gyvena iki 1 metų.

Toliau interviu domėtasi, iš kur benamiai sužinojo apie nakvynės namus. Gauti atsakymai pateikti 18 lentelėje.

18 lentelė. Iš kur benamiai sužinojo apie nakvynės namus

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Savivaldybė	„Iš savivaldybės. Nuėjau ir paklausiai, kur ir kaip man dabar gyventi, ir pasiūlė, ir tą pačią dieną paskyrė“ n=1 „Matot, kada grįžau iš zonos, nuėjau į savivaldybę ir gavau“ n=1
Draugai, pažįstami	„Draugai pasakojo, tai ir atėjau“ n=2 „Pažįstamas pasakė ir patarė“ n=3 „Per tokius pačius kaip aš. Pasakė, kad nueičiau į savivaldybę, tai nuėjau“ n=1
Globos namai	„Iš globos namų“ n=1
Pats žinojo	„Pats atėjau, žinojau, kad tokie yra“ n=1

Kaip matyti iš benamių atsakymų, daugiausiai benamių apie nakvynės namus sužinojo iš draugų, pažįstamų. Keletą apie nakvynės namus informavo savivaldybės darbuotojai.

Gyvenančių nakvynės namuose benamių domėtasi, kokias socialines paslaugas jiems suteikė nakvynės namai. Gauti atsakymai pateikti 19 lentelėje.

19 lentelė. Nakvynės namuose benamiams suteiktos socialinės paslaugos

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Higieninės	„ <i>Labai geras. Dieną naktį gali praustis, išsiskalbti</i> “ n=4 „ <i><...> higiena kaip sakant</i> “ (5)
Valgis	„ <i>Pavalgyti, sriubos <...> darytis valgyt</i> “ n=4
Nakvynė, gyvenamoji vieta	„ <i>Laikiną būstą, prieglobstį</i> “ n=10
Informacija	„ <i><...> reikiamą info</i> “ n=1 „ <i>Direktoriukė informuoja, tvarko visus mano reikalus. Va pasą jos dėka darausi, po to į biržą reikės stot. Sako, kad pašalpa galėsiu gauti</i> “ n=1

Kaip galima pastebėti iš benamių atsakymų, visi benamiai nurodė, jog nakvynės namai jiems suteikia laikiną gyvenamąją vietą. Dauguma benamių pažymėjo, jog nakvynės namuose jie gali praustis, skalbtis, jiems duodama pavalgyti sriubos. Keli benamiai sakė, jog čia jiems suteikiama jiems reikalinga informacija, todėl toliau interviu domėtasi, kas benamiams per šiuos metus suteikė konsultacijas, informavo, kokias socialines paslaugas jie gali gauti. Gauti atsakymai pateikti 20 lentelėje.

20 lentelė. Benamių konsultantas / informatorius

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Nakvynės namų direktorė	„ <i>Kaip reikia, tai kreipiuosi pas vedėją</i> “ n=1 „ <i>Nu, Vilija (nakvynės namų vadovė) apie būstą papasakojo</i> “ n=1 „ <i>Direktoriukė mūsų šitų namų. Ji čia konsultuoja visokiausiais klausimais</i> “ n=1
Savivaldybės darbuotojai	„ <i>Savivaldybėj viską pasakė</i> “ n=1
Globos namų darbuotojai	„ <i>Tai iš globos namų pagrinde viską papasakojo, kas man priklauso</i> “ n=1
Draugai, pažįstami	„ <i>Dažniausiai viską draugelis pasako, jis viską sužino iš kažkur</i> “ n=1
Pats(-i) žino	„ <i>Kaip visi daro, tep ir aš darau, va makaronų duoda... Kas čia pasakos... Ką pats sužinai, tai žinai</i> “ n=1 „ <i>Niekas. Jeigu pats sužinai, tai žinai...</i> “ n=2
Niekas	„ <i>Kad niekas</i> “ n=2

Kaip matyti iš benamių atsakymų, daugiausiai jiems reikalingą informaciją, kokias socialines paslaugas jie gali gauti, sužino iš nakvynės namų direktorės arba patys susižino. Tuo pačiu, kaip matyti iš benamių interviu atsakymų, nakvynės namų direktorė ir suteikė per šiuos metus benamiams kitokią pagalbą: „*Viską vedėjukė padeda <...> pašalpa tai man dar nepriklauso, pensiją reikia susitvarkyti, va, su vedėjuka eisiu rytoj ar kitą dieną į sodrą*“, „*Dėl*

šitų visų dalykų tai šita socialinė sutvarkė viską, tuos pinigus globos, parnešė dokus, nu dokumentus iš rajono ir sutvarkė. Liepė eiti į profkę mokytis, sakė gausiu šitus pinigus, taiėjau. Socialinė tai čia ta vyriausioji“, „Tai direktoriukė pasą padaryt padėjo, kai jį turėsiu, padės ir kitus reikalus susitvarkyti“. Taip pat pagalbą suteikė ir savivaldybė, seniūnija: „Savivaldybė pasakė, kad stočiau į eilę dėl būsto, kad pašalpą galiu gauti. Kai nuėjau į seniūniją, tai seniūnijoje pasakė, kad pašalpą gausiu, jei biržoj būsiu. Dar ten užpildžiau dokumentus dėl maisto gavimo, vietą ten gyvenimo registravau. Prie savivaldybės registravau“, „Apie socialinę pašalpą tai kažkas pasakė, neatsimenu kas... ten seniūnijoje man atrodo... Narto seniūnijoje, Šakin, Šakienė, ar kaip ten jos pavardė“, „Eisiu dabar socialinę pašalpos prašyt. Seniūnijoje gavau info. Sako – tris šimtus kažkur galiu gauti. Va, mokyčiausi, tai gaučiau penkis šimtus. Bet dar gal gausiu, jei įstosiu kur nors....“. Viena respondentė teigė, jog jai padėjo darbo birža: „Darbo birža padėjo įsidarbinti. Kad konkretus asmuo kažką padėtų, tai tokio nebuvo“. Trys respondentai sakė, kad jiems niekas per šiuos metus nepadėjo: „Mmmm... mmm... ne, niekas“, „Niekas“, „Nea“. Viena moteris teigė, kad dėl darbo ji niekur pagalbos ir nesikreipė: „Kas jau čia mane priims į kokį darbą. Netinku aš jau niekur, reikėtų gauti pažymą iš daktarų, jei parašytų, kad sveika, tai eičiau dirbt. Tik kažin kokį darbą dirbt galėčiau, nežinau“.

Apibendrinant galima teigti, jog vis dėlto, jei benamiai kreipiasi pagalbos, informacijos, tai ją gauna. Dažniausiai tai būna savivaldybės, seniūnijų, nakvynės namų darbuotojai, todėl galima daryti išvadą, kad benamiai pagalbos kreipiasi į valstybines organizacijas, teikiančias socialinę paramą, kadangi tik šios įstaigos atlieka šią funkciją. Tačiau jos nepajėgios benamiams sudaryti būtiniausių gyvenimo sąlygų. Norint pasiekti socialinės paramos galutinį tikslą – asmens savarankiškumo sprendžiant savo socialines problemas – reikalinga įvairiapusė, kompleksinė pagalba. Vienas iš sprendimo variantų – reikėtų skatinti nevyriausybinių organizacijų veiklą.

Nakvynės namuose esančių benamių interviu metu dar klausta, kas jiems labiausiai padeda ar padėjo tapus benamiu ir kaip padeda. Gauti atsakymai pateikti 21 lentelėje.

21 lentelė. Asmenys, organizacijos (kita) padedantys / padėjusieji žmonėms, tapusiems benamiais

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Draugai, bendradarbiai	„Nu tai draugai, bendradarbiai. Duoda dvidešimt litų, kad susimokėčiau už gyvenimą šiuose namuose, duoda pavalgyti, kai neturiu, rūbų“ n=1
Religija	„Tikėjimas... padeda tikyba“ n=1
Kalinių globos draugija	„Kalinių globos draugija. Tokia Dalia padėjo kortelę pasidaryti, kad pašalpa būtų pravesta į ją“ n=1
Globos namų socialinis darbuotojas	„Pagrindė tai globos namų socialinė. Kažkaip pripratęs prie jos, tai kai man būna kas neaišku, tai einu pas ją“ n=1

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Šeimos nariai	„Savi... močiutė. Pinigų atsiunčia. Tiksliau pats pasiimu. Kartais nuvažiuoju“ n=1
Nakvynės namų darbuotojai	„Direktoriukė šių namų. Dokumentus visus tvarkyt padeda“ n=1
Lietuvos krikščioniškas labdaros ir gailestingumo fondas (Samarija)	„Dar čia tokia Samarija yra, kaip ir nevyriausybinė kokia tai įstaiga. Pasišnekėti ten galiu“ n=1
Anoniminių alkoholikų klubas	„<...> dar lankau anoniminių grupės susirinkimus. Va dabar visiškai negeriu jau du mėnesius“ n=1
Niekas	„Niekas“ n=4

Kaip matyti iš informantų atsakymų, šešiams benamiams padeda arba padėjo labai įvairios ir organizacijos, ir asmenys – ir šeimos nariai, ir pažįstami. Vienam benamiui padeda tikėjimas, anoniminių alkoholikų grupės nariai. Keturi benamiai teigė, jog jiems niekas nei padėjo, nei padeda – jie patys rūpinasi savimi.

Interviu metu norėta sužinoti, kokią per pastaruosius 6 mėnesius benamiai gavo socialinę paramą. Gauti atsakymai pateikti 22 lentelėje.

22 lentelė. Benamių gauta socialinė parama

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Maisto produktai	„Maisto produktus gavau“ n=5
Valgis	„Nu tai dar į Samariją nueinu, duoda ten pavalgyt kai paprašau“ n=1
Socialinė pašalpa	„Socialinę pašalpą gavau“ n=3
Laikinas būstas (nakvynė)	„Stogą virš galvos turiu“ n=1
Globos pinigai	„<...> tuos globos pinigus“ n=1

Informantų atsakymai rodo, kad daugiausiai jų gauna socialinę paramą maisto produktais bei socialinę pašalpą pinigais. Socialinę paramą gauti jiems padėjo nakvynės namų direktorė: „<...> vedėjukė liepė į seniūniją nueiti ir susitvarkyti dokumentus“, „Dėl būsto tai liepė vyriausioji susitvarkyti“, Caritas: „<...> iš Carito“, savivaldybės darbuotojai: „Savivaldybė ten viską sutvarkė... nu tuos globos pinigus“. Kiti apklausiami benamiai teigė, jog jie patys pasirūpino socialine parama: „<...> o maisto produktus tai kai visi ėjo, tai ir aš ėjau tvarkytis“, „<...> pats tvarkausi, kad ją nuolat gaučiau“, „Pati viską susitvarkiau“. Vienas respondentas teigė, jog iki patekimo į nakvynės namus juo niekas nesirūpino: „Iki kol neatėjau čia, niekas nesirūpino. O ir nelabai norėjau, kad rūpintųsi. Dar gėriau labai“, kitas sakė: „Kas čia tokiais gali rūpintis“.

Gauti apklausos rezultatai rodo, kad benamiai naudojami visomis jiems teikiamomis paramos rūšimis, kadangi neturėdami būsto, darbo ir kitų socialinių garantijų savarankiškai negalėtų išgyventi.

Informantų iš nakvynės namų teirautasi, kas pasikeitė (nepasikeitė) jiems gavus socialinę paramą, pagalbą. Gauti atsakymai pateikti 23 lentelėje.

23 lentelė. Pasikeitimai benamiams gavus socialinę paramą, pagalbą

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Finansinė padėtis	„<...>, ganu rublį, galiu nusipirkti maisto“ n=1 „Turiu šiokių tokių pajamų“ n=1 „<...> dar drabužių kojį nusiperku pigesni“ n=1
Gyvenamoji vieta	„Nereikia ieškoti vietos, kur miegoti, kur pavalgyti“ n=1 „<...> gatvėj nereikia miegot“ n=1 „Pasikeitė tas, kad nereikia sukti galvos, kur pernaktoti“ n=1
Viltis gyventi	„<...> viltį gyventi ir keisti gyvenimo būdą“ n=1 „Norą gyventi“ n=1
Maisto pakankamumas	„Nu tai turiu ką pavalgyti“ n=2 „<...> ir tie makaronai, kur gaunam iš Carito, labai geri“ n=1 „Badu nemirštu“ n=1
Alkoholio atsisakymas arba mažesnis vartojimas	„<...> mažiau gerti“ n=1
Niekas nepasikeitė	„Niekas, nes nieko negaunu“ n=1

Iš informantų atsakymų matyti, jog dažniausiai benamiai mini tai, kad šiuo metu jie yra pavalgę, turi kur pernaktoti, šiek tiek pagerėjo jų finansinė padėtis. Du benamiai paminėjo, jog jiems atsirado viltis gyventi, kažką keisti savo gyvenime. Viena moteris džiaugiasi, kad gal dabar ir savo pinigų kažkiek gaus: „<...> gal ir pinigų dabar jau kiek gausiu. Gerai savo turėti, nereikės draugų prašyti. Galėsiu pati jau savo maisto kokio nusipirkti, o ne laukti, kol kas duos“. Respondentai dažniausiai mano, jog socialinės paramos, pagalbos gavimas jiems naudingas: „Nu tai naudinga“, „Naudinga, nes išsimiegu gerai, pašneku su savais, po kontenerius nereikia ieškot maisto“, „<...> naudinga kažkiek aišku. Jei to būčiau negavęs, tai nežinau, kur dabar būčiau. Gal šiukšlyne kokiam... ech, nenorėčiau ten būt“, „Aišku, kad naudinga. Galėjau anksčiau tokių gerų žmonių surasti... Gal šeimą dar vis turėčiau... O dabar skyrybos“, „Naudinga tuo, kad gali išgyventi“.

Informantų domėtasi, ar jie žino, kokiomis socialinėmis paslaugomis bei lengvatomis turi teisę naudotis ir kokios jos yra. Keturi benamiai minėjo, kad yra lengvata gauti socialinį būstą: „<...> būstas“, „Tipo yra lengvata greičiau gauti socialinį būstą“, „Tai socialinis būstas... našlaičiams duoda“, „Gauti socialinį būstą“. Vienas respondentas dar paminėjo: „Socialinė pašalpa <...>, maistas iš Carito“. Viena moteris, matyt, jau pavargo nuo interviu, todėl ji

pasakė: „Nu, ką žinojau, tą pasakiau, daugiau tai tikrai nieko nežinau“, penki respondentai teigė nežinantys: „Nežinau“, „Ką čia žmogus gali viską žinoti“, „Ne“, „Net galvoju, kad tų lengvatų turbūt ir nėra, galvoju“. Vienas benamis yra nusiteikęs labai pesimistiškai: „<...> bet jau metus stoviu eilėj ir situacija nesikeičia, tai kokia čia lengvata... Akių dūmimas ir tiek. Lietuva čia vien švogerių kraštas. Be pažįstamų nei žingsnio...“.

Apibendrintai galima teigti, jog iš tiesų tai benamiai žino, kur jiems reikia kreiptis, norint gauti paramą arba pašalpą ir kokia ji turėtų būti, kadangi anksčiau interviu minėjo, jog gauna socialinę paramą – maistą, maisto produktus, socialinę pašalpą pinigais, laukia gauti būstą, susitvarkė dokumentus ir gauna pensiją. Iš respondentų atsakymų galima pastebėti, jog jiems galbūt norėtųsi, kad ta pašalpa ir parama būtų didesnė, greičiau gaunama. Tai patvirtina ir kitas interviu klausimas, kokia benamių nuomonė apie galimą gauti socialinę paramą, pagalbą. Vienas benamis teigė, jog norėtų, kad viskas būtų daroma, vykdoma daug greičiau: „Nu kad greičiau eilė ateitų būstui...“, kiti – kad pagalbos mažai, sunku iš jos pragyventi: „Mažai tos pagalbos, reikia kas darbą padėtų susirasti, o čia... Bet nėra tų darbų, tai ką jau čia pakeisi...“, „Sunku išgyventi iš tokios pagalbos“, „Mažai tos pagalbos. <...> kai prarandi viską, iš naujo net nežinai nuo ko pradėti griebtis... Niekas nieko nesako apie jokią pagalbą. Visur reikia naglumo, kad kažką pasiektum, gautum“, „Varginga ta pagalba. Tik tiek, kad padeda egzistuoti, bet gyventi tikrą gyvenimą, tai nea...“, dar kiti teigė, jog neturi tvirtos nuomonės apie galimą gauti socialinę paramą, pagalbą: „Nu ką žinau... nežinau“, „Neblogai viskas, nu ką žinau, kaip čia pasakyti. Geri tie nakvynės namai“, „Ką žinau... Net nežinau, ką ir pasakyti... Gera, negi bloga. Juk niekas nekaltas, kad aš čia iš globos namų. Ką priklausu, tą gaunu“, „Ką žinau... gera gal...“. Vienas pageidavo: „Gal reikia daugiau tokių namų, kad dar būtų kokie susirinkimai apie gyvenimą, kur kokios pagalbos galima gauti“.

Apibendrinant galima teigti, jog apklausiamų benamių nuomonė apie galimą gauti socialinę paramą, pagalbą nėra labai gera. Iš atsakymų galima suprasti, jog jie pageidautų gauti daugiau paramos, informacijos. Norint tiksliau sužinoti, pasiteirauta benamių, kas turėtų būti kitaip. Gauti atsakymai pateikti 24 lentelėje.

24 lentelė. Kas turėtų būti kitaip teikiamoje socialinėje paramoje benamiams

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Greičiau vykdoma	„Nu norėčiau kad greičiau savo kampą gaučiau, ir tiek“ n=1 „Greičiau viskas būtų“ n=1 „Savivaldybė galėtų būstą greičiau skirti“ n=1 „<...> butą iš karto, kai tik išėini iš globos namų“ n=1
Didesnė materialinė pagalba	„Reikia didesnės materialinės pagalbos“ n=1 „Daugiau pinigų duot“ v

24 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Gydyti nuo priklausomybių	„pagydyt nuo alkoholio nenorėjimo“ n=1 „<...> kad pagalba gydytis nuo alkoholio būtų nemokama... Reikia, kad ta pagalba būtų ne minimali, bet didelė, kokia tik gali būti“ n=1 „Gydyti tuos alkoholikus... prievarta... mažiau čia tų problemų būtų, įdarbinti visus... Jauni visi, o jau prasigėrę jie“ n=1
Psichologinė, socialinė pagalba	„<...> reikia tiek psichologinės, tiek socialinės pagalbos, kad žmogui padėtų darbą susirasti, norą gyventi“ n=1

Pagrįsdami tai, kad būtų didesnė materialinė pagalba, benamiai minėjo: „Ką tu žmogus gali išgyventi iš trijų penkiolika... Nei butą susirasi, nei ką... Kad mažiau korupcijos būtų. Čia tai pasiekimas būtų. Nu čia nakvynės namuose tai jos nėra, bet jei Lietuvoj... tai tikrai žmonėms lengviau gyventi būtų... Jo, taip ir parašyk“, „Mes ir taip nuskriausti, kad be tėvų... Labiau turėtų mumis rūpintis“.

Du benamiai abejojo, nežinojo, kas turėtų būti kitaip: „Nežinau... čia jau ne man spręsti“, „Nežinau, gal valdžia pasikeisti“.

Toliau interviu benamių iš nakvynės namų klausta, kokios socialinės paramos, pagalbos jiems šiuo metu labiausiai reikia. Atsakymai pateikti 25 lentelėje.

25 lentelė. Socialinė parama, pagalba, šiuo metu reikalinga benamiams

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Materialinė	„<...> pinigų reikia“ n=2 „Telefono“ n=1 „Tik materialinės“ n=1
Būstas	„<...> namų reikia“ n=5 „<...> nu butas dar“ n=3 „<...> man gal į kokius senelių namus reikėtų“ n=1
Šeima	„<...> antros geros pusės. Žinot, visada norisi artimo žmogaus“ n=1
Darbas	„<...> nu darbas“ n=2
Atsikratyti priklausomybės nuo alkoholio	„Norėčiau negerti... kad užkoduotų... girdėjau, kad taip galima padaryti“ n=1

Kaip galima pastebėti iš informantų atsakymų, beveik visi benamiai paminėjo, jog jie nori turėti savo būstą, tačiau, kaip galima suprasti, būtų gerai, kad jį jiems tiesiog kažkas duotų. Tik du respondentai paminėjo, jog norėtų dirbti, o kiti nori be buto materialinių dalykų – pinigų, daiktų. Visi 25 lentelėje išvardinti dalykai apklausiamiesiems benamiams ir būtų naudingiausia: „Nu tai tas ir būtų naudingiausia, ką jau čia ir pridursi“, „Kad savo kampą turėčiau... niekas neapvogtų... kaip norėčiau, taip gyvenčiau“, „Atrodo jau viską pasakiau“, „Darbą susirasti

būtų svarbiausia... Visi reikalai pajudėtų“, „Tai tas ir būtų naudingiausia“, „Pinigai, aišku... daug pinigų“, „Nuosavas būstas“, „Gauti vizą į senelių namus“.

Apibendrinant socialinės pagalbos gavimą bei benamių nuomonę apie socialinę pagalbą, paramą, galima pastebėti, jog jie patenkinti nakvynės namų teikiamomis paslaugomis, informacija, kurią gauna iš nakvynės namų darbuotojų. Dar informacijos apie socialinę paramą, pagalbą benamiai gauna iš savivaldybės, seniūnijų, draugų, pažįstamų. Būtent savivaldybė, seniūnijos ir nakvynės namų darbuotojai ir padeda apklausiamiems benamiams iš nakvynės namų (susitvarkyti įvairius dokumentus, gauti pašalpas, įvairią paramą). Respondentai pastaruoju metu daugiausiai gavo socialinę paramą maisto produktais, socialinę pašalpą pinigais. Jie džiaugiasi, kad dabar yra pavalgę, turi kur pernaktoti, šiek tiek pinigų. Apklaunami benamiai žino, kad jiems turėtų būti padedama įsigyti arba jiems turėtų būti suteikiamas būstas, jie gali gauti socialinę pašalpą, maisto. Mano, kad gaunamos paramos, pašalpos yra per mažai, pagalba suteikiama per lėtai (ypač būsto gavimas). Respondentai pageidautų turėti būstą, gauti daugiau pinigų, darbo ir tai šiuo metu jiems būtų naudingiausia.

3.3. Empirinio laikinosios nakvynės namų darbuotojų tyrimo duomenų analizė

Interviu buvo atliekamas Marijampolės socialinės pagalbos centro laikinosios nakvynės namuose. Apklausoje dalyvavo 4 šių namų darbuotojai – socialinė darbuotoja ir 3 socialinio darbuotojo padėjėjai. Domėtasi, kokia jų pagrindinė veikla nakvynės namuose. Respondentų atsakymai pateikti 26 lentelėje.

26 lentelė. Nakvynės namų darbuotojai ir jų pagrindinė veikla

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Socialinis darbuotojas	Apygyvendinimas	<i>„Laikinosios nakvynės namuose laikinai apgyvendinu Marijampolės savivaldybės gyventojus, išėjusius iš įkalinimo, socialinės – psichologinės reabilitacijos įstaigų, kitus asmenis, praradusius būstą, arba dėl smurto, kitokios prievartos laikinai pasitraukusius iš nuolatinės gyvenamosios vietos, globos įstaigų auklėtinius. Priimu atvykstančius gyventojus, kurie turi Marijampolės savivaldybės Socialinių reikalų departamento Socialinės paramos skyriaus siuntimą“ n=1</i>

26 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Socialinis darbuotojas	Asmens dokumentų tvarkymas	„ <i>Padedu susitvarkyti reikiamus priėmimui dokumentus, jei jie jų neturi. Tai medicininę pažymą, kurioje atsispindi, ar gyventojas neserga tuberkulioze, odos ir psichinėmis ligomis; asmens dokumentą (pasą)“ n=1</i>
	Supažindinimas su vidaus tvarkos taisyklėmis	„ <i>Supažindinu su vidaus tvarkos taisyklėmis, apibendrinu, kas griežtai draudžiama ir ką privalo žinoti“ n=1</i>
	Socialinės pagalbos teikimas	„ <i>Rūpinuosiu, kad sistemingai lankytųsi pas gydytojus“</i> , „ <i>Ligai paūmėjus suteikiama pirmoji medicininė pagalba, išskviečiamas šeimos gydytojas, reikalui esant, hospitalizuojame“ n=1</i>
	Bendradarbiavimas su įstaigomis, organizacijomis	„ <i><...> palaikomas ryšys su gydančiais gydytojais“</i> , „ <i>Palaikau ryšį su darbo biržos specialistais“</i> , „ <i>Bendradarbiauju su Marijampolės savivaldybės turto valdymo skyriumi dėl gyvenamo ploto (bendrabučių) skyrimo“</i> , „ <i>Taip pat palaikomas ryšys su policijos komisariatu“</i> , „ <i>Bendradarbiauju ir su Pataisos darbų inspekcija“ n=1</i>
Socialinio darbuotojo padėjėjas – apsaugos darbuotojas	Nakvynės namų apsauga	„ <i>Pagrindinė mano veiklos sritis – saugoti nakvynės namus“ n=1</i> „ <i><...> saugau pastatą ir jame esantį turtą“ n=1</i>
	Benamių priežiūra	„ <i><...> prižiūrėti nakvynės namų gyventojus“ n=1</i> „ <i><...> prižiūriu, kad tie benamiai čia sugrįžtų blaivūs, neįsineštų alkoholio... tikrinu jų kambariuose švarą, prižiūriu, kad nekiltų konfliktai, būtų laikomasi vidaus taisyklių“ n=1</i>
	Aplinkos priežiūra	„ <i>prireikus tvarkau aplinką, žiemą – nukasu sniegą, šiltuoju metu – tvarkau aplinką“ n=1</i>
	Prevencinė veikla	„ <i><...> bendrauju su benamiais“ n=1</i> „ <i>Vykduo vadinamą prevencinę veiklą – kalbuosi su jais – stengiuosi, kad jie suprastų, jog reikia mesti gerti, ieškotis darbo“ n=1</i>

Taigi, kaip matyti iš laikinosios nakvynės namų darbuotojų atsakymų, socialinės darbuotojos pagrindinė veikla – įvairių dokumentų tvarkymas: „*<...> pasirašom sutartį, kuria vadovaujantis įstaiga įsipareigoja teikti asmeniui laikino gyvenimo paslaugas, o asmuo įsipareigoja naudoti jas sutartyje numatyta tvarka bei sąlygomis. Išduodamas laikinosios nakvynės namų gyventojų pažymėjimas“*, nakvynės namų veiklos organizavimas: „*Pasibaigus sutarties galiojimo laikui pateikiu gyventojų prašymus ir žinias apie juos valdybos*

posėdžiui dėl gyvenimo pratęsimu. Taip pat teikiu žinias valdybos posėdžiui apie gyventojus, kurie pažeidinėja vidaus tvarkos taisykles. Tokiu atveju būna nutraukta sutartis ir gyventojai pašalinti iš laikinosios nakvynės namų“. Socialinė darbuotoja, apgyvendindama benamius nakvynės namuose, atsižvelgia į daugelį aspektų: „Toliau jau vyksta apgyvendinimas – supažindinu su kambariu, paskiriu lovą, išduodu patalynę. Visa tai darau atsižvelgdama į kliento amžių, sveikatos būklę, socialinius interesus, gydytojų rekomendacijas. Toliau rutuliojasi kasdieninis darbas. Ypatingą dėmesį atkreipiu į gyventojus, turinčius invalidumo grupes“.

Nagrinėjant laikinosios nakvynės namų nuostatus, galima sutikti, kad socialinio darbuotojo ir socialinio darbuotojo padėjėjo – apsaugos darbuotojo pagrindinės veiklos atitinka respondentų pateiktas.

Toliau interviu metu domėtasi, kokias paslaugas benamiai gali gauti nakvynės namuose. Nakvynės namų darbuotojų atsakymai pateikti 27 lentelėje.

27 lentelė. Paslaugos, teikiamos laikinosios nakvynės namuose

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Laikina nakvynė	„Pirmiausia tai laikiną nakvynę“ n=1 „Pagrindė tai nakvynė, patalynė. Stogas virš galvos kitaip sakant“ n=1 „Nakvynės paslaugos čia yra pagrindinės paslaugos“ n=1
Higienos paslaugos	„<...> higienos paslaugas. Benamiai gali nusiprausti, naudotis tualetu, už tam tikrą mokestį naudotis skalbimo paslaugomis“ n=4 „<...> taip pat teikiamos kirpimo paslaugos“ n=1
Informavimo, konsultavimo paslaugos	„Gyventojai taip pat gali gauti informaciją ir praktinę pagalbą įsigyjant asmens dokumentus, įsidarbinant ir sprendžiant kitas socialines problemas“ n=1 „Taip pat socialinė darbuotoja teikia informavimo, konsultavimo paslaugas įvairiais klausimais“ n=1
Maitinimo paslauga	„Maitinimas.. čia antrą valandą kiekvieną dieną ateina savanorė ir jiems verda sriubą“ n=1
Būtinoji medicininė pagalba	„Prireikus, benamiai gali gauti būtinąją medicininę pagalbą“ n=2
Aprangos, avalynės teikimas	„Klientai gali gauti drabužių ir avalynės iš kompensacinės technikos nuomos ir labdaros padalinio, kuris priklauso taip pat Marijampolės socialinės paramos centrui“ n=1

Respondentai dažniausiai minėjo, kad laikinosios nakvynės namuose pagrindinė paslauga ir yra nakvynės suteikimas, po to – higienos, informavimo, konsultavimo paslaugos. Šias paslaugas nakvynės namų darbuotojai ir minėjo kaip paslaugas, kuriomis dažniausiai naudojasi benamiai: „Nakvynės, higienos, maitinimo, informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo paslaugomis“, „Nakvynės, higienos... sakyčiau bendravimo paslaugos... nes jie labai mėgsta ateiti pasikalbėti“. Vienas respondentas paminėjo, jog skalbimo paslauga benamiai naudojasi

rečiau, kadangi ši paslauga yra mokama: „Gal rečiau skalbimo paslaugomis, nes reikia mokėti. Anksčiau kai buvo nemokama paslauga, tai jie iš viso miesto prinešdavo nešvarių skalbinių, o dabar jau tiek neskalbia“. Nakvynės namų darbuotojų minėjo, jog teikiamomis paslaugomis dauguma benamių iš esmės yra patenkinti: „Manau, kad patenkinti.. gatvėje tikrai blogiau nei čia“, „Man tai nė vienas dar nesiskundė“, „Dažniausiai nakvyne ir higienos paslaugomis patenkinti. Taip pat tomis paslaugomis, kai ką nors sutvarkai už juos – pasirūpini, kad gautų darbą, ar sutvarkai dokumentus socialinei pašalpai gauti“. Respondentai minėjo, jog benamių yra visokių: „Kai kuriems gyventojams visos teikiamos paslaugos yra geros, kitiems niekas neįtinka, viskuo nepatenkinti“ ir jie gal labiau nepatenkinti ne teikiamomis paslaugomis, o bendra tvarka – kad negali elgtis kaip nori, kad jų elgesys yra apibrėžiamas taisyklėmis: „Gal labiau dėl esamos tvarkos skundžiasi, kad dienos metu išėiti reikia, kad blaivūs turi grįžti“, „<...> nuolat skundžiasi, jog dienos metu turi išėiti iš nakvynės namų, o ypač žiemą“.

Laikinosios nakvynės namų darbuotojų interviu metu klausta, kokių paslaugų, be gaunamų, benamiai dar pageidauja. Respondentų atsakymai pateikti 28 lentelėje.

28 lentelė. Benamių pageidaujamos papildomos paslaugos

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Maitinimas visą dieną	„Maitinimo visą dieną“ n=2
Apgyvendinimas visą parą	„Ir kad nereikėtų iš nakvynės namų išėiti dienos metu“ n=1
Pinigai	„<...> kad valstybė jiems duotų pinigų“ n=1
Nereikia papildomų paslaugų	„Geras klausimas.. man neteko iš jų išgirsti, kad jiems dar kažko trūktų...“ n=1

Kaip matyti iš respondentų atsakymų, dažniausiai benamiai pageidauja, kad būtų maitinami ne tik vieną kartą per dieną, bet gautų visą maitinimą. Vis dėlto darbuotojai mano, jog benamiams pakanka nakvynės namuose teikiamų paslaugų: „Šiaip jiems užtenka nakvynės namuose teikiamų paslaugų“, „<...> čia nakvynės namai jiems duoda visko ko jiems reikia“.

Laikinosios nakvynės namų darbuotojų domėtasi, kokią paramą, paslaugas benamių nuomone, jie turėtų gauti iš valstybės. Respondentų atsakymai pateikti 29 lentelėje.

29 lentelė. Parama, paslaugos, kurios turėtų būti teikiamos benamiams iš valstybės

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Didesnė finansinė parama	„Dauguma gyventojų norėtų gauti didesnės finansinės paramos iš valstybės“ n=1
Visapusiška ilgalaikė parama	„Jų nuomone, valstybė turi jais rūpintis labiau ir būti suinteresuotais, kad jie sugrįžtų į normalų gyvenimą“ n=1
Būstas	„Būstą“ n=2
Darbas	„<...> darbą“ n=1

Iš respondentų atsakymų matyti, jog nakvynės namų darbuotojai nėra labai geros nuomonės apie benamių pastangas keisti savo esamą padėtį. Jie galvoja, kad benamiai jau priprato daug ką veltui gauti iš valstybės, nenori patys stengtis keisti savo gyvenimo: „Kadangi jie mažai suinteresuoti asmenys, jog reikia savimi rūpintis patiems, tai jie galvoja, kad tik valstybė jais turi rūpintis – duoti namus, duoti pajamas. Jie turbūt įpratę, kad valstybė jiems suteikia pagalbą be jokių pastangų, tai turbūt todėl ir nori, kad valstybė padėtų. Kaip sakant *apetitas auga bevalgant*“, „<...> jie mano, kad valstybė iš jų atėmė, tai dabar turi ir pasirūpinti, kad vėl atgautų“, „Iš valstybės tai jie nori, kad jiems būstą greičiau parūpintų ir ne bendrabučio tipo kambarį, o butą, su patogumais. Tik kažin kaip jie jį išlaikytų, kai dirbt nenori... aišku ne visi tokie, bet dauguma...“. Laikinosios nakvynės namų darbuotojai mano, jog benamiams užtenka paslaugų, kurias gauna nakvynės namuose: „Manau, kad užtenka“, „Užtenka, gauna ir nakvynę, šviesią patalynę, nusiprausti... pavalgyti... užtenka... manau užtenka...“.

Interviu metu domėtasi, su kokiomis problemomis susiduria laikinosios nakvynės namų darbuotojai, teikdami paslaugas benamiams. Respondentų atsakymai pateikti 30 lentelėje.

30 lentelė. Problemos, su kuriomis susiduria laikinosios nakvynės namų darbuotojai, teikdami paslaugas benamiams

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Darbas su gyventojais, grįžusiais iš įkalinimo įstaigų	„Žmonės nuteisti lygtinai, grįžę ar paleisti prieš laiką iš įkalinimo vietų dažniausiai socialinę pagalbą supranta kaip gavimą įvairiausių pašalpų, lengvatų ir kitų piniginių išmokų. Jų motyvacija dirbti ar mokytis yra labai nedidelė ar visai jos nėra <...> Konsultacijos dažniausiai priimamos kaip mokymas gyventi, moralizavimas ar patarimai. Dažnas eskalinys mano geriau suprantąs gyvenimą už socialinį darbuotoją, nes įkalinimo įstaigose yra savi nerašyti įstatymai ir dauguma jų laikosi <...> Todėl įsiūlyti jam savo pagalbą yra gana sunku. Norint suteikti psichologinio ar konsultuojamojo poveikio paramą lygtinai ar visam laikui paleistam iš laisvės atėmimo vietos, reikia daug pastangų, laiko, resursų, kantrybės, aišku ir žinių“ n=1 „Ilgai sėdėję už grotų asmenys sunkiai integruojasi į visuomenę, jie gyvena savomis taisyklėmis, kuriomis įpratę gyventi už grotų... Didžiausia problema teikiant paslaugas – ir būtų jų maža motyvacija, nesupratimas...“ n=1
Benamių piktnaudžiavimas alkoholiu	„Tai didžiausia problema. Gali jiems teikti pagalbą kokią nori – jei nenorės mesti gerti – mūsų pagalba nepadės jokia. Alkoholis gadina jų motyvaciją keisti gyvenimo būdą“ n=1 „išgėrinėjimai“ n=1
Žemas benamių išsilavinimas	„<...> nesupranta kokia yra sistema, sunku užpildyti reikiamus dokumentus, savarankiškai kreiptis kokios nors pagalbos“ n=1
Vidaus taisyklių nesilaikymas	„Prižiūrėti, kad jie laikytųsi nakvynės namų vidaus taisyklių. Kai įsileidi neblaivius – tai kyla įvairių konfliktų, reikia kviesti net policiją, būna ir nuostolių, už kuriuos jie neatlygina, nes neturi už ką“ n=1 „Konfliktiškas benamių elgesys, nuolatinis nepasitenkinimas viskuo“ n=1

Kaip matyti iš respondentų atsakymų, sunkiausia jiems dirbti su asmenimis, grįžusiais iš įkalinimo įstaigų – jie nenori priimti psichologinės paramos, turi savotišką sampratą apie tai, kokia jiems turi būti suteikiama pagalba ir pašalpos, laikosi savų „kalėjimo“ taisyklių. Dar viena problema – benamių piktnaudžiavimas alkoholiu. Tai ypač tampa aktualu žiemą: „<...> žiemą – valkiojasi gatvėmis, sušąla, tada ir išgeria, kad nesusąltų .. tai pagrindinė jų ir mūsų problema, kadangi kai išgeria kyla daug problemų“. Be abejo, kai benamiai išgeria, dažno jų elgesys tampa agresyvus, nevaldomas, todėl kyla įvairiausių konfliktų, kuriuos spręsti reikia apsaugos darbuotojams, kartais tenka netgi kviesti policiją.

Laikinosios nakvynės namų darbuotojų domėtasi, kiek laiko benamiai gali gyventi nakvynės namuose. Socialinė darbuotoja teigė, jog „Kiek leidžia Marijampolės savivaldybės Socialinių reikalų departamentas Socialinės paramos skyrius. Nuo kiekvieno gyventojų priklauso individualiai“. Socialinio darbuotojai padėjėjai minėjo, jog „Pagal nakvynės namų nuostatus tai ne ilgiau kaip pusę metų“. Realiai benamiai gyvena daug ilgiau: „Ilgiausiai buvo išgyvenęs 3-ejus metus. Tačiau dažniausiai čia užsibūna 1–2 metus“ ir, kaip interviu metu sakė respondentai, dėl įvairių priežasčių: „Jeigu nakvynės namuose gyventojas laikosi vidaus taisyklių, stengiasi keistis, ieškotis darbo, tai ir gyvena ilgiau“, „<...> realiai visi gyvena ilgiau, nes jiems leidžia savivaldybė“, „<...> dažniausiai visi gyvena ilgiau, nes paprasčiausiai neturi kur išeiti“, „Realiai gyvena ilgiau, nes nespėja kiti susitvarkyti asmens dokumentų ar neįstoja į eilę dėl būsto. Dėl įvairių priežasčių“. Nakvynės namų darbuotojų nuomone, benamiai pageidautų gyventi šiuose namuose kuo ilgiau: „Patys gyventojai, jei būtų jų valia, tai čia gyventų kad ir visą gyvenimą“, „<...> vieni sako, kad čia jiems labai patinka ir būtų, kiek tik leistų savivaldybės paramos skyrius“ arba tol, kol susiras, kur gyventi: „Patys pageidautų gyventi tai iki tol, kol susirastų nuosavą būstą“, „Vieni nori – iki tol kol gaus socialinį būstą, kiti – kol patys kažką susiras...“ , nors yra ir tokių, kurie nori kuo greičiau išeiti iš nakvynės namų: „Aišku yra ir tokių, kurie nori iš čia išeiti kuo greičiau, tačiau neturi kur, todėl yra priversti gyventi tol, kol nieko nesusiranda ar negauna socialinio būsto iš savivaldybės“, „<...> kiti kaip tik greičiau nori išeiti“. Daugeliui benamių, respondentų nuomone, gyventi laikinosios nakvynės namuose yra pakankamai patogiu: „Manau, kad čia jiems yra gerai, nereikia niekuo rūpintis, pragyvenimo išlaidos labai mažos – susimoka mėnesiui tik 20 litų, prasimaitinti randa kur, drabužių taip pat gauna. Todėl ir nenori niekur išeiti“.

Interviu metu taip pat domėtasi, su kokiais sunkumais dažniausiai susiduria benamiai, laikinosios nakvynės darbuotojų nuomone. Respondentų atsakymai pateikti 31 lentelėje.

31 lentelė. Sunkumai, su kuriais susiduria benamiai

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Vagystės	„Hm.. čia nakvynės namuose tai jie dažniausiai susiduria su vagystėmis, nes nuolat skundžiasi, jog dingsta jų asmeniniai daiktai, maistas“ n=1
Stigmatizavimas	„Išėję iš nakvynės namų benamiai dažnai susiduria su kitų žmonių stigmatizavimu, vengia tokiems žmonėms duoti darbo, bijo jų. Į juos dažnai žiūri kaip į bomžus, niekam tikusius žmones“ n=1
Alkoholis	„Su alkoholizmu“ n=1
Nusikalstamumas	„<...> su nusikalstama veikla“ n=1
Skurdas	„Skurdas“ n=1
Nedarbas	„<...> nedarbas“ n=1 „Sunku jiems susirasti darbą“ n=1
Išsilavinimo stoka	„Sunku <...> užpildyti reikiamus dokumentus įstaigose. Dažnai nakvynės namų socialinė darbuotoja turi juos lydėti į įvairias įstaigas, padėti gauti reikiamą pagalbą“ n=1

Kaip matyti iš respondentų atsakymų, benamiai susiduria su daugeliu problemų, nors gal ryškiausiai matoma nedarbo problema.

Visi laikinosios nakvynės namų darbuotojai sutinka, kad dabartinės benamiams teikiamos nakvynės namų socialinės paslaugos duoda naudą (žr. 32 lentelę).

32 lentelė. Nakvynės namų benamiams teikiamų socialinių paslaugų nauda benamiams

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Dokumentų sutvarkymas	„Bet tie gyventojai, kurie nori kuo greičiau iš čia išeiti, susirasti būstą, jie tuo džiaugiasi, nes mes jiems padedam susitvarkyti reikiamus dokumentus dėl socialinio būsto, pašalpų“ n=1
Įsidarbinimas	„<...> padedam įsidarbinti“ n=1
Galimybė išgyventi	„Jei čia nebūtų šių nakvynės namų, tai žiemos metu padaugėtų daug mirties atvejų. Nakvynės namai benamiams tai galimybė išgyventi“ n=1 „<...> gali išgyventi, gauti būtiniausių pagalbą – nakvynę, maistą, švarą“ n=1 „Čia žmogus gali, kad ir minimaliom sąlygom, bet kurt savo gyvenimą, o gatvėje likimas tik vienas – mirtis tokiam žmogui“ n=1
Psichologinė pagalba	„<...> turi su kuo pasikalbėti, pasitarti“ n=1 „Čia jis gauna pagalbą, o gatvėje jo niekas nežiūrės“ n=1

Kaip matyti iš respondentų atsakymų, dauguma jų pabrėžė, kad nakvynės namai visų pirma – galimybė benamiams išgyventi, pradėti kurti savo naują gyvenimą, ieškoti darbo, būsto, pašalpų, pasikalbėti, pasitarti. Vis dėlto, kaip minėjo respondentai, būna visokių benamių ir kartais nakvynės namų darbuotojų darbas jiems patiems atrodo nenaudingas, bevertis: „Aišku ne visiems., nes tie žmonės, kurie nenori keistis ir linkę nusikalsti, girtauti, neklauso mūsų kaip specialistų patarimų, nepriima mūsų pagalbos. Todėl ir tas darbas būna bevertis“.

Taip pat interviu metu domėtasi, ar tinkama (teikia benamiams naudą), nakvynės namų darbuotojų nuomone, dabartinė paramos, socialinių paslaugų sistema. Du respondentai mano, jog tinkama, du – kad tinkama iš dalies. Jų nuomonių pagrindimas pateiktas 33 lentelėje.

33 lentelė. Socialinių paslaugų sistemos tinkamumas (naudos teikimas) benamiams

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Tinkama	<p>„<...> benamiai gali gauti reikiamą prieglobstį, paslaugas, kad galėtų išgyventi. Visa kita – priklauso tik nuo jo pačio“ n=1</p> <p>„<...> kas liečia socialines paslaugas, tai gera struktūra, nes pavyzdžiui, žmogus išėjęs iš įkalinimo įstaigos, kur eis – arba į nakvynės namus, o jei jų nėra – tai padarys vėl kokį nusikaltimą ir vėl už grotų“ n=1</p> <p>„Manau, kad valstybė kiek gali, tiek padeda tokiam žmogui“ n=1</p>
Iš dalies tinkama	<p>„Dėl socialinių išmokų tai gal ir ne visai pritariu, kadangi benamiai nesuinteresuoti eiti ieškotis darbo, jie gaudami socialinę pašalpą pilnai čia gali išgyventi ir daugumai iš jų to užtenka“ n=1</p> <p>„Nes ta pagalba valstybės tokia, kas liečia pašalpų išmokėjimą, tai ugdo veltėdį asmenį. Dažnai jie, gaudami finansinę paramą ilgą laiką, pasidaro nesuinteresuoti užsidirbti pačiam“ n=1</p> <p>„Kad ir suteikia tą minimalią pagalbą žmogui, bet kartu ir neugdo jo noro užsidirbti pačiam“ n=1</p>

Respondentai pabrėžė, kad daug kas priklauso ne tik nuo socialinių paslaugų sistemos, bet ir nuo pačio žmogaus, jo nusiteikimo, norų: „Benamiai, kurie nori kažko dar pasiekti, jie tą pagalbą priima noriai ir į tai žiūri pozityviai. Automatiškai jiems ta pagalba būna naudinga. O tiems benamiams, kurie čia gyvena ir nieko daugiau nenori, nei dirbt, nei susirast būstą savo, tai jam mūsų teikiama pagalba nėra negali būti naudinga, nes jis nieko nenori, prieš viską nusistatęs, gyvena tarsi savame pasaulyje, pagal savo taisykles“. Nakvynės namų darbuotojai mano, jog reikėtų labiau skatinti benamius ieškotis darbo, sudaryti jiems tam geresnes, palankesnes sąlygas. Tai jie pabrėžė ir pasidomėjus, ką jų nuomone, dar galima padaryti ar pakeisti valstybės lygmenyje, kokias dar paslaugas, paramą galima būtų teikti benamiams, kad jų kasdienybė būtų lengvesnė. Respondentų atsakymai pateikti 34 lentelėje.

34 lentelė. Paslaugos, parama, dar galima teikti benamiams

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Geresnės įsidarbinimo galimybės	<p>„Manau, kad būtų visai gerai, jei valstybė duotų tokiems žmonėms darbo ir leisti normaliai užsidirbti“ n=1</p> <p>„Pasirūpinti, kad jie greičiau susirastų darbus. Kai turės darbus, tai turės ir namus, pinigų, šeimą“ n=1</p>
Priverstinis gydymas nuo alkoholizmo	<p>„Labai būtų svarbu, kad asmenis, kurie girtauja, vežtų priverstinai gydytis. Benamių skaičius tikrai sumažėtų, taip pat ir nusikalstamos veiklos“ n=1</p>

34 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Būstas	<i>„Reikėtų jam suteikti namus“ n=1</i>
Kompleksinė specialistų pagalba	<i>„<...> daugybę darbuotojų, specialistų, kurie galėtų užtikrinti, kad jis tuose namuose nesisvaigintų alkoholiu, kad tinkamai prižiūrėtų save, tvarkytųsi buityje ir eitų ieškotis darbo. Reikėtų nuolat jį motyvuoti dirbti“ n=1</i>

Apibendrinant galima teigti, jog laikinosios nakvynės namuose pagrindinė paslauga benamiams yra nakvynės suteikimas, higienos, informavimo, konsultavimo paslaugos. Šiomis paslaugomis dažniausiai naudojami benamiai ir jomis iš esmės yra patenkinti. Laikinosios nakvynės namų darbuotojai mano, jog benamiams pakanka nakvynės namuose teikiamų paslaugų ir kitų gaunamų socialinių paslaugų, jos teikia benamiams naudą. Jie galvoja, kad benamiai jau priprato daug ką veltui gauti iš valstybės, nenori patys stengtis keisti savo gyvenimo. Sunkiausiai laikinosios nakvynės namų darbuotojams sekasi dirbti su asmenimis, grįžusiais iš įkalinimo įstaigų, taip pat kaip didelę problemą jie įvardino benamių piktnaudžiavimą alkoholiu ir jų nedarbą. Respondentai mano, jog daug kas priklauso ne tik nuo socialinių paslaugų sistemos, bet ir nuo pačio žmogaus, jo nusiteikimo, norų, nors reikėtų labiau skatinti benamius ieškotis darbo, sudaryti jiems tam geresnes, palankesnes sąlygas.

IŠVADOS

1. Asmuo laikomas benamiu, kai neturi stogo virš galvos, nuolatinės gyvenamosios vietos, jo gyvenimo sąlygos yra nesaugios, jis gyvena netinkamomis sąlygomis. Benamystę lemia įvairūs veiksniai, tarp jų būsto už prieinamą kainą trūkumas, nedidelis darbo užmokestis, bedarbystė, priklausomybė nuo alkoholio arba narkotikų ir nepakankamas dėmesys šiai problemai, psichiniai sutrikimai ir ligos, šeiminis smurtas, nedarbas, sudėtingi asmeniniai santykiai, išėjimas iš globos namų, paleidimas iš įkalinimo vietos ir integracija į visuomenę bei socialinių išmokų skyrimo tvarkos keitimas arba šių išmokų mažinimas.

2. Daugelyje bendro pobūdžio teisės aktų benamiai nėra išskiriami kaip atskira socialiai remtinų asmenų kategorija. savivaldybių darbo su benamiais teisinis pagrindas – LR Socialinių paslaugų įstatymas. Visus pagalbos benamiams būdus galima suskirstyti į dvi dideles grupes: piniginė parama sunkiai besiverčiantiems asmenims ir socialinių paslaugų teikimas.

3. Benamiai pagalbos, paramos kreipiasi į valstybines organizacijas, teikiančias socialinę paramą ir paslaugas, ten jiems suteikiamai pakankamai informacijos. Būtent savivaldybė, seniūnijos ir nakvynės namų darbuotojai ir padeda apklausiamiems benamiams iš nakvynės namų (susitvarkyti įvairius dokumentus, gauti pašalpas, įvairią paramą). Benamiai yra patenkinti laikinosios nakvynės namų teikiamomis paslaugomis, informacija, kurią gauna iš nakvynės namų darbuotojų. Apklausiami benamiai žino, kad jiems turėtų būti padedama įsigyti arba jiems turėtų būti suteikiamas būstas, jie gali gauti socialinę pašalpą, maisto, tačiau jie mano, kad pagalba suteikiama per lėtai (ypač būsto gavimas). Respondentai pageidautų turėti būstą, gauti daugiau pinigų, darbo ir tai šiuo metu jiems būtų naudingiausia.

4. Laikinosios nakvynės namų darbuotojai mano, jog benamiams pakanka nakvynės namuose teikiamų paslaugų ir kitų gaunamų socialinių paslaugų, jos teikia benamiams naudą. Jie galvoja, kad benamiai jau priprato daug ką veltui gauti iš valstybės, nenori patys stengtis keisti savo gyvenimo. Kaip didelę problemą laikinosios nakvynės namų darbuotojai įvardino benamių piktnaudžiavimą alkoholiu ir jų nedarbą. Respondentai mano, jog daug kas priklauso ne tik nuo socialinių paslaugų sistemos, bet ir nuo pačio žmogaus, jo nusiteikimo, norų, nors reikėtų labiau skatinti benamius ieškoti darbo, sudaryti jiems tam geresnes, palankesnes sąlygas.

REKOMENDACIJOS

Remiantis tyrimo rezultatais ir siekiant pagerinti benamiams socialinių paslaugų teikimą, rekomenduojama:

— savivaldybės turi atkreipti didesnę dėmesį į didžiausią riziką tapti benamiais galinčiais asmenis: ilgalaikį nedarbą patiriančius, žemą išsilavinimą turinčius žmones, asmenis, paliekančius globos namus, įkalinimo įstaigas. Asmenims turėtų būti sudarytos sąlygos greičiau įsigyti būstą, padedant susirasti darbą, mokant didesnes socialines išmokas.

— nakvynės namuose organizuoti paslaugas, kurios padėtų benamiams reintegrotis į darbo rinką, sukuriant jiems darbo vietas arba juos įdarbinant laikinai, kad jie turėtų galimybę įgyti tikros darbo patirties, taip pat sudarant kvalifikacijos kėlimo, perkvalifikavimo programas.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Ar benamiai – išties neįkandama problema? <<http://www.selonija.lt/2009/08/26/ar-benamiai-%E2%80%93-isties-neikandama-problema/>> [žiūrėta 2011-02-03].
2. Benamystė – ekstremalioji socialinė atskirtis. <http://www.2010againstopoverty.eu/export/sites/default/downloads/Topic_of_the_month/LT_homelessness-Benamyste_extremalioji_socialine_atskirtis.pdf> [žiūrėta 2011-03-19].
3. Čepulkauskaitė I. „Gatvės žmonės“: gyvenimas be namų. Balandžio 5, 2010. <<http://straipsniai.tk/tag/benamiai>> [žiūrėta 2011-02-03].
4. ETHOS – Europos benamystės ir būsto atskirties tipologija. <<http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/LT.pdf>> [žiūrėta 2011-02-02].
5. Europos Komisija. Komisijos komunikatas Europos parlamentui, tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi planas. Europos socialinės ir teritorinės sanglaudos bendroji programa, 2010 <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010DC0758:LT:NOT>> [žiūrėta 2011-03-19].
6. Ferguson K.M. Responding to children's street work with alternative income-generation strategies. <<http://isw.sagepub.com/content/49/6/705.full.pdf+html>> [žiūrėta 2011-03-14].
7. Ibińska V. Kaip tapti bomžu? // Artuma. 2003 m. spalio, Nr. 10. ISSN 1392-382X.
8. Išoraitė M. Socialinių paslaugų administravimas: mokomasis leidinys. Vilnius: UAB „Saulelė“, 2007. ISBN 978-9955-763-03-1.
9. Kanopienė V., Mikulionienė S. Lietuvos benamiai: elgsena ir nuostatos // Socialinis darbas: mokslo darbai. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2004. ISSN 16-48-47-89.
10. Kanopienė V., Mikulionienė S. Lietuvos benamiai: gyvenimo sąlygos // Socialinis darbas: mokslo darbai. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2004. ISSN 16-48-47-89.
11. Kocai E. Benamystė kaip socialinis reiškinys // Filosofija. Sociologija. Vilnius: Lietuvos mokslų akademija, 2006.
12. Kocai E. Benamystė Lietuvoje: lyties aspektas. <www.gap.lt/images/doc/publikacijos/diagnoze_lytis/lfelena_kocai.doc> [žiūrėta 2011-02-02].
13. Kocai E. Socialinė benamių atskirtis ir jos formavimosi veiksniai // Sociologija. Mintis ir veiksmai 2008/1, ISSN 1392-3358.

14. Kriauzaitė V. Benamių padėties ypatumai Danijoje / Socialinės grupės: nepritekliaus žymės. Straipsnių rinkinys. Leidinio mokslo redaktorė ir sudarytoja dr. Anelė Vosyliūtė. Vilnius: Socialinių tyrimų institutas, Lietuvos sociologų draugija, 2004. ISBN 9955-531-15-0.
15. Leščinskaitė K. Gatvės vaikai // Žurnalas „Darni pora“. 2010 03 10. <<http://zurnalas.darnipora.lt/gatves-vaikai-5384.html>> [žiūrėta 2011-02-08].
16. Levinson D. Encyclopedia of homelessness. USA, 2004. ISBN 0-7619-2751-4.
17. Lietuva stojant į Europos Sąjungą: ekonominė, sociologinė ir demografinė padėties analizė. Socialinių tyrimų institutas. 2004 m. <http://www.sti.lt/leid_pristat/tekstai/europa/VI_dalis.pdf> [žiūrėta 2011-02-10].
18. Ploeg J., Scholte E. Homeless youth. Great Britain, 1997. ISBN 0-8039-7806-5.
19. Polakow V., Guillean C. International Perspectives on Homelessness. USA, 2001. ISBN 0-313-30855-1.
20. Sadauskas J. Socialinis darbas su benamiais, Socialinis darbas. Profesinė veikla, metodai ir klientai: vadovėlis. Vilnius: MRU, 2010. ISBN 978-9955-19-184-1.
21. Stivers L. Disrupting Homelessness: Alternative Christian Approaches. USA, 2011. ISBN 978-0-8006-9797-6.
22. Surašymo darbuotojo vadovėlis. Vilnius: Statistikos departamentas, 2001.
23. Štuopytė E. Socioedukacinė pagalba gatvės vaikams siekiant jų socialinės aprėpties bendruomenėje // Socialiniai mokslai. 2010, Nr. 2 (68). ISSN 1392 – 0758.
24. Tidikis R. Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003. ISBN 9955-563-26-5.
25. Užribio žmonės. Elgetos ir benamiai – tarsi žmonijos dvasinės sveikatos, žmogiškumo indikatorius. Alytaus naujienos. 2009-02-26. <<http://www.alytausnaujienos.lt/alytausnaujienos/paskutinionumeriostraipsniai/?nid=2963>> [žiūrėta 2011-02-10].
26. Volpi E. Street Children: Promising Practices and Approaches. <<http://siteresources.worldbank.org/WBI/Resources/wbi37196.pdf>> [žiūrėta 2011-03-14].
27. Vosyliūtė A., Kasparavičienė V., Maniukaitė G., Kocai E. Varguomenė: gyvensena ir vertybės: monografija. Vilnius: Socialinių tyrimų institutas, 2004. ISBN 9955-531-12-6.
28. Žalimienė L. Socialinės paslaugos: mokomoji knyga. Vilnius: Vilniaus universiteto specialiosios psichologijos laboratorija, 2003. ISBN 9986-19-530-6.
29. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Socialinis pranešimas 2009-2010. Vilnius, 2010. <<http://www.socmin.lt/index.php?-1351634479>> [žiūrėta 2011-02-09].
30. Asmens (šeimos) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašas ir Senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia socialinės globos poreikio nustatymo metodika, patvirtinti Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d.

- įsakymu Nr. A1-94 (Žin., 2006, Nr. 43-1571), 2007 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. A1-67 (Žin., 2007, Nr. 32-1162), 2007 m. liepos 18d. įsakymu Nr. A1-200 (Žin., 2007, Nr. 81-3351). <<http://www.socmin.lt/index.php?-526149949>> [žiūrėta 2011-02-09].
31. Asmenys (šeimos), buvę sąrašuose socialiniam būstui nuomoti, Statistikos departamentas <[http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3100201&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSID=4011&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=" > \[žiūrėta 2011-02-10\].](http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3100201&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSID=4011&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=)
 32. Lietuvos Respublikos socialinių įmonių įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 96-3519. <[http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=389949&p_query=&p_tr2=" > \[žiūrėta 2011-02-09\].](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=389949&p_query=&p_tr2=)
 33. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas. Valstybės žinios, 2006-02-11, Nr. 17-589. <[http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=270342&p_query=&p_tr2=" > \[žiūrėta 2011-02-09\].](http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=270342&p_query=&p_tr2=)
 34. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų katalogas. Valstybės žinios, 2006, Nr. 43-1570; 2008, Nr. 2-72. <<http://www.socmin.lt/index.php?-526149949>> [žiūrėta 2011-02-09].
 35. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl socialinės paramos teikimo asmenims, grįžusiems iš laisvės atėmimo, kardomojo kalinimo vietų, socialinės bei psichologinės reabilitacijos įstaigų, ir šių asmenų įdarbinimo“. Valstybės žinios, 1996, Nr. 119-2796. <[http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=209495&p_query=&p_tr2=" > \[žiūrėta 2011-02-09\].](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=209495&p_query=&p_tr2=)
 36. Lietuvos Respublikos nutarimas „Dėl piniginės socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymas“, Valstybės žinios, 2006, Nr. 130-4889, <<http://www.socmin.lt/index.php?-514797227>> [žiūrėta 2011-02-10]
 37. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas „Dėl viešųjų darbų atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2002, Nr. 116. <<http://www.litlex.lt/scripts/sarasas2.dll?Tekstas=1&Id=2747> > [žiūrėta 2011-02-10]
 38. Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 14 d. nutarimu Nr. 583 (Žin., 2006, Nr. 68-2510). <<http://www.socmin.lt/index.php?-526149949>> [žiūrėta 2011-02-09].
 39. Reikalavimai nestacionarioms socialinės globos įstaigoms, patvirtinti socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. A1-72 (Žin., 2003, Nr. 43-1990). <<http://www.litlex.lt/scripts/sarasas2.dll?Tekstas=1&Id=63746>> [žiūrėta 2011-02-09].
 40. Reikalavimai stacionarioms socialinės globos įstaigoms ir Asmenų nukreipimo į stacionarias socialinės globos įstaigas tvarka, patvirtinta socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m.

- liepos 9 d. įsakymu Nr. 97 (Žin., 2002, Nr. 76-3274).
<[http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=174628&p_query=&p_tr2=.](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=174628&p_query=&p_tr2=)>
[žiūrėta 2011-02-09].
41. Socialinės globos normų aprašas, patvirtintas 2007 m. vasario 20 d. Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. A1-46 (Žin., 2007, Nr. 24-931) <<http://www.socmin.lt/index.php?-526149949>> [žiūrėta 2011-02-09].
 42. Socialinės paramos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. gegužės 9 d. nutarimu Nr. 360 (Žin., 1994, Nr. 36-653).
 43. Socialinės rizikos vaiko ar likusio be tėvų globos vaiko socialinės globos poreikio nustatymo metodika, patvirtinta socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. A1- 179 <<http://www.socmin.lt/index.php?-526149949>> [žiūrėta 2011-02-09].
 44. Socialinis darbas. Profesinė veikla, metodai ir klientai: vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010. ISBN 978-9955-19-184-1.
 45. Socialinių paslaugų finansavimo ir lėšų apskaičiavimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 10 d. nutarimu Nr. 978 (Žin., 2006, Nr. 110-4163), 2007 m. liepos 11d. nutarimu Nr. 730 (Žin., 2007, 80-3247) <<http://www.socmin.lt/index.php?-526149949>> [žiūrėta 2011-02-09].
 46. Socialinių paslaugų planavimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 15 d. nutarimu Nr. 1132 (Žin., Nr. 124-4705), 2007 m. spalio 2 d. nutarimu Nr. 1055 (Žin., 2007, Nr. 106-4342) <<http://www.socmin.lt/index.php?-526149949>> [žiūrėta 2011-02-09].

SANTRAUKA

Baigiamojo darbo temos pavadinimas: socialinių paslaugų benamiams teikimas: teorija ir praktika

Tikslas – išanalizuoti socialinių paslaugų teikimo benamiams aspektus.

Tiriamieji – interviu atliktas Marijampolės socialinės pagalbos centro laikinosios nakvynės namuose 2011 metų kovo mėnesį. Tuo metu nakvynės namuose gyveno 11 benamių, tačiau tyrime dalyvauti sutiko 10 benamių. Šiuose nakvynės namuose dirba 5 darbuotojai; tyrime dalyvauti sutiko 4.

Metodikos – atliekant tyrimą naudojami šie mokslinio tyrimo metodai: teisės dokumentų analizė (analizuojami teisiniai dokumentai, literatūra, moksliniai straipsniai bei kiti šaltiniai, susiję su benamyste, socialinių paslaugų teikimu benamiams), lyginimo (lyginamos sampratos, benamystę lemiančios priežastys), pusiau standartizuotas interviu (atliekama Marijampolės socialinės pagalbos centro laikinosios nakvynės namų darbuotojų ir benamių apklausa apie teikiamas socialines paslaugas benamiams ir jų naudą), kokybinė turinio analizė. Interviu duomenys analizuojami, naudojama kokybinė turinio (kontent) analizė.

Tyrimo rezultatai:

Didžioji dalis apklaustų benamių – išsiskyrę vieniši asmenys, jų ryšiai su šeimos nariais, giminaičiais, pažįstamais, bendradarbiais, kaimynais yra arba nutrūkę, arba nepastovūs, atsitiktiniai.

Interviu duomenys rodo, kad tapimą benamiais galėjo nulemti ir žemas išsilavinimas bei labai silpnas profesinis pasirengimas. Tai iš tiesų susiaurina galimybes susirasti gerai apmokamą darbą ir įsitvirtinti visuomenėje.

Benamiai pagalbos, paramos kreipiasi į valstybines organizacijas, teikiančias socialinę paramą ir paslaugas, ten jiems suteikiamai pakankamai informacijos. Būtent savivaldybė, seniūnijos ir nakvynės namų darbuotojai ir padeda apklausiamiems benamiams iš nakvynės namų (susitvarkyti įvairius dokumentus, gauti pašalpas, įvairią paramą).

Interviuotojai yra patenkinti laikinosios nakvynės namų teikiamomis paslaugomis, informacija, kurią gauna iš nakvynės namų darbuotojų.

Pastaruoju metu apklausiami benamiai daugiausiai gavo socialinę paramą maisto produktais, socialinę pašalpą pinigais. Apklausiami benamiai žino, kad jiems turėtų būti padedama įsigyti arba jiems turėtų būti suteikiamas būstas, jie gali gauti socialinę pašalpą, maisto. Mano, kad gaunamos paramos, pašalpos yra per mažai, pagalba suteikiama per lėtai (ypač būsto gavimas). Respondentai pageidautų turėti būstą, gauti daugiau pinigų, darbo ir tai šiuo metu jiems būtų naudingiausia.

Laikinosios nakvynės namuose pagrindinė paslauga benamiams yra nakvynės suteikimas, higienos, informavimo, konsultavimo paslaugos. Šiomis paslaugomis dažniausiai naudojami benamiai ir jomis iš esmės yra patenkinti.

Laikinosios nakvynės namų darbuotojai mano, jog benamiams pakanka nakvynės namuose teikiamų paslaugų ir kitų gaunamų socialinių paslaugų, jos teikia benamiams naudą. Jie galvoja, kad benamiai jau priprato daug ką veltui gauti iš valstybės, nenori patys stengtis keisti savo gyvenimo.

Kaip didelę problemą laikinosios nakvynės namų darbuotojai įvardino benamių piktnaudžiavimą alkoholiu ir jų nedarbą. Respondentai mano, jog daug kas priklauso ne tik nuo socialinių paslaugų sistemos, bet ir nuo pačio žmogaus, jo nusiteikimo, norų, nors reikėtų labiau skatinti benamius ieškoti darbo, sudaryti jiems tam geresnes, palankesnes sąlygas.

SUMMARY

Topic title of the final work: social services to homeless people: theory and practice.

The aim – to reveal the aspects of social services to homeless people.

Subjects – interview was conducted in the temporary hostel of Marijampole Social Assistance Centre, in March 2011. At that time, in the hostel lived eleven homeless people, but only ten agreed to participate in the research. This hostel has five employees, but only four agreed to participate.

Methodology – during the investigation the following research methods were used: the law document analysis (analysis of law documents, literature, scientific articles and other sources that are related to homelessness and social services for homeless people), comparison (comparing conception, determining causes of homelessness), semi-standardized interview (did an interview of the employees and homeless people of the temporary hostel of Marijampole Social Assistance Centre about social services for homeless people and their benefits), qualitative content analysis. Interview data is analyzed, qualitative content analysis is used.

Research results:

Most of the surveyed homeless people are divorced lonely people, their relationships with their families, relatives, colleagues, neighbours are broken or variable.

Interview data shows that becoming a homeless people might be determined by low level of education and very weak vocational training. It really narrows the possibilities to find a well paid job and to take root in the society.

Homeless people request for assistance to public organizations that provide social support and services. They find all sufficient information there. Municipality, ward and hostel staff assist to homeless people from hostels (to handle various documents, obtain grants, support).

Homeless people are satisfied with temporary hostels service and the information that is given to them from hostel staff.

Lately homeless people received social assistance in food, social benefits in cash. Homeless people are aware that they should be assisted to get housing, social benefits, food. They think that the benefits are too low and the help to them is given too slowly (especially obtaining housing). Respondents would like to have a house, get more money, job. And it is the most important thing to them.

The main service of temporary hostel is to give accommodation, health, consulting services to homeless people. These services are frequently used by homeless people and they are generally satisfied.

Temporary hostel staff thinks that for the homeless people it is enough services and other social services that are given in the temporary hostel. The staff of the hostel says that homeless people have got used to many things that they get from the state and most of them don't want to change their life

As a very big problem of homeless people, hostel staff named alcohol abuse and unemployment. Respondents believe that many things depend not only on the social services systems, but also on people, their desires. Although, homeless people should be more encouraged to look for a job, to create better terms for that.

PRIEDAI

Europos benamystės ir būsto atskirties tipologija

		Operacionali kategorija	Gyvenimo situacija	Bendrinis apibrėžimas		
Konceptuali kategorija	BESTOGIAI	1	Žmonės, gyvenantys lauke	1.1	Vieša vieta arba vieta lauke	Gyvenantys gatvėse arba viešose vietose ir neturintys prieglobsčio, kurį būtų galima apibūdinti kaip gyvenamąsias patalpas
		2	Kritiniu atveju apgyvendinti žmonės	2.1	Vienos nakties prieglobstis	Žmonės be įprastos apsisistojimo vietos, kurie naudojami vienos nakties prieglobsčiu, lengvai prieinamu prieglobsčiu
	BENAMIAI	3	Žmonės, apgyvendinti benamiams skirtose įstaigose	3.1 3.2 3.3	Hosteliai benamiams ⁹ Laikinas apgyvendinimas Pereinamasis paremiamasis apgyvendinimas	Numatytas trumpalaikis apsisistojimo laikas
		4	Žmonės moterų prieglobstyje	4.1	Prieglobstis moterims	Moterys apnakvindintos todėl, kad patyrė smurtą namuose ir numatytas trumpalaikis apsisistojimo laikas
		5	Žmonės apgyvendinti imigrantams skirtose įstaigose	5.1 5.2	Laikinas apgyvendinimas / priėmimo centrai Migruojančių darbuotojų apgyvendinimas	Imigrantai, dėl savo statuso esantys priėmimo arba laikino apgyvendinimo įstaigose
		6	Žmonės, kurie greitai bus paleisti iš institucijų	6.1 6.2 6.3	Įkalinimo įstaigos Medicininės įstaigos ¹⁰ Vaikų įstaigos / namai	Prieš išleidimą neturi būsto Pasilieka ilgiau nei reikia dėl būsto trūkumo Nenustatytas būstas (pvz., iki 18 gimtadienio)
	NESAUGŪS	7	Žmonės, gaunantys ilgalaikę paramą (dėl benamystės)	7.1 7.2	Institucinė globa vyresnio amžiaus benamiams žmonėms Remiamasis apgyvendinimas (buvusiems benamiams)	Ilgalaikis apgyvendinimas su priežiūra buvusiems benamiams (įprastai ilgiau nei metus)
		8	Žmonės, apsigyvenę nesaugiai	8.1 8.2 8.3	Laikiniai su šeima / draugais Nėra nuosavybės (dalinės) teisės Nelegalus žemės užėmimas	Dėl būsto trūkumo gyvenimas būste, kuris nėra įprasta gyvenimo vieta Būsto užėmimas neturint nuosavybės teisės; nelegalus būsto užėmimas Žemės užėmimas neturint tam teisės
		9	Žmonės, kuriems gresia išskeldinimas	9.1 9.2	Įsakymas išskeldinti iš nuomojamo būsto Įsakymas perleisti būsto nuosavybės teisę kreditoriui	Kur išskeldinimo įsakymai yra veiksmingi Kur kreditorius turi teisę nusavinti būstą
	NETINKAMI	10	Žmonės, kuriems gresia smurtas	10.1	Policijos užfiksuoti įvykiai	Kur policija imasi veiksmų, kad užtikrintų saugią vietą buitinio smurto aukoms
		11	Žmonės, gyvenantys laikinuose / neįprastuose statiniuose	11.1 11.2 11.3	Mobilieji namai Neįprasti pastatai Laikini statiniai	Vieta, neskirta įprastiniam gyvenimui Laikino prieglobsčio lūšnelė, trobelė Iš dalies ilgalaikis statinys: lūšnelė arba trobelė
		12	Žmonės, gyvenantys netinkamame būste	12.1	Užimtos naudojimui netinkamos gyvenamosios patalpos	Nacionalinių teisės aktų arba statybos nuostatų pripažintos netinkamomis gyvenimui
		13	Žmonės, gyvenantys perpildytame būste	13.1	Didžiausias nacionalinis perpildyto būsto rodiklis	Apibrėžiamas kaip viršijantis maksimalų nacionalinį žmonių tankį pagal bendrą grindų plotą arba naudojamus kambarius

Pastaba: Trumpalaikiu apsisistojimu paprastai apibūdinamas trumpesnis nei vienerių metų laikotarpis. Ilgalaikiu apsisistojimu – laikotarpis, ilgesnis nei vieneri metai. Šis apibrėžimas remiantis UNECE / EUROSTAT pranešimo (2006) rekomendacija yra suderintas su Census siūlomais apibrėžimais

Šaltinis: <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/LT.pdf>.

⁹ Apima priklausomybių rehabilitacijos institucijas, psichiatrines ligonines ir pan.

¹⁰ Laikino apgyvendinimo įstaiga benamiams žmonėms

Bendrosios socialinės paslaugos, teikiamos benamiams

<i>Charakteristika</i>	<i>Apibūdinimas</i>
<i>Informavimas</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	reikalingos informacijos apie socialinę pagalbą suteikimas asmeniui (šeimai)
<i>Teikimo vieta</i>	įvairiose institucijose (socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigose, nevyriausybinėse organizacijose (toliau – NVO) ir kt.), asmens namuose ir kt.
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	vienkartinis
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	įvairių institucijų
<i>Konsultavimas</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	socialinio darbuotojo teikiama paslauga, kuria kartu su asmeniu analizuojama asmens (šeimoms) probleminė situacija ir ieškoma veiksmingų problemos sprendimo būdų
<i>Teikimo vieta</i>	įvairiose institucijose (socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigose, NVO ir kt.), asmens namuose ir kt.
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	iki problemos išsprendimo
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	įvairių institucijų (socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigų, NVO ir kt.) socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai, kiti specialistai
<i>Tarpininkavimas ir atstovavimas</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	pagalbos asmeniui (šeimai) suteikimas sprendžiant įvairias asmens (šeimoms) problemas (teisines, sveikatos, ūkines, buitines, tvarkant dokumentus, mokant mokesčius, užrašant pas specialistus, organizuojant ūkinius darbus ir kt.), tarpininkaujant tarp asmens (šeimoms) ir jo aplinkos (kitų institucijų, specialistų, asmenų)
<i>Teikimo vieta</i>	įvairiose institucijose (socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigose, NVO ir kt.), asmens namuose ir kt.
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	iki problemos išsprendimo
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	įvairių institucijų (socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigų, NVO ir kt.) socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai, kiti specialistai
<i>Maitinimo organizavimas</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	pagalba asmenims (šeimoms), kurie dėl nepakankamo savarankiškumo ar nepakankamų pajamų nepajėgia maitintis savo namuose. Maitinimas gali būti organizuojamas pristatant karštą maistą į namus, suteikiant nemokamą maitinimą valgyklose, bendruomenės įstaigose ar kitose maitinimo vietose bei išduodant maisto talonus ar sauso maisto davinius gyventojams
<i>Teikimo vieta</i>	socialinių paslaugų įstaigose, labdaros valgyklose ir kt. maitinimo vietose, asmens namuose ir kt.
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	nuo 1 karto iki 7 kartų per savaitę

<i>Charakteristika</i>	<i>Apibūdinimas</i>
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	įvairių institucijų (socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigų, NVO ir kt.) socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai, kiti specialistai
<i>Aprūpinimas būtiniaisiais drabužiais ir avalyne</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	būtiniausių drabužių, avalynės ir kitų reikmenų teikimas
<i>Teikimo vieta</i>	socialinių paslaugų įstaigose ir kt.
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	pagal poreikį
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	įvairių institucijų (socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigų, NVO ir kt.) socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai, kiti specialistai
<i>Transporto organizavimas</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	paslauga, teikiama pagal poreikius asmenims, kurie dėl negalios, ligos ar senatvės turi judėjimo problemų ir dėl to ar dėl nepakankamų pajamų negali naudotis visuomeniniu ar individualiu transportu
<i>Teikimo vieta</i>	įvairiose institucijose (socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigose, NVO ir kt.)
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	pagal poreikį
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	įvairių institucijų (socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigų, NVO ir kt.) darbuotojai – socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai, kiti specialistai
<i>Sociokultūrinės paslaugos</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	laisvalaikio organizavimo paslaugos, teikiamos siekiant išvengti socialinių problemų (prevenciniais tikslais), mažinant socialinę atskirtį, aktyvinant bendruomenę ir kurias teikiant asmenys (šeimos) gali bendrauti, dalyvauti grupinio socialinio darbo užsiėmimuose, užsiimti mėgstama veikla, vaikai – ruošti pamokas ir pan.
<i>Teikimo vieta</i>	socialinių paslaugų įstaigose (bendruomenės centruose, dienos centruose ir kt.)
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	pagal poreikį
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	socialinių paslaugų įstaigų darbuotojai – socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai, kiti specialistai
<i>Asmeninės higienos ir priežiūros paslaugų organizavimas</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	pagalba asmenims (šeimoms), kurie dėl nepakankamų pajamų ar skurdo negali (neturi galimybės) pasirūpinti savo higiena. Ši pagalba apima pirties (dušo) talonų išdavimą, skalbimo paslaugų organizavimą
<i>Teikimo vieta</i>	socialinių paslaugų įstaigose ir kt.
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	pagal poreikį
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	socialinių paslaugų įstaigų darbuotojai – socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai, kiti specialistai
<i>Kitos bendrosios socialinės paslaugos</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	socialinės paslaugos, organizuojamos atsižvelgiant į specifinius savivaldybės gyventojų poreikius, pvz., maisto produktų nupirkimo, lydėjimo į įvairias įstaigas ir kt. Prie kitų bendrųjų socialinių paslaugų gali būti priskiriamos atskiros paslaugos iš pagalbos į namus paslaugų

Šaltinis: LR Socialinių paslaugų katalogas, 2006

Socialinės priežiūros paslaugos, teikiamos benamiams

<i>Charakteristika</i>	<i>Apibūdinimas</i>
<i>Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	paslaugos, teikiamos asmenims (šeimoms) dienos metu, siekiant palaikyti ir atstatyti savarankiškumą atliekant įvairias visuomeniniame ar asmeniniame (šeimoms) gyvenime reikalingas funkcijas
<i>Teikimo vieta</i>	socialinių paslaugų įstaigoje (šeimoms paramos centre, paramos šeimai tarnyboje, vaikų dienos centre, dienos centre socialinės rizikos suaugusiems asmenims, dienos centre suaugusiems asmenims su negalia, bendruomenės centre, dienos centre), asmens namuose ir kt.
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	pagal poreikį
<i>Paslaugos sudėtis</i>	informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, bendravimas, maitinimo organizavimas (suteikiant nemokamą maitinimą valgyklose, bendruomenės įstaigose ar kitose maitinimo vietose bei išduodant maisto talonus ar sauso maisto daivinius gyventojams; organizuojant maitinimą vaikų dienos centruose), kasdienio gyvenimo įgūdžių ugdymas ir palaikymas (namų ruošoje, tvarkant pinigų apskaitą, apsiperkant ir mokant mokesčius, planuojat ir atliekant namų ruošos darbus, prižiūrint vaikus, bendraujant ir pan.), darbinių įgūdžių ugdymas (siuvimas, mezgimas, audimas, dailės dirbiniai, keramika, savarankiškas patalpų, aplinkos tvarkymas ir pan.), kitos paslaugos
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai, psichologai, kiti specialistai
<i>Ypatumai</i>	socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugų sudėtis konkrečiam asmeniui gali būti skirtinga, atsižvelgiant į jo poreikius, bet turi susidėti ne mažiau kaip iš 3 paslaugų
<i>Apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	namų aplinkos sąlygų ir reikalingų paslaugų suteikimas asmenims (šeimoms), kuriems nereikia nuolatinės, intensyvios priežiūros, sudarant jiems sąlygas savarankiškai tvarkytis savo asmeninį (šeimoms) gyvenimą
<i>Teikimo vieta</i>	socialinių paslaugų įstaigose (savarankiško gyvenimo namuose)
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	neterminuota
<i>Paslaugos sudėtis</i>	informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, apgyvendinimas, kasdienio gyvenimo įgūdžių ugdymas ir palaikymas (namų ruošoje, tvarkant pinigų apskaitą, apsiperkant ir mokant mokesčius, planuojat ir atliekant namų ruošos darbus, prižiūrint vaikus, bendraujant ir pan.), kitos paslaugos
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai
<i>Ypatumai</i>	savarankiško gyvenimo namuose asmenys (šeimoms) patys tvarkosi buitį (gaminasi maistą, moka už komunalines paslaugas, apsiperka), iš dalies padedant socialiniam darbuotojui ar socialinio darbuotojo padėjėjui. Apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose paslaugų sudėtis konkrečiam asmeniui gali būti skirtinga, atsižvelgiant į jo poreikius
<i>Laikinas apnakvindinimas</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	nakvynės ir būtinųjų paslaugų (asmens higienos, buitinių) suteikimas asmenims, kurie yra benamiai, piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, esant krizinei situacijai ir pan., kai, nesuteikus šių paslaugų, iškyla grėsmė asmens sveikatai ar gyvybei

<i>Charakteristika</i>	<i>Apibūdinimas</i>
<i>Teikimo vieta</i>	laikino apnakvindinimo įstaigose
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	1 kartas, ne ilgiau kaip 3 paros
<i>Paslaugos sudėtis</i>	informavimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, nakvynės suteikimas, minimalios asmeninės higienos paslaugų organizavimas (pvz., dušas), minimalių buitinių paslaugų organizavimas (pvz., virtuvėlė), esant poreikiui, sveikatos priežiūros paslaugų, apsaugos organizavimas
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai, esant poreikiui, sveikatos priežiūros specialistai, kiti specialistai
<i>Ypatumai</i>	policijos ar greitosios medicinos pagalbos tarnybų pristatyti asmenys laikino apnakvindinimo įstaigose apnakvindinami esant sveikatos priežiūros specialistų išvadai, kad asmeniui nereikalinga būtinoji medicinos pagalba
<i>Intensyvi krizių įveikimo pagalba</i>	
<i>Apibrėžimas</i>	pagalbos suteikimas asmeniui, atsidūrusiam krizinėje situacijoje
<i>Teikimo vieta</i>	įvykio vietoje (mobilių krizių įveikimo komandos), socialinių paslaugų įstaigose (krizių centre), kt. įstaigose
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	pagal poreikį
<i>Paslaugos sudėtis</i>	informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, bendravimas, psichologinė pagalba, kitos paslaugos
<i>Paslaugas teikiantys specialistai</i>	socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų padėjėjai, psichologai, kiti specialistai

Šaltinis: LR Socialinių paslaugų katalogas, 2006

Socialinės globos paslaugos, teikiamos benamiams

<i>Charakteristika</i>	<i>Apibūdinimas</i>
Trumpalaikė socialinė globa	
<i>Apibrėžimas</i>	visuma paslaugų, kuriomis asmeniui teikiama kompleksinė, nuolatinės specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba benamystės ar krizių atvejais, vaikams laikinai netekus tėvų globos, šeimos nariams, globėjams, rūpintojams dėl tam tikrų priežasčių (ligos, komandiruotės, atostogų, šeimos ar darbo įsipareigojimų ir kt.) laikinai ar darbo savaitę negalint prižiūrėti asmenų, kuriems reikalinga nuolatinė priežiūra – „atokvėpio“ paslaugos ar tęstinės socialinės paslaugos darbo savaitę (paromis), taip pat socialinės rizikos suaugusiems asmenims ir socialinės rizikos vaikams po medicininės reabilitacijos siekiant integruotis į visuomenę
<i>Teikimo vieta</i>	Socialinės rizikos vaikams krizių centruose, vaikų socialinės globos namuose, psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaigose nepilnamečiams, grupiniuose gyvenimo namuose vaikams, likusiems be tėvų globos, grupiniuose gyvenimo namuose socialinės rizikos vaikams, kitose socialinių paslaugų įstaigose, teikiančiose paslaugas vaikams krizių atvejais, vaikus globojančiose šeimose
	Socialinės rizikos suaugusiems asmenims nakvynės namuose, krizių centruose, laikino apgyvendinimo įstaigose motinoms ir vaikams, psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaigose suaugusiems
<i>Teikimo trukmė / dažnumas</i>	Socialinės rizikos vaikams iki vaikas bus gražintas į šeimą, bet ne ilgiau nei 6 mėn., psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaigose nepilnamečiams – iki 18 mėn.
	Socialinės rizikos suaugusiems asmenims iki 6 mėn. ar ilgiau, psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaigose – iki 18 mėn.
<i>Paslaugos sudėtis</i>	informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, apgyvendinimas, psichologinė-psichoterapinė pagalba, kasdieninio gyvenimo įgūdžių ugdymas ir palaikymas (tvarkant pinigų apskaitą, apsiperkant ir mokant mokesčius, planuojat ir atliekant namų ruošos darbus, bendraujant ir pan.), darbinių įgūdžių ugdymas (siuvimas, mezgimas, audimas, dailės dirbiniai, keramika, savarankiškas patalpų, aplinkos tvarkymas ir pan.), laisvalaikio organizavimas, asmeninės higienos paslaugų organizavimas (skalbimo paslaugų ir t.t.), maitinimas (vaikams, asmenims su negalia, senyvo amžiaus asmenims), ugdymo organizavimas (vaikams su negalia ir suaugusiems asmenims su negalia iki 21 m.), sveikatos priežiūros paslaugos (gali ir nebūti), kitos paslaugos, reikalingos asmeniui pagal jo savarankiškumo lygį

Šaltinis: LR Socialinių paslaugų katalogas, 2006

Empirinis benamių situacijos tyrimas

Labą dieną. Mano vardas – Milda. Aš esu Mykolo Romerio universiteto studentė ir atlieku tyrimą apie socialinių paslaugų teikimą benamiams. Ar sutiktumėte atsakyti į keletą klausimų apie benamystės patirtį, gaunamas socialines paslaugas?

SOCIALINĖS DEMOGRAFINĖS CHARAKTERISTIKOS:

Kiek Jums metų? (jeigu atsisako nurodyti, įvertinti respondento amžių apytiksliai)

Kokia Jūsų tautybė?

Koks Jūsų vedybinis statusas (nevedęs, netekėjusi, vedęs, ištekėjusi, išsiskyręs (-usi), našlys (-ė), gyvena neregistruotoje santuokoje)?

Ar turite vaikų?

Jeigu atsako „taip“:

Kiek turite vaikų?

Kokio jie amžiaus?

Su kuo jie šiuo metu gyvena (kas jį globoja)?

Ar šiuo metu Jūsų vaikai mokosi?

Ar bendraujate su kuo nors iš šeimos? (jei atsako „taip“, pasiteirauti, su kuo; jei „ne“, pasiteirauti, dėl kokių priežasčių)

Ar bendraujate su kuo nors iš giminių? (jei atsako „taip“, pasiteirauti, su kuo)

Ar bendraujate su kuo nors iš kaimynų, draugų, pažįstamų, bendradarbių? (jei atsako „taip“, pasiteirauti, su kuo)

Ar bendraujate su savo likimo pažįstamais (benamiais)?

Kokia šiuo metu yra Jūsų sveikata? Kaip gydotės, jei susergate? Ar tuomet einate pas gydytojus?

Kada paskutinį kartą buvote pas gydytojus?

Koks Jūsų išsilavinimas?

Ar turite specialybę? (jeigu atsako „taip“, pasiteirauti, kokia tai specialybė ir ar dirba pagal ją)

Ar šiuo metu dirbate? (jeigu atsako „taip“, pasiteirauti, kur ir kuo)

Kiek laiko nedirbate?

Kokie yra šiuo metu Jūsų pragyvenimo šaltiniai?

Kiek pinigų turėjote (užsidirbote) per paskutinę savaitę?

Ar esate turėję apmokamą darbą?

Kuo dirbote paskutiniame darbe?

Dėl kokių priežasčių Jūs netekote darbo ar išėjote iš paskutinės darbovietės?

Kokius galiojančius asmens dokumentus turite?

Kiek laiko jau neturite nuosavo būsto?

BŪSTAS IR BENAMYSTĖS PATYRIMAS

Kur ir su kuo Jūs gyvenote iki tol, kol tapote benamiu?

Dėl kokių priežasčių praradote būstą?

Kur paskutiniu metu Jums teko nakvoti?

Iš kur pastaruoju metu gavote maisto?

Kokių kitų problemų turite?

Kas šiuo metu Jums labiausiai rūpi?

SOCIALINĖ PAGALBA

Ar esate apdraustas socialiniu draudimu?

Kiek laiko Jūs esate šiuose nakvynės namuose?

Iš kur apie juos sužinojote?

Kokias socialines paslaugas Jums suteikė nakvynės namai?

Ar kas nors per šiuos metus Jums suteikė konsultacijas, informavo, kokias socialines paslaugas Jūs galite gauti? (jeigu atsako „taip“, pasiteirauti, kas)

Ar kas nors per šiuos metus padėjo Jums įsidarbinti, gauti socialinę pašalpą, suteikė kitokią pagalbą? (jei atsako „taip“, pasiteirauti, kas padėjo ir kokią pagalbą suteikė)

Kas Jums labiausiai padeda / padėjo tapus benamiu? Kaip padeda / padėjo?

Ar per pastaruosius 6 mėnesius Jūs gavote kokią nors socialinę paramą? (jeigu atsako „taip“, pasiteirauti, kokią; pasiteirauti, ar pats ta parama pasirūpino, ar kas nors padėjo ją gauti ir kas tas asmuo buvo)

Kas pasikeitė (nepasikeitė) Jums gavus socialinę paramą, pagalbą? Ar Jums tai buvo naudinga?

Kuo ir kodėl?

Ar Jūs žinote, kokiomis socialinėmis paslaugomis bei lengvatomis turite teisę naudotis? (jei atsako „taip“, pasiteirauti smulkiau)

Kokia Jūsų nuomonė apie galimą gauti socialinę paramą, pagalbą?

Kas turėtų būti kitaip?

Kokios socialinės paramos, pagalbos Jums šiuo metu labiausiai reikia?

Kas Jums būtų naudingiausia?

Empirinis laikinosios nakvynės namų darbuotojų tyrimas

Laba diena. Mano vardas – Milda. Aš esu Mykolo Romerio universiteto studentė ir atlieku tyrimą apie socialinių paslaugų teikimą benamiams. Ar sutiktumėte atsakyti į keletą klausimų apie nakvynės namų teikiamas socialines paslaugas benamiams?

Kokios Jūsų pareigos?

Kokia Jūsų pagrindinė veikla nakvynės namuose?

Kokias paslaugas benamiai gali gauti nakvynės namuose?

Kokiomis dažniausiai paslaugomis naudojasi benamiai?

Ar jie tomis paslaugomis patenkinti? Jeigu atsako, kad ne, kodėl? Kuo skundžiasi?

Kokių paslaugų, be gaunamų, benamiai dar pageidauja?

Kokią paramą, paslaugas benamių nuomone, jie turėtų gauti iš valstybės? Kodėl jie taip mano?

Su kokiomis problemomis susiduriate, teikiant paslaugas benamiams?

Jūsų nuomone, ar užtenka benamiams paslaugų, kurias gauna nakvynės namuose? Jeigu atsako, kad neužtenka, paklausti kokių paslaugų, jų, kaip darbuotojų nuomone, benamiams trūksta nakvynės namuose?

Kiek laiko benamiai gali gyventi nakvynės namuose? O realiai kiek gyvena? Kodėl? Kiek laiko patys benamiai pageidautų gyventi? Kodėl?

Ar galėtumėte apibūdinti, su kokiais sunkumais dažniausiai susiduria benamiai?

Kaip manote, ar teikia kokią nors naudą benamiams dabartinės jiems teikiamos nakvynės namų socialinės paslaugos? Jei teikia – kokią? Jei ne – kodėl taip mano? Ką tuomet reikėtų keisti?

Ar tinkama (teikia benamiams naudą), Jūsų nuomone, dabartinė paramos, socialinių paslaugų sistema? Kodėl? Jei ne – ką tuomet reikėtų keisti?

Ką Jūsų nuomone, dar galima padaryti ar pakeisti valstybės lygmenyje, kad benamiams kasdienybė būtų lengvesnė? Kokias dar paslaugas, paramą galima būtų teikti benamiams?

Empirinio benamių situacijos tyrimo (interviu) atsakymai

SOCIALINĖS DEMOGRAFINĖS CHARAKTERISTIKOS:

- **Kiek Jums metų? (jeigu atsisako nurodyti, įvertinti respondento amžių apytiksliai)**

<i>Tai jau virš šešiasdešimt..</i>
<i>mmmm... palauk tuoj paskaičiuosiu.. mmmm... šešiasdešimt septyni metai.. jo.. tiek..</i>
<i>Man penkiasdešimt aštuoni metai.</i>
<i>Man penkiasdešimt vienas</i>
<i>Dvidešimt metų</i>
<i>Tai jau kaip ir devyniolika metų</i>
<i>Keturiasdešimt aštuoni</i>
<i>Ką žinau.. prieš kelis metus dar buvo penkiasdešimt devyni.. tai dabar jau yra.. nemažai..</i>
<i>Oij , jau keturiadešimt penki..</i>
<i>Šem.. šem.. šešiasdešimt vienas.. jau pensininkas aš..</i>

- **Kokia Jūsų tautybė?**

<i>Lietuvė</i>
<i>Lietuvis</i>
<i>Lietuvis</i>
<i>Lietuvis</i>
<i>Lietuvis</i>
<i>Lietuvos</i>
<i>Lietuvos</i>
<i>Niu tai tai lietuvis kaip ir, reikėtų į pasą pažiūrėti tiksliai..</i>
<i>Lietuvė..</i>
<i>Širdy tikras lietuvis</i>

- **Koks Jūsų vedybinis statusas (nevedęs, netekėjusi, vedęs, ištekėjusi, išsiskyres (-usi), našlys (-ė), gyvena neregistruotoje santuokoje)?**

<i>Beveik galima sakyti, kad niekada nebuvus..</i>
<i>Nu.. tai žinai, susidėjus tai nesiskaito.. šešis metus gyvenom susidėjus..</i>
<i>Atsiskyres..</i>
<i>Nevedęs</i>
<i>Išsiskyres</i>
<i>Nevedęs</i>
<i>Netekėjęs.. aij.. ne.. nevedęs..</i>
<i>Vedęs</i>
<i>Niu turiu bobą, bet kartu negyvenam... oij seniai jau..</i>
<i>Netekėjusi</i>
<i>Našlys</i>

- **Ar turite vaikų?**

- **Jeigu atsako „taip“:**
- **Kiek turite vaikų?**
- **Kokio jie amžiaus?**
- **Su kuo jie šiuo metu gyvena (kas jį globoja)?**

▪ **Ar šiuo metu Jūsų vaikai mokosi?**

<i>Turiu mergaitę, dvidešimt septynių metų jau būtų.. mirus mano dukra..</i>
<i>Sūnų turiu šešiasdešimt ketvirtų gimimo.. Vilniuj gyvena, dirba vairuotoju, na, bent jau dirbo..</i>
<i>Nu turiu kaip sakyti, bet jų šiuo metu Lietuvoj nėra. Dukrą turiu. Septyniasdešimt penktų gimimo. Kazakstane dukra gyvena.</i>
<i>Turiu tris vaikus, tuoj suskaičiuosiu.. aštuonpenktų, aštuonšeštų ir aštuonseptintų gimimo. Pas motiną visos gyvena. Viena dirbo, kitą univerą baigė, kita gal jau ir dirba, nežinau..</i>
<i>Dar neturiu..</i>
<i>Nu dar kaip ir anksti vaikams.. neturiu jeigu ką..</i>
<i>Turiu. Tris dukras. Su motina gyvena. Girdėjau laimingai labai gyvena.. ech... Mokosi dukros.. dvi jau studentės turėtų būti, dar viena vidurinėj mokosi.. vienai dvidešimt keturi, kitai dvidešimt dveji, o mažylei devyniolika.. gražios dukros. Ir žmona gera buvo.. skyrybom dabar padavė..</i>
<i>Galvoju..oficialiai tai ne, bet velnias žino, gal kur ir yra.. nieko apie juos nežinau..</i>
<i>Penkis vaikus, spetyni, vienuolika, keturiolika, šešiolika ir septynioliką metų. Visi vaikai globos namuose.. mokosi čia mokykloje.. .</i>
<i>Nea, nespėjom su žmona.. mirė ji jauna labai.. tai ir gyvenu vienas visada.. antros šeimos nekūriau.. o galėjau.. gal nebūčiau darbar toks vienišas..</i>

• **Ar bendraujate su kuo nors iš šeimos narių ar giminaičių? (jei atsako „taip“, pasiteirauti, su kuo; jei „ne“, pasiteirauti, dėl kokių priežasčių?)**

<i>Tai kad aš likus vieniša.. ką darysi..</i>
<i>Su sūnum bendravau, va, turėjau telefoną, bet čia pavogė, tai dabar nesusikambinam, net nežinau kaip jis gyvena. Dirbo vairuotoju, gal dar ir dirba.. nežinau kaip jį susirasti.. gal dar kartą susiras mane.. labai norėčiau, šeimą sūnus turi, vaikų..</i>
<i>Su broliais po biški pabendraujam.. žinai, kam aš jiems toks reikalingas, jie turi savo šeimas, o aš benamis, tai retai susitinkam, bet vistiek pabendraujam, broliai vistik.. jie čia manęs neaplanko, aš pas juos kartais nueinu. Per daug ir nesistengiu lįsti į akis, ir pats nelabai noriu..</i>
<i>Iš šeimos be dukros nieko neturiu. Nei su ja, nei su kuo kitu iš artimųjų nebendrauju.</i>
<i>Dabar ryšiai nutrūkę. Turiu ir giminių, bet nepalaikau santykių.. dabar aš ubagas.. kam aš reikalingas..</i>
<i>Neturiu aš šeimos nei giminaičių.. globos namuose užaugęs tai nežinau nieko apie savo artimuosius, o ir žinoti nelabai noriu..aišku, būtų įdomu sužinoti kas ir kaip, bet.. pagalvojus tai noriėčiau sužinoti bent kaip atrodo.. gal lengviau gyventi būtų..</i>
<i>Su baba, Alytųj gyvena, kartais nuvažiuoju..</i>
<i>Ne. Jei po teisybę tai niekas nenori. Gėdą darau visiems. Nes geriu.. daug geriu...</i>
<i>mmmm.. ne..</i>
<i>Nebendrauju..bijau vaikams tokia pasirodyti.. kai gausiu socialinį būstą, tada bandysiu juos susigrąžinti..</i>
<i>Kad neturiu nieko. Aš vienas, nei giminių, nei artimųjų.. kažkada valdiškuos namuos augau, tai net nežinau savo artimųjų..</i>

• **Ar bendraujate su kuo nors iš kaimynų, draugų, pažįstamų, bendradarbių? (jei atsako „taip“, pasiteirauti, su kuo)**

<i>mmm.. dirbau senelių namuose.. nu ten.. kur Suvalkijos pensionatas.. tai mieste susitinku su bendradarbiais.. pasišnekam ir viskas.. va..</i>
<i>Jei atsitiktinai kur susitinkam tai pasikalbam, bet specialiai tai neinu pas juos.. taip va biški pasišnekam ir viskas..</i>
<i>Susitinku, keletas draugų yra.</i>
<i>Dabar ne.. išvažinėję mano draugai į užsienius..</i>
<i>Su globos namais ryšį šioją tokį palaikau.. šiaip tai tų draugų neperdaugiausia.. iš mokyklos laikų nieko neturiu.. mokykloj buvo sunku labai.. labai sunku.. niekas nemėgo.. vis šaipydavosi..</i>

<i>juokdavosi.. sakė iš globos namų šitas.. baisu..</i>
<i>Bendrauju.. školėj.. profkėj.. visi grupiškai kaip ir pažįstami, draugų mažai yra. Nelabai norisi bendrauti. Su reikalais pasišnekam..</i>
<i>Nea. Visi ryšiai nutrūko kai iš šeimos išėjau.. baisu net ką gatvėj susitikti.. dažniausiai apsimetu kad nematau..</i>
<i>Ne, nes neturiu nei kaimynų, nei draugų.</i>
<i>Tikrų draugų neturiu.. norėtusi dažniau pabendrauti su kuo nors, bet gal taip ir geriau. Vėl gal pradėčiau gerti..</i>
<i>Kai susitinkam tai pasišnekam.. bet šiaip tai ryšių nepalaikom..</i>

- **Ar bendraujate su savo likimo pažįstamais (benamiais)?**

<i>Su globotiniiais.. su visais.. su globotiniais, kurie čia gyvena.. Čia moterų nedaug, tai tie vyrai labai nori manęs.. nu kad valgyt aš jiems padaryčiau ar šiaip ką.. bet aš jiems nieko nedarau.. tik pasišnekam ir viskas.. nu kartais tai padarau, bet labai retai..</i>
<i>Gyvenam nu ką žinau.. su tais kur po konteinerius ieško, tai nebendrauju, bet čia su savais tai pabendrauju.. ne per daug, bet vistiek pašnekam. Baisu čia, dingsta daiktai, negali pasitikėti niekuo..</i>
<i>Bendrauju su tais, kurie daug metų negeria. Tai anoniminiai, kur tą klubą lankau.</i>
<i>Aišku, kad bendrauju, kur dėsiesi..</i>
<i>mm.. Nelabai su kuo čia bendrauju.. ech.. tik su tais, kurie taip pat iš globos namų išėję vargšai..</i>
<i>Stengiuosi nebendrauti. Kažkaip gėda, ypač mieste. Dar gali pagalvoti kad ir aš koks bomžas. Che.. che..</i>
<i>Daug bendrauju. Daugiausia prie bonkutės ar prie konteinerių. Kartu ieškom metalų, stiklų.. po to baliavojam.. tik nesakyk mūsų vyresnybei.. išgerti čia draudžiama..</i>
<i>Taip.</i>
<i>Kiek reikia.. tiek bendrauju..</i>
<i>Stengiuosi draugiškai su visais čia bendrauti.. bet į draugystes nesileidžiu..</i>

- **Kokia šiuo metu yra Jūsų sveikata? Kaip gydotės, jei susergate? Ar tuomet einate pas gydytojus? Kada paskutinį kartą buvote pas gydytojus?**

<i>Nu ką žinau.. nei gera, nei bloga.. dūstu kartais.. astmą turiu.. nei kreipiuosi nei ką.. nenoriu aš tų daktarų.. vaistus prigeri ir tiek.. bronchinė astma man.. nu prieš tris mėnesius buvau, kai čia atėjau, tai reikėjo eit..</i>
<i>Nu kaip kada blogai, kaip kada gerai, kojų uždegimai vargina, pas gydytojus tai neinu, net nežinau kodėl, bijau aš jų, sunku man nueit pas juos.. nu čia reikia vis pasitikrinti sveikatą, kai pasako, kad jau reikia, tai nueinu pasitikrinti. Ką darysi..</i>
<i>Turiu opą dvylikapirštę. Šiuo metu nieko neskaua, nesiskundžiu, kai susergu, tai neinu pas gydytojus, išrašo vaistų, nebrangių. Nuolat čia pas juos reikia eiti, nes kitaip neleistų čia gyventi. Vis patikrina ir gerai.</i>
<i>Gera, labai gera. Reguliariai lankausi pas gydytojus, nes reikia, kitaip neleistų čia gyventi.</i>
<i>Gera sveikata.. tikrinuosi kartais.. pasako čia tai einu pasitikrinti.. o šiaip tai neinu..</i>
<i>Jei susergu tai neinu į profkę, važiuoju pas močiutę.. Alytų gerai ten pas ją. Prie ūkio gyvena, turi daug žemės. Vasarą darbo būna. Bet retai sergu tai retai ir nuvažiuoju. O šiaip tai reguliariai lankausi, čia nakvynės namų toks reikalavimas. Prieš savaitę kokią buvau. Patikrino, viskas gerai.</i>
<i>Oij nieko nesiskundžiu. Va, vakar kaip tik pas gydytojus buvau. Tikrino ten mane visą išilgai. Bet sveikas, kaip ridikas. Nueinu tiik kai reikia, pas dantistą būtų gerai nueit, nes priekyje dantai jau baigia išpūti, bet bijau, o dar mokėti reiktų turbūt.</i>
<i>Pagirioju.. žinok kai pagiriotas tai kaip velnias jaučiuosi.. mano ligos tai tik pagirios. Buvau čia kažkada.. tikrinuosi nuolat, tokios čia taisyklės.</i>
<i>Nebloga.. jau negeriu.. nors būna dienų kai jaučiuosi labai blogai.. bet tai vidinis skausmas..</i>

*niekas jo neišgydys.. vakar kaip tik buvau pas gydytojus.. čia toks reikalavimas..
Dažnai einu, nes cukraligė man.. va be kojos matai, protezas įdėtas.. ta liga mane suėdė. Dažnai einu, maždaug kartą per savaitę..*

• Koks Jūsų išsilavinimas?

*Slauge dirbau.. aštuonias klases baigus..
Keturias klases baigiau..
Vidurinis – profesinė mokykla
Profesinis.
Vidurinis.. kai atsistosis ant kojų gal stosis į kolegiją..
Kaip ir dešimtą klasę skaitosi. Devynias baigiau i iš karto stojau į profkę. Nesiseka man tie mokslai.
Technikumą baigiau kažkada.. inžineriją,, vat...
Traktorininkas..
Vidurinis
Vienuolika klasių*

• Ar turite specialybę? (jeigu atsako „taip“, pasiteirauti, kokia tai specialybė ir ar dirba pagal ją)

*Taip, slauge dirbau.. nu mokslų baigus slaugėsi tai nebuvo, bet dirbau vistiek..
Neturiu..
Šaltkalvis
Apdailininkas
Kolkas jokios, bet norėčiau į kompiuterius įstoti.. mokykloje nebloggeriai mokslai sekėsi..
Kaip ir ne..
Dirbau kolūky.. sugriovė juos ir nuo to laiko gert pradėjau..
Niu galiu dirbt traktorininku, bet kaip čia pasakius.. diplomų kaip ir negavau tuo metu.. bet dirbau su tėvu kartu.. žemę ariau..
Ne, neturiu..
Kaip ir ne..*

• Ar šiuo metu dirbate? (jeigu atsako „taip“, pasiteirauti, kur ir kuo)

*Nieko.. tvarkau dokumentus ir viskas.. tada žiūrėsiu kaip bus..
Dabar nedirbu, pensininkas aš, nepajėgiu jau dirbt.. labai tas kojas skauda..
Nedirbu, socialinę pašalpą gaunu
Niu dar kitaip sakant, tai šiuo metu atidirbu už socialinę pašalpą. Gaunu kempenkes valandas per tris mėnesius darbo valandų. O dirbu tai viską, ką seniūnas liepia. Tie darbai tai tokie švarinimas miesto.. darbo birža irgi siūlo viskokių darbų, bet mėšlą siūlo, tai neinu. O kam eit, pašalpą gaunu.. niu dar atsitiktinių darbų gaunu, tai užsidirbu, tiek kad žiemą sunkiau jų rasti..
Nedirbu oficialiai, šiaip jeigu ką susirandu.. ar sniegą nukasti ar šiaip ką.. biržoj registruotas..
Mokausi. Nedirbu.
Metalą renku, stiklą.. nešu parduoti.. verčiuosi kaip išmanau.
Ne.
Taip, jau mėnesis kaip siuvime įsidarbinus.. per biržą darbo mane paėmė..
Pensininkas jau aš.. ką be kojoss aš čia dirbsiu.. nepajėgčiau..*

• Kiek laiko nedirbate?

*O jau.. nežinau kiek.. daug.. dešimt metų turbūt ...
Daug.. kokius.. kaip blokada prasidėjo..
Metus laiko.
Oficialiai tai.. vaje.. ilgai.. septynis – aštuonis metus.. čia to atidarbimo tai neskaitau darbu..*

<i>Baigiau mokslus ir nedirbu.. nuo liepos mėnesio.. diplomą pasiėmiau ir viskas.. biržoj akė gal viešų darbų duos.. ech.. gerai būtų..</i>
<i>Visą gyvenimėli..</i>
<i>Aš visą laiką pradirbau kolūky, bet juos sunaikino.. tai ką žinau.. gal kokia penkiolika metų jau uedirbu..</i>
<i>Neatsimenu..</i>
<i>Tris metus kokius nedirbau.. prieš įsidarbinant..</i>
<i>Šešiolika metų jau bus šį rudenį..</i>

• **Kokie yra Jūsų pragyvenimo šaltiniai pastaruoju metu?**

<i>Ničnieko.. nieko.. ką draugai padeda ir viskas.. nu bendradarbiai padeda daug.. duoda kas mėnesį dvidešimt litų.. susimoku vedėjukei už nakvynę ir gerai.</i>
<i>Pensiją gaunu, trys šimtai šešiasdešimt septyni litai.. va tokia mano pensija..</i>
<i>Socialinė pašalpa trys šimtai penkiolika litų, man juos praveda į maisto kortelę, tai apsiperku iki parduotuvėj. Man ten labai gerai. Be reikalo niekur neišleidžiu. Nes kitaip tai mieste sutikčiau kokį draugą tai eitume kokią bonką nusipirkti, tai pragerčiau viską..</i>
<i>Nieko.. tris penkiolika gaunu, nes biržoj registruotas.</i>
<i>Pajamų nulis.. jeigu taip ką užsidirbu tai turiu.. tipo gausiu tą pašalpą, nu žinai kai išeini iš globos namų tai pragyvenimui duoda, nu ne pragyvenimui, bet būstui įsigyti ar kokios technikos nusipirkti.. kolkas tai nieko neduoda, nes dar būsto neturiu, o čia technikos tai nepirksi, negalima..</i>
<i>Gaunu kas mėnesį penkis šimtus dvidešimt litų. Kol mokysiuosi iki dvidešimt keturių metų tai dar gausiu.</i>
<i>Metalo pardavimas, buteliai..</i>
<i>Buteliai.. kiek prirenku tiek turiu..</i>
<i>Socialinę pašalpą gaudavau.. o dabar jau atlyginimą gausiu..</i>
<i>Nu ką, invalidumas, pensija..</i>

• **Kiek pinigų turėjote (užsidirbote) per paskutinę savaitę?**

<i>Ničnieko, vaikelį, ničnieko..</i>
<i>Niu tai pensija mano, kiek išsileidžiu, tiek turiu.. dabar tai neturiu beveik.. tik kelis litus.. laukiu kada kita pensija bus..</i>
<i>Pinigų man užtenka kiek gaunu, kiek toj kortelėje yra tai net nežinau. Gal trisdešimt litų..</i>
<i>Penkiasdešimt litų</i>
<i>Tiesą sakant tai nieko..</i>
<i>Šimtą litų turėjau. Kažkur..</i>
<i>Dvylika litų.. kartais dvidešimtuką pavyksta užsidibti.</i>
<i>Penkiolika litų..</i>
<i>Dar kolkas nieko.. tik kitą savaitę turėčiau gauti atlyginimą pirmą..</i>
<i>Tris šimtus litų kažkur.. neįgalumą gavau kaip tik..</i>

• **Ar esate turėję apmokamą darbą?**

<i>Taip, nuo šešiolikos metų dirbus.. apie devyniolika metų kažkur..</i>
<i>Metale dirbau, dar plytinėje, naujakely, fermose, kolūkyje, suvirintoju.. daug kur dirbau..</i>
<i>Turėjau..</i>
<i>Taip..</i>
<i>Niu dar netekę..</i>
<i>Tipo oficialų? Ne..</i>
<i>Taip, kai dirbau inžinieriumi kolūky..</i>
<i>Ale nu senokai jau neturėjau, neatsimenu jau..</i>
<i>Taip.. ir dabar turiu..</i>

Taip, prieš kokia dvidešimtmetį..

• **Kuo dirbote paskutiniame darbe?**

Slauge ir dirbau.. tai buvo mano vienintelis darbas..

Pas žmones dirbau prie ūkio..

dirbau metai prieš.. saugojau plantacijas, kitaip sakant gėles..

Statybininku nuo 1977 metų

Nedirbau..

Prie ūkio (juokiasi)..

Statybininkas, plytas nečiojau..

Traktoristu.. oij geri laikai buvo..

Kepykloj.. duonos gaminius kepdavom..

Sargu dirbau..

• **Dėl kokių priežasčių Jūs netekote darbo ar išėjote iš paskutinės darbovietės?**

Nu ką žinau.. norėjau kitur išvažiuoti.. klaidą padariau, bet ką padarysi.. tai va.. žmogus suklysti..

Mažino žmones, paliko kelis, tai ir išėjau..

Nu žinot, kaip visur.. etatus mažino, karoče taip išėjo, kad ne aš vienas išėjau..

Privačiai dirbau, nelegaliai, baigėsi darbai..

-

-

Išmetė, nes gėriau.

Dėl gėrimo..

Alkoholis..

Ta įmonė užsidarė.. paskui ta liga.. žmona mirė, tai daugiau niekur ir nedirbau..

• **Kokius galiojančius asmens dokumentus turite?**

Turiu visus dokumentus.. daug dokumentų. Be jų čia niekas nebūtų priėmęs.. tad pirmiausia juos ir pasidariau..

Pasą, pensininko pažymėjimą..

Kortelę, sodrą, darbo biržos knygelę, maisto kortelę kur pinigus praveda

Asmens tapatybės kortą, sodros pažymėjimą, ištuokos liudimą, biržos lapelį..

Asmens tapatybės kortelę, sodros pažymėjimą..

Pasą, asmens tapatybės kortelę, gimimo liudijimą.. mmmm... daugiau kaip ir nieko..

Dabar nieko neturiu. Kitą savaitę ašim paso pasiimti. Jau padarytas sakė bus. Užstatęs buvau, tai dingęs buvo.

Pasą..

Taip turiu, visus kokius reikia.. pasas, sodros pažymėjimas, darbo pažymėjimas..

Asmens kortelę, invalidumo kortelę

• **Kiek laiko jau neturite nuosavo būsto?**

Nu jau kokie penki metai..

Tris metus.. spalį jau bus trys metai..

Nuo 2000 metų..

Nuo 2004 metų.. kai pabėgau į Vilnių..

Visą gyvenimą jo neturiu..

Nuo trejų metų, bet ir tai nežinau ar tokius turėjo tėvai.. jei juos taip galima būtų pavadinti.

Nuosavo niekad namo neturėjau, žmona turėjo, tai pas ją ir gyvenau..

Nu koks desėtkas metų..

Trys metai..

Dešimti metai jau..

BŪSTAS IR BENAMYSTĖS PATYRIMAS

• Kur ir su kuo Jūs gyvenote iki tol, kol tapote benamiu?

Aš turėjau link Prienų pas draugą gyvenau ir dujos sudegė. Likau be namų. Ilgą laiką paskum tarnavau pas žmones, tai vienur, tai kitur..

Gyvenau pas moteriškę, trisdešimt metų gyvenom kartu. Mirė mano Janina. Aprašius viską anūkams buvo.. tai išėjau.. dar paskui tai vienur, tai kitur gyvenau, pas žmones, tai pas tą, taip aną..

Lagery gyvenau.. tris metus su pertraukom.. niu kalėjime..

Turėjau žmoną, tačiau mus išskyrė..išsiskyrėm.. žinai „pendelis“ man buvo.. padarė.. padarė.. gražiai išdūrė.. surežisuota kaip reikiant.. tačiau pabėgau nuo policijos, slėpiausi 6 metus nuo jos.. Vilniuj buvau.. che.. che.. nesugavo visus metus kol vėl čia sugrižau.. o kai sugrižau tai suėmė.. įskundė matyt kas..

Gaila, bet tik vaikų globos namuose..

Globos namuose, sodo nameliuose..

Sodo namely.

Su boba...

Su šeima..

Su savo žmona

• Dėl kokių priežasčių praradote būstą?

Pavogė mano dokumentus, tai va čia atėjau į šituos namus.

Nu tai mirė mano Janina ir viskas.. ten buvo jos namas, savo neturėjau.. o jos anūkams tai aš svetimas buvau..

O kada tai seniai mirė mama, giminės pasiėmė namą, labai nepretendavau į viską. Tada dar turėjau pusę namo, gėriau daug, gydžiausi ir praradau.. nu žinai kaip būna.. pragėriau.. tada į lagery patekau..

Apsivogiau.. bet aš iš gerų žmonių nevogiau.. tik iš tų, kurie kontrobandą varė.. baudžiau tuos žmones kurie turi.. kontrobondininkai.. ne iš gero gyvenimo tai dariau.. žinai.. ir alkoholio reikėjo.. tokia ta mano istorija..

Pilnametis, baigiau vidurinę, reikėjo išeiti.. daugiau nelaikė jau..

Globos namų niekad nelaikiau namais, nes kai tapau pilnametis, tai išspyrė, nelabai geras ten buvau, tai daugiau nelaikė. Paskum slapčia sodo nameliuose. Vasarą tai gerai būdavo, tiek kad vasarą soduose ilgai žmonės būna sode, ilgai tekdavo laukti kol jie išvykdavo.. atsibodo toks gyvenimas.. o tikrus namus tai nežinau kada praradau.. turbūt kai į globos namus atvykau. Trys metai buvo.

Žmona išvijo, sakė aš girtuoklis, gėdą šeimai darau, bet aš tik alaus.. nu nenori tai ir nereikia.

Nes praradau darbą tai boba ir išvijo..

Alkoholis pražudė viską.. turėjau vyrą, vaikus.. jis labai gėrė ir aš kažkaip įsitraukiau į tą liūną.. taip išėjo, kad vaikų apsauga paėmė vaikus, tada visai būčiau prasigėrus.. bet kažkaip radau savyje jėgų pradėti naują gyvenimą.. labai sunku, ypač kai neturi kas tau padėtų..

Mirė žmona, atsirdo jos giminių, pasidalino mūsų turtus.. išėjau.. pats gal tokį gyvenimą daugiau pasirinkau..

• Kur pastaruoju metu Jums teko nakvoti?

Jau tris mėnesius kaip gyvenu čia. Šiaip tai rasdavau kur gyventi, kai tarnavau tai vis pas žmones būdavau, jei vieni nepatikdavo, tai eidavau pas kitus. Gatvėje neteko nakvoti niekada.

<i>Dabar tai čia gyvenu nuo lapkričio mėnesio. Dar nedagyvenau tiek, kad gatvėje būtų reikėję miegoti.</i>
<i>Nakvynės namuose</i>
<i>Čia visą laiką, kur daugiau..</i>
<i>Dabar čia nakvoju, kartais pas kokį draugą lieku..</i>
<i>Čia nakvynės namuose, kartu su visais bomžiukais.</i>
<i>Va, šita lova dabar mano namai, čia stengiuosi ir nakvoti. Vasarą tai namely kokiam sode randu dar psiglausti.. pamatau koks apleistas, tai lieku.</i>
<i>Laiptinėse, čia benamių namuose..</i>
<i>Čia nakvynės namuose</i>
<i>Čia..</i>

• **Iš kur gavote maisto pastaruoju metu?**

<i>Padedu nu man, iš Carito.. pažįstami.. maisto davinius gaunu kas du mėnesius, ten kruopų visokių duoda.. pažįstami tai buvę bendradarbiai daug visko duoda, padeda jie man labai.. sriubos čia verda, valgau..</i>
<i>Iš pensijos nusiperku.. sriubos kaip sakant duoda.. uch.. skani.. nemirštu iš bado.. tikrai.. pasirūpina čia mumis..</i>
<i>Gaunu produktus, dar pats nusiperku, sriubos čia duoda kiekvieną dieną karštos, skanu..</i>
<i>Iš Samarijos, iš Carito.. dar čia sriubos duoda.. ne kažin kas, bet gerai..</i>
<i>Sriubos čia duoda, dar iš Carito maisto gaunu, makaronų, kruopų, miltų.. pas draugus pavalgau.. visai būna.. bet dažniausia tai čia.. pasidarau kažką..</i>
<i>Profkėj kartais pavalgau, čia sriubos verda, savanorė tokia verda. Randu ką pavalgyti, badu tikrai nemirštu. Dažniausiai tai nusiperku. Nelabai ką galiu įpirkti, bet.. nu..žodžiu turiu ką valgyti..</i>
<i>Randu maisto.. čia sriubos duoda.. maisto tai tose dėžėse randu, gero maisto žmonės išmeta, bet aišku visko neimu.. tik tai kas gražiai atrodo..</i>
<i>Užsidirbdabau iš butelių.. žiemą sunkiau jų rasti, va, db vasara artėja, tai pagerės laikai.</i>
<i>Pasigamindavau pati.. nusipirkdavau už socialinę pašalpą.</i>
<i>Sriubą valgau čia kiekvieną dieną.. nusiperku iš pensijos.. paprašau, kad man nupirktų.. bet neina čia niekuo pasitikėti, jie nuperka ir viską pusę ar suvalgo.. bet aš ant jų nepykstu, jeims dar blogiau, aš tai va pensiją gaunu, invalidumą.. o jie.. pragėrę visą savo gyvenimą..</i>

• **Kokių kitų problemų turite?**

<i>Gyvenčiau čia visą laiką, nes vedėja labai gera, čia jaučiuosi laisvai, bet ne tiek, norisi savo, ne valdiško buto..</i>
<i>Vagystės, va pavogė ir telefoną ir dvidešimt litų.. gyvenam kambary trise, tai va vienas jau kelios dienos nesirodo, tik jo striukė yra, matyt jis ir pavogė. Todėl ir negrįšta.. ir kojos neklauso.. labai sunku būna kai reikia ryte iš čia išeiti ir tik vakare grįžti, kur man dėtis, kai taip kojas skauda, aš tai senas, jie tai jauni, tai gali kur ir išeiti.. o aš..</i>
<i>Kad neturiu..</i>
<i>Nedarbas, skurdas, būsto neturėjimas.</i>
<i>Norėčiau toliau mokytis, bet šiuo metu sąlygų neturiu.. tai gal dirbt eisiu.. nežinau dar..</i>
<i>Mokslai nelabai sekasi, čia su tais bomžais nepatinka gyventi. Va, čia dar vienas toks yra, ir iš globos namų, tai su juo kažkaip galvojom eit butą nuomotis, bet kainos didelės, ir savininkai tokių kaip mes nenori priimti. Prasčiau apsirengę.. taip dar būtų smagu kada normaliai su kuo pasikalbėti.. Močiutė galėtų arčiau gyventi.. jos dabar sveikata prasta. Norėčiau kuo padėti, bet niekuo negaliu. Kai pagalvoju, tai sumautas tas gyvenimas, bet va, gyveni ir tiek. Pripranti kažkaip..</i>
<i>Kad neturiu problemų.. kokios čia problemos.. nebent alkoholis.. reikėtų mesti gerti, bet kažin ar jau noriu. Tiek daug metų gėriau, kitaip jau negalėčiau.</i>

<i>Didžiausia problema yra ta kad neturiu darbo..</i>
<i>Norisi vaikus susigrąžint, jų pagarbą, pasitikėjimą, meilę. Aišku, norisi geresnio gyvenimo.. darbą jau turiu, dabar reikia sulaukti būsto.. gal vaikus grąžintų..</i>
<i>Kokių? Nežinau.. kojos trūksta..</i>

• **Kas šiuo metu Jums labiausiai rūpi?**

<i>Kad gaučiau tą, nu..socialinį.. nu būstą tą.. gaučiau, užsirašiau į eilę, va. Tai dabar laukiu.. barake gyvent tai nenoriu, noriu buto, nes tuos barakuose tai vieni bomžai ir kalėmčikai gyvena, nenoriu su tokiais gyventi. Noriu savo buto, savo kampo, nu žinai, kad mano būtų, o ne valdžios..</i>
<i>Kad gaučiau nuosavą būstą, kad ir bendrabutį, bet turbūt jau nesulauksiu, savivaldybėj buvau tai du šimtai penkiasdešimt ketvirtas esu, tai kur čia sulauksi.. didelė eilė.. ech..</i>
<i>Rūpi turėti nuosavus namus ir kad čia dar galėčiau gyventi iki kol juos gausiu.</i>
<i>Susirasti darbą.. turėčiau darbą tai čia nesėdėčiau. Gal pavasarį ką nors pavyks rasti.. šiaip tai dar man galioja lygtinumas, kai jis baigsis, tai varysiu į užsieny, pas draugus, tada jau neprapulsiu..</i>
<i>Gauti kambarį..</i>
<i>Išvart pas močutę gyvent..vasarą jau gal pas ją varysiu gyvent.</i>
<i>O kas čia gali rūpėti, kai toks gyvenimas.. kad valgyt visada turėčiau, kad turėčiau kur šiltai pernaktoti..</i>
<i>O kad nė nežinau.. turbūt niekas.. aš pats..</i>
<i>Galimybė susigrąžinti vaikus..</i>
<i>Norėčiau čia vienas gyventi..</i>

SOCIALINĖ PAGALBA

• **Ar esate apdraustas socialiniu draudimu?**

<i>Sumokėjau biški, bet ne daug..</i>
<i>Tai pensiją gaunu..</i>
<i>Biržoj stoviu..</i>
<i>Taip, biržoj gi registruotas.. šiaip tai niekad jo ir nemokėjau kai nedirbau.. kam čia reikia..</i>
<i>mmm... nežinau.. aij. Nu jo.. biržoj stoviu..</i>
<i>O ką žinau, gal. Reikės tos socialinės paklausti, nelabi čia gaudausi toj sistemoj.</i>
<i>Dabar tai ne.</i>
<i>O ką žinau. Ne turbūt..</i>
<i>Taip.</i>
<i>Nu taip</i>

• **Kiek laiko Jūs esate šiuose nakvynės namuose?**

<i>Tris mėnesius.</i>
<i>Nuo lapkričio mėnesio.. tu suskaičiuok kiek čia gaunasi.. man sunku kažkaip..</i>
<i>Tris metai kaip gyvenu..</i>
<i>mmm... jeigu tiksliai tai nuo balandžio pirmosios.. metai beveik..</i>
<i>Nuo rugsėjo mėnesio</i>
<i>mmm.. mm... nuo rudens.. mmm.... rugsėjo kažkelintos dienos..</i>
<i>Lygiai metus</i>
<i>Pusmetį</i>
<i>Keturis mėnesius.</i>
<i>Du metus..</i>

- **Iš kur apie juos sužinojote?**

<i>Iš savivaldybės. Nuėjau ir paklausiau kur ir kaip man dabar gyvent, ir pasiūlė, ir tą pačią dieną paskyrė. O paskiau jau liepė tvarkytis dokumentus iš karto, kad galėčiau likti gyventi..</i>
<i>Draugai papasakojo, tai ir atėjau.</i>
<i>Matot, kada grįžau iš zonos, nuėjau į savivaldybę ir gavau..</i>
<i>Pažįstamas pasakė ir patarė. Sakė negersiu..</i>
<i>Iš globos namų..</i>
<i>Draugelis pasakė, kartu ir atėjom į čia. O jis tai nežinau.. gal vaiknamis info perteikė.</i>
<i>Pats atėjau, žinojau, kad tokie yra.. kai čia atėjau tai nusiuntė į savivaldybę, iš karto ir skyrė.</i>
<i>Per tokius pačius kaip aš, pasakė, kad nueičiau ten į savivaldybę, tai nuėjau..</i>
<i>Vienas pažįstamas pasakė..</i>
<i>Pažįstami pasakė..</i>

- **Kokias socialines paslaugas Jums suteikė nakvynės namai?**

<i>Labai geras. Dieną naktį gali praustis, išsiskalbti, pavalgyti.. sriubos.. galiu pati čia gyventi, darytis valgyt..labai patenkinta.</i>
<i>Patalynė, šilta, pavalgei, ko daugiau reikia..</i>
<i>Patalynė, gyvenamos patalpos..</i>
<i>Nakvynė, sriuba.. nusipraust, išsiskalbt..</i>
<i>Stogas virš galvos, sriuba, higiena kaip sakant..</i>
<i>Gaunu nakvynę,prausimąsi, reikia dar pagalvoti.. mmmm.... skalbimą,..... mmmm... reikiamą info..</i>
<i>Pagrindė tai lovą, o šiaip tai dar nusiprausti galima, išsiskalbti, tik mokėti reikia.. direktoriukė informuoja, tvarko visus mano reikalus. Va pasą jos dėka darausi, po to į biržą reikės stot.. sako, kad pašalpa galėsiu gauti..</i>
<i>Namus.. laikinus namus..</i>
<i>Laikiną būstą, prieglobstį..</i>
<i>Nu sunku pasakyti.. turbūt nakvynės..</i>

- **Ar kas nors per šiuos metus Jums suteikė konsultacijas, informavo, kokias socialines paslaugas Jūs galite gauti? (jeigu atsako „taip“, pasiteirauti, kas)**

<i>Vedėja per daug nepasakoja. Kaip reikia tai kreiptis pas vedėją. Ji labai nuoširdi, kaip sesuo ir iš vis gera labai. Va, dabar pensiją eisiu su vedėjuke tvarkytis į sodrą, žinai, aš nelabai ten ką suprantu, ji jauna, viską žino, man padės.</i>
<i>Kaip visi daro, tep ir aš darau, va makaronų duoda.. kas čia ką pasakos.. ką pats sužinai, tai žinai..</i>
<i>Savivaldybėj viską pasakė..</i>
<i>Niekas, jeigu pats sužinai tai žinai.. nu Vilija (nakvynės namų vadovė) apie būstą papasakojo..</i>
<i>Tai iš globos namų pagrindė viską papasakojo kas man priklauso..</i>
<i>Dažniausiai viską draugelis pasako, jis viską sužino iš kažkur. Žinai, geri ryšiai iš vaiknamio.</i>
<i>Direktoriukė mūsų šitų namų. Ji čia konsultuoja visokiausiais klausimais.</i>
<i>Kad niekas..</i>
<i>Kad ne, kažkaip pati viską susižinojau.</i>
<i>Nea..</i>

- **Ar kas nors per šiuos metus padėjo Jums įsidarbinti, gauti socialinę pašalpą, suteikė kitokią pagalbą? (jei atsako „taip“, pasiteirauti, kas padėjo ir kokią pagalbą suteikė)**

<i>Viską vedėjukė padeda, gera nepijokė ji. Kas jau čia mane priims į kokį darbą. Netinku aš jau niekur, reikėtų gauti pažymą iš daktarų, jei parašytų, kad sveika, tai eičiau dirbt.. tik kažin kokį darbą dirbt galėčiau, nežinau.. pašalpa tai man dar nepriklauso, pensiją reikia susitvarkyti, va, su vedėjukė eisiu rytoj ar kitą dieną į sodrą.</i>
<i>mmmm... mmmmm.... ne, niekas..</i>
<i>Savivaldybė pasakė, kad stočiau į eilę dėl būsto, kad pašalpą galiu gauti, kai nuejau į seniūniją, tai seniūnijoje pasakė, kad pašalpą gausiu jei biržoj būsiu.. dar ten užpidžiau dokumentus dėl maisto gavimo, vietą ten gyvenimo registravausi.. prie savivaldybės registravausi..</i>
<i>Apie socialinę pašalpą tai kažkas pasakė, neatsimenu kas.. ten, seniūnijoje man atrodo.. Narto seniūnijoje, Šakin.. Šakienė.. ar kaip ten jos pavardė..</i>
<i>Eisiu dabar socialinę pašalpos prašyt.. seniūnijoje gavau info.. sako tris šimtus kažkur galiu gauti.. va, mokyčiausi tai gaučiau penkis šimtus.. bet dar gal gausiu.. jei įstosiu kur nors..</i>
<i>Dėl šitų visų dalykų tai šita socialinė, sutvarkė viską, tuos pinigus globos, parnešė dokus.. nu dokumentus iš rajono ir sutvarkė.. liepė ait į profkę mokyti, sakė gausiu šitus pinigus taiėjau. Socialinė tai čia ta vyriausioji.</i>
<i>Tai direktoriukė pasą padaryt padėjo, kai jį turėsiu, padės ir kitus reikalus susitvarkyti. Aišku, jeigu negerisiu. Aš jai taip pažadėjau, bet nežinau kaip čia man seksis..</i>
<i>Niekas</i>
<i>Darbo birža padjo įsidarbint.. kad konkretus asmuo kažką padėtų tai tokio nebuvo..</i>
<i>Nea..</i>

- **Kas Jums labiausiai padeda / padėjo tapus benamiu? Kaip padeda / padėjo?**

<i>Nu tai draugai, bendradarbiai. Duoda dvidešimt litų, kad susimokėčiau už gyvenimą šituose namuose, duoda pavalgyti kai neturiu, rūbų..</i>
<i>Niekas.</i>
<i>Kalinių globos draugija, tokia Dalia padėjo kortelę pasidaryti, kad pašalpa būtų pravesta į ją. Ir dar padeda visada kai ko reikia..</i>
<i>Tikėjimas.. padeda tikyba.. veiklių žmonių draugija, kiekvieną penktadieniai susitikimai, dar lankau Anoniminių grupės susirinkimus.. va, dabar visiškai negeriu jau du mėnesius..</i>
<i>Pagrindė tai globos namų socialinė.. kažkaip pripratęs prie jos, tai kai man būna kas neaišku, tai einu pas ją..</i>
<i>Savi.. močiutė.. pinigų atsiunčia.. tiksliau pats paisimu.. kartais nuvažiuoju.. ant pinigų ji mane prikelia..</i>
<i>Direktoriukė šių namų.. dokumentus visus tvarkyt padeda. Dar čia tokia Samarija yra, kaip ir nevyriausybinė kokia tai įstaiga.. pasišnekėt ten galiu..</i>
<i>Niekas..</i>
<i>Padėti.. kas čia padės.. pačiai reikia savimi rūpintis..</i>
<i>Niekas.. aš pats..</i>

- **Ar per pastaruosius 6 mėnesius Jūs gavote kokią nors socialinę paramą? (jeigu atsako „taip“, pasiteirauti, kokią; pasiteirauti, ar pats ta parama pasirūpino, ar kas nors padėjo ją gauti ir kas tas asmuo buvo)**

<i>Maisto produktus gavau, vedėjukė liepė į seniūniją nueiti ir susitvarkyti dokumentus. O daugiau tai nieko. Niu tai dar į Samariją nueinu, duoda ten pavalgyt kai paprašau..</i>
<i>gaunu maisto produktus ir pensiją. Dar stoviu eilėj dėl savo būsto. Dėl būsto tai liepė vyriausioji susitvarkyti, o maisto produktus tai kai visiėjo tai ir ašėjau tvarkytis, o pensiją tai pats tvarkiausi, jau seniai.</i>
<i>Socialinę pašalpą gavau, pats tvarkausi, kad ją nuolat gaučiau. Stogą virš galvos turiu.</i>

<i>Socialinę pašalpą, maisto produktus..</i>
<i>Maisto produktus gavau.. iš Carito.. makaronai, kruopos, miltai, cukrus.. niu dar čia sriubos gaunu..</i>
<i>Savivaldybė ten viską sutvarkė.. nu tuos globos pinigus..</i>
<i>Iki kol neatėjau čia, niekas nesirūpino. O ir nelabai norėjau, kad rūpintųsi, dau gėriau labai. Dabar pasakė, kad jei ir toliau gersiu, tai turėsiu išeiti.. o aš jau neturiu kur eit.. o ir nenoriu, pripratau čia būti.. taip atvirai, tai vis pavesdavau direktoriukę, pasą buvau užstatęs, biržoj ilgai neišstovėdavau.. jokios paramos negalėjau gaut be paso..</i>
<i>Kas čia tokiais gali rūpintis..</i>
<i>Tik socialinę pašalpą, maisto produktus.. pati viską susitvarkiau..</i>
<i>Nieko megavau, niekas man nepriklauso.. kiti maistą gauna kas du mėnesiai, o man nepriklauso.. pensija per didelė..</i>

• Kas pasikeitė (nepasikeitė) Jums gavus socialinę paramą, pagalbą? Ar Jums tai buvo naudinga? Kuo ir kodėl?

<i>Nu tai turiu ką pavalgyti, gal ir pinigų dabar jau kiek gausiu. Gerai savo turėti, nereikės draugų prašyti. Galėsiu pati jau savo maisto kokio nusipirkti, o ne laukti kol kas duos..</i>
<i>Nu tai naudinga, gaunu rublį, galiu nusipirkti maisto, ir tie makaronai kur gaunam iš Carito labai geri.</i>
<i>Nereikia ieškoti vietos kur miegoti, kur pavalgyti. Viską gaunu čia. Naudinga, nes išsimiegu gerai, pašneku su savais, po konteinerius nereikia ieškot maisto.</i>
<i>Turiu šiokių tokių pajamų, viltį gyventi ir keisti gyvenimo būdą..</i>
<i>Badu nemirštu, gatvėj nereikia miegot.. naudinga kažkiek aišku.. jei to būčiau negavęs, tai nežinau kur dabar būčiau.. gal šiukšlyne kokiam.. ech.. nenorėčiau ten būt..</i>
<i>Pavalgyt galiu, dar drabužį kokį nusiperku pigesnį.. žinai, nori prašcioku neatrodyti.</i>
<i>Norą gyventi, mažiau gerti. Aišku, kad naudinga.. galėjau anksčiau tokių gerų žmonių surasti.. gal šeimą dar vis turėčiau.. o dabar skyrybos.. bomžu tikru tapau.. laiko atgal jau neatsuksi..</i>
<i>Tai kad dar nieko negavau, neskaitant šitų namu. Pasikeitė tas, kad nireikia sukti galvos kur pernaktoti.</i>
<i>Naudinga tuo, kad gali išgyventi..</i>
<i>Niekas, nes nieko negaunu..</i>

• Ar Jūs žinote, kokiomis socialinėmis paslaugomis bei lengvatomis turite teisę naudotis? (jei atsako „taip“, pasiteirauti smulkiau)

<i>Nu ką žinojau, tą pasakiau, daugiau tai tikrai nieko nežianu..</i>
<i>Nežinau..</i>
<i>Niu tai socialinė pašalpa, būstas, maistas iš Carito..</i>
<i>Tipo yra lengvata greičiau gauti socialinį būstą, bet jau metus stoviu eilėj ir situacija nesikeičia tai kokia čia lengvata..akių dūmimas i tiek.. Lietuva čia vien švogerių kraštas.. be pažįstamų nei žingsnio..</i>
<i>Tai socialinis.. soc.. socialinis būstas.. našlaičiams duoda.. o daugiau tai per daug nežinau.. va, stoviu eilėj.. penktu numeriu dabar.. tai gal skirs jau šiais metais..</i>
<i>Gauti socialinį būstą, gauti pinigų įsikurti..</i>
<i>Ką čia žmogus gali viską žinoti..</i>
<i>Ne.</i>
<i>Net galvoju.. kad tų lengvatų turbūt ir nėra galvoju..</i>
<i>Ne.</i>

• **Kokia Jūsų nuomonė apie galimą gauti socialinę paramą, pagalbą?**

<i>Nu ką žinau.. nežinau..</i>
<i>Nu kad greičiau eilė ateitų būstui..</i>
<i>Neblogai viskas, nu ką žinau, kaip čia pasakyt. Geri tie nakvynės namai.</i>
<i>Mažai tos pagalbos, reikia, kad kas darbą padėtų susirasti.. o čia.. bėt nėra tų darbų, tai ką jau čia pakeisi..</i>
<i>Ką žinau.. net nežinau ką ir pasakyti.. gera.. negi bloga.. juk niekas nekaltas, kad aš čia iš globos namų.. ką priklauso tą gaunu..</i>
<i>Sunku išgyventi iš tokios pagalbos..</i>
<i>Ką žinau.. gera.. gal..</i>
<i>Nežinau.. gal reikia daugiau tokių namų, kad dar būtų kokie susirinkimai apie gyvenimą, kur kokios pagalbos galima gauti..</i>
<i>Mažai tos pagalbos. Labai sunku susirasti darbą, nusipirkti būstą.. kai prarandi viską, iš naujo net nežinai nuo ko pradėti griebtis.. niekas nieko nesako apie jokią pagalbą. Visur reikia naglumo, kad kažką pasiektum, gautum..</i>
<i>Varginga ta pagalba. Tik tiek kad padeda egzistuoti, bet gyventi tikrą gyvenimą, tai nea..</i>

• **Kas turėtų būti kitaip?**

<i>Nu norėčiau kad greičiau savo kampą gaučiau ir tiek. Šiaip tai viskas gerai.</i>
<i>Greičiau viskas būtų..</i>
<i>Savivaldybė galėtų būstą greičiau skirti.</i>
<i>Reikia didesnės materialinės pagalbos. Ką tu žmogus gali išgyventi iš trijų penkiolika.. nei butą susirasi, nei ką.. kad mažiau korupcijos būtų. Čia tai pasiekimas būtų. Nu čia nakvynės namuose tai jos nėra, bet jei Lietuvoj.. tai tikrai žmonėms lengviau gyventi būtų.. jo, taip ir parašyk..</i>
<i>Nežinau.. čia jau ne man spręsti..</i>
<i>Daugiau pinigų duot.. butą iš karto.. kai tik išėini iš globos namų. Mes ir taip nuskriausti, kad be tėvų.. labiau turėtų mumis rūpintis..</i>
<i>Nežinau.. pagydyt nuo aždalkolio nenorėjimo..</i>
<i>Nežinau, gal valžia pasikeisti..</i>
<i>Šitie nakvynės namai tai labai gerai, bet galėtų būti geresnės sąlygos.. reikia tiek psichologinės, tiek socialinės pagalbos.. kad žmogui padėtų darbą susirasti, norą gyventi, susirasti darbą.. kad pagalba gydytis nuo alkoholio būtų nemokama.. reikia, kad ta pagalba būtų ne minimali, bet didelė, kokia tik gali būti.</i>
<i>Gydyti tuos alkoholikus.. prievarta.. mažiau čia tų problemų būtų, įdarbinti visus.. jauni visi, o jau prasigėrę jie.</i>

• **Kokios socialinės paramos, pagalbos Jums šiuo metu labiausiai reikia?**

<i>Nu tai pagalbos.. pinigų reikia.. namų reikia..</i>
<i>Telefono, būsto reikia..</i>
<i>Savo kampo ir antros geros pusės. Žinot, visada norisi artimo žmogaus..</i>
<i>Tik materialinės.. nu butas dar.. viskas.. nu darbas..</i>
<i>Buto norėčiau.. ir darbo..</i>
<i>Pinigų, buto..</i>
<i>Norėčiau negerti.. kad užkoduotų.. girdėjau kad taip galima padaryti..</i>
<i>Stubos nuosavos..</i>
<i>Nuosavo būsto.</i>
<i>Kad kas pasirūpintų, maisto pagamintų, visko nupirktų.. man gal į kokių seneslių namus reikėtų.. bet net nežinau kur kryptis..</i>

• **Kas Jums būtų naudingiausia?**

<i>Nu tai tas ir būtų naudingiausia, ką jau čia ir pridursi..</i>
<i>Kad savo kampą turėčiau.. niekas neapvogtų.. kaip norėčiau, taip gyvenčiau..</i>
<i>Atrodo viską jau pasakiau..</i>
<i>Darbą susirasti būtų svarbiausia.. visi reikalai pajudėtų..</i>
<i>Tai tas ir būtų naudingiausia..</i>
<i>Pinigai aišku.. daug pinigų..</i>
<i>Pas žmoną ir vaikus sugrįžti.. bet jau turėčiau būt pasveikęs.. darbą turėti..</i>
<i>Pinigų gaut, kad bobą galėčiau grįžt..</i>
<i>Nuosavas būstas.</i>
<i>Gauti vizą į senelių namus.</i>

Empirinio laikinosios nakvynės namų darbuotojų tyrimo (interviu) atsakymai

1. Kokia Jūsų pagrindinė veikla nakvynės namuose?

Socialinė darbuotoja. Laikinosios nakvynės namuose laikinai apgyvendinu Marijampolės savivaldybės gyventojus, išėjusius iš įkalinimo, socialinės – psichologinės rehabilitacijos įstaigų, kitus asmenis, praradusius būstą, arba dėl smurto, kitokios prievartos laikinai pasitraukusius iš nuolatinės gyvenamosios vietos, globos įstaigų auklėtinius

Priimu atvykstančius gyventojus, kurie turi Marijampolės savivaldybės Socialinių reikalų departamento Socialinės paramos skyriaus siuntimą. Padedu susitvarkyti, jei jie jų neturi, reikiamus priėmimui dokumentus. Tai medicininę pažymą, kurioje atsispindi ar gyventojas neserga tuberkulioze, odos ir psichinėmis ligomis; asmens dokumentą [pasą]. Supažindinu su vidaus tvarkos taisyklėmis, apibendrinu, kas griežtai draudžiama ir ką privalo žinoti. Toliau pasirašom sutartį, kuria vadovaujantis įstaiga įsipareigoja teikti asmeniui laikino gyvenimo paslaugas, o asmuo įsipareigoja naudoti jas sutartyje numatyta tvarka bei sąlygomis. Išduodamas Laikinosios nakvynės namų gyventojų pažymėjimas. Toliau jau vyksta apgyvendinimas – supažindinu su kambariu, paskiriu lovą, išduodu patalynę. Visa tai darau atsižvelgdama į kliento amžių, sveikatos būklę, socialinius interesus, gydytojų rekomendacijas. Toliau rutuliojasi kasdieninis darbas. Ypatinę dėmesį atkreipiu į gyventojus, turinčius invalidumo grupes. Rūpinuoju, kad sistemingai lankytųsi pas gydytojus, laikytųsi nustatyto režimo. Ligai paūmėjus suteikiama pirmoji medicininė pagalba, iškviečiamas šeimos gydytojas, reikalui esant, hospitalizuojame (tuomet palaikomas ryšys su gydančiais gydytojais).

Palaikau ryšį su darbo biržos specialistais. Pastoviai aiškinuoju ar mūsų gyventojai vykdo visus darbo biržos darbuotojų nurodymus, nepažeidinėja lankymosi taisyklių, išnaudoja visas pasiūlytas galimybes (nusižengimų būna gana dažnai).

Bendradarbiauju su Marijampolės savivaldybės turto valdymo skyriumi dėl gyvenamo ploto (bendrabučių) skyrimo.

Taip pat palaikomas ryšys su policijos komisariatu. Reikalui esant prašome pagalbos sprendžiant sudėtingesnes konfliktines situacijas. Bendradarbiauju ir su Pataisos darbų inspekcija, nes tarp grįžusių iš įkalinimo įstaigų yra paleistų lygtinai, o jiems taikomi tam tikri apribojimai.

Pasibaigus sutarties galiojimo laikui, pateikiu gyventojų prašymus ir žinias apie juos valdybos posėdžiui dėl gyvenimo pratęsimo. Taip pat teikiu žinias valdybos posėdžiui apie gyventojus, kurie pažeidinėja vidaus tvarkos taisykles. Tokiu atveju būna nutraukta sutartis ir gyventojai pašalinti iš Laikinosios nakvynės namų.

Oficialiai čia esu socialinio darbuotojo padėjėjas. Anksčiau mano pareigybė vadinosi apsaugos darbuotojas. Pagrindinė mano veiklos sritis – saugoti nakvynės namus ir prižiūrėti nakvynės namų gyventojus. Dirbu čia kas trečia para. Taigi, prižiūriu, kad tie benamiai čia sugrįžtų blaivūs, neįsineštų alkoholio... tikrinu jų kambariuose švarą, prižiūriu, kad nekiltų konfliktai, būtų laikomasi vidaus taisyklių. Kas liečia nakvynės namus, tai prireikus tvarkau aplinką, žiemą – nukasu sniegą, šiltuoju metu – tvarkau aplinką. Dar bendrauju su benamiais. Tai kaip ir bendravimo paslaugos jiems.

Prižiūriu nakvynės namų gyventojus, benamius. Kad jie tinkamai elgtųsi, laikytųsi nustatytų taisyklių. Vykduo vadinamą prevencinę veiklą – kalbuosi su jais – stengiuosi, kad jie suprastų, jog reikia mesti gerti, ieškoti darbo..

Esu socialinio darbuotojo padėjėjas – apsaugos darbuotojas. Pagal pareigybės tai saugau pastatą ir jame esantį turtą. Daug bendrauju su nakvynės namuose gyvenančiais gyventojais – benamiais.

2. Kokias paslaugas benamiai gali gauti nakvynės namuose?

<p>Pirmiausia tai laikiną nakvynę, higienos paslaugas. Benamiai gali nusiprausti, naudotis tualetu, už tam tikrą mokestį naudotis skalbimo paslaugomis. Gyventojai taip pat gali gauti informaciją ir praktinę pagalbą įsigyjant asmens dokumentus, įsidarbinant ir sprendžiant kitas socialines problemas.</p>
<p>Pagrindė tai nakvynė, patalynė. Stogas virš galvos kitaip sakant. Aišku, higienos, skalbimo paslaugos. Maitinimas... čia antrą valandą kiekvieną dieną ateina savanorė ir jiems verda sriubą. Taip pat socialinė darbuotoja teikia informavimo, konsultavimo paslaugas įvairiais klausimais. Prireikus, benamiai gali gauti būtinąją medicininę pagalbą. Tai tiek ir būtų paslaugų..</p>
<p>Nakvynės paslaugos čia yra pagrindinės paslaugos. Taip pat higienos, skalbimo paslaugos..</p>
<p>Klientai gali gauti drabužių ir avalynės iš kompensacinės technikos nuomos ir labdaros padalinio, kuris priklauso taip pat Marijampolės socialinės paramos centrui. Laikinosios nakvynės namuose gyventojai gali naudotis prausimosi, skalbimo paslaugomis. Skalbinimas teikiamas už tam tikrą papildomą mokestį, taip pat teikiamos kirpimo paslaugos, prireikus teikiama medicininė pagalba.</p>

3. Kokiomis dažniausiai paslaugomis naudojasi benamiai?

<p>Nakvynės, higienos, maitinimo, informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo paslaugomis.</p>
<p>Kad visomis ir naudojasi. Gal rečiau skalbimo paslaugomis, nes reikia mokėti. Anksčiau kai buvo nemokama paslauga, tai jie iš viso miesto prinešdavo nešvarių skalbinių, o dabar jau tiek neskalbia.</p>
<p>Nakvynės, higienos... sakyčiau bendravimo paslaugos... nes jie labai mėgsta ateiti pasikalbėti..</p>
<p>Prausimosi paslaugomis, kartą per dieną gauna sriubos karštos.</p>

4. Ar jie tomis paslaugomis patenkinti? Jeigu atsako, kad ne, kodėl? Kuo skundžiasi?

<p>Kai kuriems gyventojams visos teikiamos paslaugos yra geros, kitiems niekas neįtinka, viskuo nepatenkinti. Dažniausiai nakvyne ir higienos paslaugomis patenkinti. Taip pat tomis paslaugomis, kai ką nors sutvarkai už juos – pasirūpini, kad gautų darbą, ar sutvarkai dokumentus socialinei pašalpai gauti.</p>
<p>Man tai nė vienas dar nesiskundė. Gal labiau dėl esamos tvarkos skundžiasi, kad dienos metu išeiti reikia, kad blaivūs turi grįžti... Bet ir tai žiemos metu negalioja jokios tasiyklės, nes čia kai taip šąlo, tai pati savivaldybė sakė priimti visus, nes kai sušals lauke tai dar ne tokių bėdų turėsime..</p>
<p>Manau, kad patenkinti... gatvėje tikrai blogiau nei čia...</p>
<p>Manau, kad nelabai, nes nuolat skundžiasi, jog dienos metu turi išeiti iš nakvynės namų, o ypač žiemą. Vasarą tai darbų susiranda, o žiemą – valkiojasi gatvėmis, sušąla, tada ir išgeria, kad nesušaltų.. tai pagrindinė jų ir mūsų problema, kadangi kai išgeria kyla daug problemų.</p>

5. Kokių paslaugų, be gaunamų, benamiai dar pageidauja?

<p>Maitinimo visą dieną. Ir kad nereikėtų iš nakvynės namų išeiti dienos metu. Šiaip jiem užtenka nakvynės namuose teikiamų paslaugų.</p>
<p>Kad net nežinau.. jie nori tik geresnio gyvenimo, kad valstybė jiems duotų pinigų, išlaikytų juos. Įdomu kas mums ką duoda už dyką.. čia nakvynės namai jiems duoda visko ko jiems reikia.</p>
<p>Jie norėtų gauti maitinimą visą dieną. O dabar čia iš projekto laimėjus viena organizacija ir verda kiekvieną dieną sriubą. Žinai, jiems to maža, reikia dar ir mėsos. Tai čia pagrindinis dalykas būtų, ko jiems trūksta čia.</p>
<p>Geras klausimas.. man neteko iš jų išgirsti, kad jiems dar kažko trūktų..</p>

6. Kokią paramą, paslaugas benamių nuomone, jie turėtų gauti iš valstybės? Kodėl jie taip mano?

Dauguma gyventojų norėtų gauti didesnės finansinės paramos iš valstybės. Jų nuomone, valstybė turi jais rūpintis labiau ir būti suinteresuotais, kad jie sugrįžtų į normalų gyvenimą.
Kadangi jie mažai suinteresuoti asmenys, jog reikia savimi rūpintis patiems, tai jie galvoja, kad tik valstybė jais turi rūpintis – duoti namus, duoti pajamas. Jie turbūt įpratę, kad valstybė jiems suteikia pagalbą be jokių pastangų, tai turbūt todėl ir nori, kad valstybė padėtų. Kaip sakant apetitas auga bevalgant.
Būstą, darbą.. jie mano, kad valstybė iš jų atėmė, tai dabar turi ir pasirūpinti, kad vėl atgautų..
Iš valstybės tai jie nori, kad jiems būstą greičiau parūpintų ir ne bendrabučio tipo kambarį, o butą, su patogumais. Tik kažin kaip jie jį išlaikytų, kai dirbt nenori.. aišku ne visi tokie, bet dauguma..

7. Su kokiomis problemomis susiduriate, teikiant paslaugas benamiams?

<p>Sudėtingiausias darbas yra su gyventojais grįžusiais iš įkalinimo vietų. Žmonės nuteisti lygtinai, grįžę ar paleisti prieš laiką iš įkalinimo vietų dažniausiai socialinę pagalbą supranta kaip gavimą įvairiausių pašalpų, lengvatų ir kitų piniginių išmokų. Jų motyvacija dirbti ar mokytis yra labai nedidelė ar visai jos nėra. Pagrindinė socialinės pagalbos forma šiandienos grįžusiems iš įkalinimo yra darbo suradimas (kas dažniausiai neįmanoma), apgyvendinimas, suteikimas juridinės pagalbos ir kita. Tai yra ne psichologinio konsultuojamojo pobūdžio pagalba. Konsultacijos dažniausiai priimamos kaip mokymas gyventi, moralizavimas ar patarimai. Dažnas ekskalinys mano geriau suprantąs gyvenimą už socialinį darbuotoją, nes įkalinimo įstaigose yra savi nerašyti įstatymai ir dauguma jų laikosi. O laikosi todėl, kad yra didelė tikimybė (o jie tą jaučia ir kartais net žino), kad neužilgo gali tekti vėl atsidurti už grotų. Todėl įsiūlyti jam savo pagalbą yra gana sunku. Norint suteikti psichologinio ar konsultuojamojo poveikio paramą lygtinai ar visam laikui paleistam iš laisvės atėmimo vietos, reikia daug pastangų, laiko, resursų, kantrybės, aišku ir žinių.</p> <p>Tačiau pagal galimybę (jei jie to nori patys) padedu grįžti į normalų gyvenimą, nutraukti ryšius su nusikalstamu pasauliu, susirasti darbą, nuolatinę gyvenamąją vietą.</p>
<p>Su piktnaudžiavimu alkoholiu. Tai didžiausia problema. Gali jiems teikti pagalbą kokią nori – jei nenorės mesti gerti – mūsų pagalba nepadės jokia. Alkoholis gadina jų motyvaciją keisti gyvenimo būdą.</p> <p>Bet tai ne didžiausia problema – manau, kad dar jiems kelia problemų žemas išsilavinimas, nes nesupranta kokia yra sistema, sunku užpildyti reikiamus dokumentus, savarankiškai kreiptis kokios nors pagalbos. Ilgai sėdėję už grotų asmenys sunkiai integruojasi į visuomenę, jie gyvena savomis taisyklėmis, kuriomis įpratę gyventi už grotų..</p> <p>Didžiausia problema teikiant paslaugas – ir būtų jų mažą motyvaciją, nesupratimas..</p>
<p>Prižiūrėti, kad jie laikytųsi nakvynės namų vidaus taisyklių. Kai įsileidi neblaivisu- tai kyla įvairių konfliktų, reikia kviešti net policiją, būna ir nusotolių, už kuriuos jie neatlygina, nes neturi už ką.</p>
<p>Konfliktiškas benamių elgesys, nuolatinis nepasitenkinimas viskuo, išgėrinėjimai.. tai labai trukdo dirbti ir prižiūrėti tvarką.</p>

8. Jūsų nuomone, ar užtenka benamiams paslaugų, kurias gauna nakvynės namuose? Jeigu atsako, kad neužtenka, paklausti kokių paslaugų, jų, kaip darbuotojų nuomone, benamiams trūksta nakvynės namuose?

Manau, kad užtenka.
Tikrai užtenka.
mmm... užtenka man atrodo.. pakankamai..

Užtenka, gauna ir nakvynę, švarią patalynę, nusiprausti.. pavalgyti.. užtenka.. manau užtenka..

9. Kiek laiko benamiai gali gyventi nakvynės namuose? O realiai kiek gyvena? Kodėl? Kiek laiko patys benamiai pageidautų gyventi? Kodėl?

Kiek leidžia Marijampolės savivaldybės Socialinių reikalų departamento Socialinės paramos skyrius. Nuo kiekvieno gyventojų priklauso individualiai. Jeigu nakvynės namuose gyventojas laikosi vidaus taisyklių, stengiasi keistis, ieškotis darbo, tai ir gyvena ilgiau. Ilgiausiai buvo išgyvenęs 3-ejus metus. Tačiau dažniausiai čia užsibūna 1-2 metus. Pagal vidaus taisykles gyventojkai čia gali gyventi ne daugiau kaip šešis mėnesius.

Patys gyventojai, jei būtų jų valia, tai čia gyventų kad ir visą gyvenimą. Aišku yra ir tokių, kurie nori iš čia išeiti kuo greičiau, tačiau neturi kur, todėl yra priversti gyventi tol, kol nieko nesusiranda ar negauna socialinio būsto iš savivaldybės.

Oficialiai tai pusę metų, bet realiai visi gyvena ilgiau, nes jiems leidžia savivaldybė. Patys pageidautų gyventi tai iki tol, kol susirastų nuosavą būstą.

Pagal nakvynės namų nuostatus tai ne ilgiau kaip pusę metų. Bet jie dažniausiai visi gyvena ilgiau, nes paprasčiausiai neturi kur išeiti. Kiek patys čia norėtų gyventi tai įvairiai – pagal kiekvieno poreikius. Vieni nori – iki tol kol gaus socialinį būstą, kiti – kol patys kažką susiras.. dar kiti – iki kol leis valdžia.. kiti kaip tik greičiau nori išeiti..

Ne ilgiau kaip 6 mėnesius. Realiai gyvena ilgiau, nes nespėja kiti susitvarkyti dokumentų asmens ar neįstoja į eilę dėl būsto. Dėl įvairių priežasčių. O patys kiek laiko norėtų gyventi? Įvairiai.. vieni sako, kad čia jiems labai patinka ir būtų kiek tik leistų savivaldybės paramos skyrius. Manau, kad čia jiems yra gerai, nereikia niekuo rūpintis, pragyvenimo išlaidos labai mažos – susimoka mėnesiui tik 20 litų, prasimaitinti randa kur, drabužių taip pat gauna. Todėl ir nenori niekur išeiti.

10. Ar galėtumėte apibūdinti, su kokiais sunkumais dažniausiai susiduria benamiai?

Hm.. čia nakvynės namuose tai jie dažniausiai susiduria su vagystėmis, nes nuolat skundžiasi, jog dingsta jų asmeniniai daiktai, maistas. Aišku, mes bendradarbiaujam su policija ir aiškinamės galimus vagystės reiškinius, tačiau dažniausiai tokius klausimus sprendžiame patys. Tokias vagystes labai sunku išaiškinti, nes ne visada pats gyventojas būna tikras, jog iš jo tikrai pavogtas vienas ar kitas daiktas. Jeigu dingsta maistas, tai dažniausiai kyla tarpusavyje konfliktai ir į pagalbą kviečiama policija.

Išėję iš nakvynės namų benamiai dažnai susiduria su kitų žmonių stigmatizavimu, vengia tokiems žmonėms duoti drabo, bijo jų. Į juos dažnai žiūri kaip į bomžus, niekam tikusius žmones

Su alkoholizmu, su nusikalstama veikla.. šie veiksniai didžiausi benamių priešai, kurie kelia daug problemų ne tik jiems patiems, bet ir mums.

Skurdas, nedarbas..

Sunku jiems susirasti darbą, užpildyti reikiamus dokumentus įstaigose. Dažnai nakvynės namų socialinė darbuotoja turi juos lydėti į įvairias įstaigas, padėti gauti reikiamą pagalbą.

11. Kaip manote, ar teikia kokią nors naudą benamiams dabartinės jiems teikiamos nakvynės namų socialinės paslaugos? Jei teikia – kokią? Jei ne – kodėl taip mano? Ką tuomet reikėtų keisti?

Aišku, kad teikia. Aišku ne visiems., nes tie žmonės, kurie nenori keistis ir linkę nusikalsti, girtauti, neklauso mūsų kaip specialistų patarimų, nepriima mūsų pagalbos. Todėl ir tas darbas būna bevertis. Bet tie gyventojai, kurie nori kuo greičiau iš čia išeiti, susirasti būstą, jie tuo džiaugiasi, nes mes jiems padedam susitvarkyti reikiamus dokumentus dėl socialinio būsto, pašalpų, padedam įsidarbinti.

Teikia naudą, aišku, negali sakyti. Jei čia nebūtų šių nakvynės namų, tai žiemos metu padaugėtų daug mirties atvejų. Nakvynės namai benamiams tai galimybė išgyventi.

Kaž-kokią tai vistiek teikia, gali išgyventi, gauti būtiniausią pagalbą – nakvynę, maistą, švarą, turi su kuo pasikalbėti, pasitarti..

Manau, kad teikia naudą, nes jeigu jie čia negyventų, tai gyventt gatvėje, o gatvės gyvenimas yra žiaurus, ypač žiemą. Čia žmogus gali, kad ir minimaliom sąlygom, bet kurt savo gyvenimą, o gatvėje likimas tik vienas – mirtis tokiam žmogui. Čia jis gauna pagalbą, o gatvėje jo niekas nežiūrės.

12. Ar tinkama (teikia benamiams naudą), Jūsų nuomone, dabartinė paramos, socialinių paslaugų sistema? Kodėl? Jei ne – ką tuomet reikėtų keisti?

Socialinių paslaugų sistema yra tinkama, benamiai gali gauti reikiamą prieglobstį, paslaugas, kad galėtų išgyventi. Visa kita – priklauso tik nuo jo pačio. Dėl socialinių išmokų tai gal ir ne visai pritariu, kadangi benamiai nesuinteresuoti eiti ieškotis darbo, jie gaudami socialinę pašalpą pilnai čia gali išgyventi ir daugumai iš jų to užtenka. Mano manymu reikėtų labiau skatinti žmones ieškotis darbo.

Kažkiek tinkama, kažkiek ne. Nes ta pagalba valstybės tokia, kas liečia pašalpų išmokėjimą, tai ugdo veltėdį asmenį. Dažnai jie gaudami finansinę paramą ilgą laiką, pasidaro nesuinteresuoti užsidirbti pačiam.

O kas liečia socialines paslaugas, tai gera struktūra, nes pavyzdžiui žmogus išėjęs iš įkalinimo įstaigos kur eis – arba į nakvynės namus, o jei jų nėra – tai padarys vėl kokį nusikaltimą ir vėl už grotų..

Manau, kad nelabai, nes kažkodėl šitie žmonės nelabai nori keistis, tik iš kitų reikalauja, kad jiems ką nors duotų. Bet tokia jau Lietuvos politika. Kad ir suteikia tą minimalią pagalbą žmogui, bet kartu ir neugdo jo noro užsidirbti pačiam..

Benamiai, kurie nori kažko dar pasiekti, jie tą pagalbą priima noriai ir į tai žiūri pozityviai. Automatiškai jiems ta pagalba būna naudinga. O tiems benamiams, kurie čia gyvena ir nieko daugiau nenori, nei dirbt, nei susirast būstą savo, tai jam mūsų teikiama pagalba nė negali būti naudinga, nes jis nieko nenori, prieš viską nusistatęs, gyvena tarsi savame pasaulyje, pagal savo taisykles. Manau, kad valstybė kiek gali, tiek padeda tokiam žmogui. Žmogus pats turi stengtis keistis, kabintis į gyvenimą.

13. Ką Jūsų nuomone, dar galima padaryti ar pakeisti valstybės lygmenyje, kad benamiams kasdienybė būtų lengvesnė? Kokias dar paslaugas, paramą galima būtų teikti benamiams?

Manu, kad būtų visai gerai, jei valstybė duotų tokiems žmonėms darbo ir leisti normaliai uždirbti. Nes gyvendamas dabartinėje visuomenėje ir gaudamas tik minimalų atlyginimą neatskaičius mokesčių žmogui sunku pasikeisti, pradėti gyvenimą iš naujo. Labai būtų svarbu, kad asmenis, kurie girtauja, vežtų priverstinai gydytis. Benamių skaičius tikrai sumažėtų, taip pat ir nsuikalstamos veiklos. Manau, kad jei visis žmonės turėtų darbus, tokių žmonių būtų labai mažai. Valstybė turėtų būti suinteresuota kurti naujas darbo vietas, o ne jas mažinti. Tačiau šis mano iššūkis valstybei turbūt yra per didelis.

Neleisti pararasti nuosavo būsto.. valstybė turėtų būti labiau suinteresuota padėti žmogui kai jis dar neatsidūrė benamio kailyje.. o dabartiniam benamiui tai net neįsivaizduoju kaip būtų galima padėti. Reikėtų jam suteikti namus ir daugybę darbuotojų, specialsitų, kurie galėtų užtikrinti, kad jis tuose namuose nesisvaigintų alkoholiu, kad tinkamai prižiūrėtų save, tvarkytųsi buityje ir eitų ieškotis darbo. Reikėtų nuolat jį motyvuoti dībti. Tačiau netikiu, kad tas įmanoma..

Pasirūpinti, kad jie greičiau susirastų darbus. Kai turės darbus, tai turės ir namus, pinigų, šeimą..

Mano nuomone, tai Lietuvoj išvis nereikalingi tokie namai turėtų būti atieityje. Valstybė turėtų labiau rūpintis žmogumi, kad jis neatsidurtų tokioje benamio situacijoje. Tačiau dabartis rodo, kad tokių žmonių tik daugės ir nakvynės namų poreikis tik didės.